

Irene Brustad

Tautra, øya som ble Trondheimsfjordens naturlaboratorium

Naturbevaring i skjæringspunktet mellom
nasjonale ambisjoner og lokale levemåter
1950-2020

Masteroppgave i Studier av kunnskap, teknologi og samfunn (STS)

Veileder: Per Østby og Håkon Stokland

August 2020

Irene Brustad

Tautra, øya som ble Trondheimsfjordens naturlaboratorium

Naturbevaring i skjæringspunktet mellom nasjonale
ambisjoner og lokale levemåter 1950-2020

Masteroppgave i Studier av kunnskap, teknologi og samfunn (STS)
Veileder: Per Østby og Håkon Stokland
August 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for tverrfaglige kulturstudier

Kunnskap for en bedre verden

Læringsutbytte

Kunnskap

Kandidaten har

- avansert kunnskap om hvordan vitenskap og teknologi utvikles, brukes og implementeres i samfunnet med spesielt fokus på RRI (Responsible Research and Innovation), dvs. samfunnsetisk tenking omkring dette
- kunnskap på et høyt nivå om så vel historiske som samtidige endringsprosesser knyttet til vitenskap, ekspertise, demokrati og teknologi
- inngående kunnskap om hvordan vitenskap og teknologi samproduseres med sosiale, politiske og økonomiske aktiviteter på ulike samfunnsområder

Generell kompetanse

Kandidaten kan

- sette seg inn i og analysere omfattende faglige problemkompleks innenfor en relevant etisk ramme
- anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye områder gjennom tverrfaglige dialoger med eksperter fra andre fagområder
- selvstendig vurdere og bruke ulike framgangsmåter for å bidra til innovasjon og nyskaping på en bevisst og samfunnsetisk måte
- formidle resultater av eget faglig arbeid på en selvstendig måte, både til allmennhet og andre eksperter, muntlig og skriftlig

Ferdigheter

Kandidaten kan

- analysere og forholde seg kritisk til problemstillinger knyttet til teknologiutvikling og -bruk, og derigjennom se flere tilnæringsmåter og mulige utfall
- identifisere og arbeide selvstendig med praktiske og teoretiske problemer knyttet til effekter av vitenskap og teknologi i konkrete samfunnsmessige sammenhenger
- utføre avansert kunnskapsmekling i forbindelse med tverrfaglige prosjekter og prosesser

Sammendrag

Øya Tautra i Trondheimsfjorden fikk en fast veiforbindelse i 1978. Den nye veitraséen til øya ga ikke bare mennesker tilgang, men også rovpattedyr. Dette rammet det rike fuglelivet på Tautra. Mens det å få fastlandsforbindelse og molo var et viktig premiss for øylivet før 1980, ble bevaring av dyrelivet og naturvern stadig viktigere etter. Det oppsto derfor kontroverser rundt moloen både før og etter dens tilblivelse. For å løse problemet med fallende naturmangfold ble det igangsatt ulike tiltak. I denne avhandlingen har jeg beskrevet og analysert hvordan øyboere, naturvernere, forskere og myndighetene forsøkte å håndtere miljøspørsmålene. Min problemstilling var: *Hva skjer når nasjonale eller internasjonale vernekonvensjoner skal implementeres på lokalt plan?*

Jeg har belyst problematikken ved å anvende teorier fra STS-feltet; innrammingsteori, translasjon og politiske teknologier/styringsteknologi. Det som skjedde rundt naturen og livet på Tautra er beskrevet i tre faser. Tiden fra 1950-tallet til slutten av 1970-tallet. Årene etter 1980 og perioden 2003 til 2020. Oppgaven beskriver og analyserer hvordan nasjonal og internasjonal politikk som implementeres på lokalt plan møter utfordringer og motstand, men også noen ganger tilslutning og suksess. Sentralt i beskrivelsen av fasene er Michel Callons begreper om innramming og oversvømmelser. I det siste kapittelet kobler jeg også det som skjer til begreper som styringsteknologi og politiske teknologier.

Min oppgave har vist hvordan bruk av teknologiske løsninger som broer eller porter ikke nødvendigvis løser de utfordringene man tror de skal løse. Rovdyrene «lurte» de automatiske portene, og folk og biler bidro til at de systemene som skulle regulere naturmangfoldet ble satt ut av spill. Øya ble innlemmet i Ramsarkonvensjonen i 1985. Heller ikke denne konvensjonens intensjoner eller målsetninger lot seg uten videre nå. Myndighetenes ambisjoner kom ofte på kollisjonskurs med øyboernes og kommunens oppgaver og tradisjoner.

Ved å undersøke storsamfunnets politikk, dets løsninger og hvordan det virker lokalt, i det små og konkrete, fant jeg områder hvor god vilje ble til fiendtlighet og motstand. Dette viser også noe av klima og miljøpolitikken utfordring. Politikken utformes sentral og globalt, men må innpasses og domestiseres lokalt. Ikke alltid med like gode resultater.

Abstract

The island of Tautra in the Trondheim Fjord got a permanent road connection in 1978. The new road to the island gave not only access for people, but also predatory mammals. This affected the rich bird life on Tautra. While getting a permanent mainland connection was an important premise for island life before 1980, wildlife conservation and nature conservation became increasingly important after 1980. Therefore, controversy arose around the mainland connection, both before and after its creation. To solve the problem of declining biodiversity, various measures were initiated. In this dissertation, I have described and analyzed how islanders, conservationists, researchers, and the authorities tried to deal with environmental issues. The thesis question is: *What happens when national or international protection conventions are implemented at the local level?*

I have elucidated the problem by applying theories from the STS field: framing theory, translation, and technologies of government. What happened around nature and life on Tautra is described in three phases. The time from the 1950s to the end of the 1970s. The years after 1980 and the period 2003 to 2020. The thesis describes and analyzes how national and international policies, which are implemented at the local level, meet challenges and resistance, but also sometimes support and success. Central to the description of the phases are Michel Callon's concepts of framing and overflowing. In the last chapter, I also link what is happening to technologies of government.

My thesis has shown how the use of technological solutions, such as bridges or gates, does not necessarily solve the challenges one thinks they should solve. The predators "tricked" the automatic gates that were put in place to regulate biodiversity. People and cars also managed to render the gate useless. The island was incorporated into the Ramsar Convention in 1985. The intentions or objectives of this convention were not easily achieved. The authorities' ambitions were often headed on a collision course with the islanders' and the municipality's tasks and traditions.

By examining the policy of society at large, its solutions and how it works locally, on the smaller and more concrete level, I found areas where goodwill turned into hostility and resistance. This also shows some of the challenges of climate and environmental policy. The policy is formulated centrally and globally but must be adapted and domesticated locally. Not always with equally desirable results.

Forord

Da jeg la ut på dette eventyret av en masteroppgave, ante jeg lite om hvor komplekst og fascinerende hele casen Tautra egentlig er. Med enorme mengder informasjon, som lett kunne ha blitt en bok, ble jeg geleidet av mine to vidunderlige veiledere. Så jeg vil takke min veileder Håkon Stokland så mye. Han ga meg idéen til å skrive denne oppgaven om Tautra og god hjelp underveis. Og jeg vil takke min veileder Per Østby for uvurderlig hjelp. All veiledning, råd og innspill fra Per gjorde denne oppgaven til et produkt jeg er fornøyd med.

Så vil jeg takke Dick Nilsson og Lena Knutli for flotte fotografier som jeg kunne "dekorere" oppgaven med. Randi, Eva, Carsten og Ole Anders fortjener en stor takk for at de hjalp meg med korrektur og gjennomlesing. Og takk til Norsk Ornitologisk forening som sendte meg et eksemplar av Norsk Fuglefauna gratis. Og til slutt en stor takk til min kone Hilde, som holdt ut med en stresset og sliten partner. Du var støttende og forståelsesfull, du er magisk!

Med deres hjelp har jeg skrevet en oppgave jeg er stolt av.

Trondheim, 28.august 2020

Irene Brustad

Innhold

Kapittel 1, Innledning	1
Tautra, Trondheimsfjordens perle	2
Et kort historisk tilbakeblikk på naturvern i Norge.....	3
Tidligere forskning	5
Teori og perspektiver	8
Aktør-nettverksteori.....	9
Kontroverser.....	10
Translasjon.....	10
Innramming	11
Styringsteknologi.....	12
Metode	13
Valg av tema	13
Valg av metode	14
Datamaterialet	15
Relevans og troverdighet	16
Utfordringer	17
Oppgavens oppbygging	17
Kapittel 2 – Vegforbindelsen til Tautra.....	19
Innledning	19
Kampen for fastlandsforbindelse til Tautra	20
Mellomspill	22
Nye aktører – nye meninger.....	24
Fylkeskommunens posisjon	25
Forsøk på kompromiss mellom eksperter og lokalbefolkning.....	27
Miljøverndepartementet	28
Oppsummering.....	29
Kapittel 3 - Oppgjørets time.....	31
Innledning	31
Kommunen vil ha vei og næring	31
Fylkesmannen som miljømyndighetenes representant.....	33
Innbyggerne på Tautra	34

Uenigheter innad i Fylkeskommunen	35
Miljøverndepartementet gir Tautra Ramsar-status.....	36
Moloen mellom Frosta og Tautra, roten til alt ondt?	37
Staten som forvalter av Tautra	37
Svaet.....	37
Naturvernerne reagerer på statens forvaltning av Tautra.....	38
En dyster rapport.....	39
Miljømyndighetene forsøker å ta tak i problematikken.....	40
Frosta kommunes dragkamp med Fylkesmannen og miljøvernmyndigheter.....	40
Er en åpning av moloen løsningen?.....	42
Staten involveres i bro-prosjektet	43
Fylkesmannens miljøvernavdeling i konflikt med Norsk ornitologisk forening	43
Mye skrik og lite ull	44
Naturvernforbundet.....	45
Skrinlegges bro-prosjektet?.....	46
Oppsummering.....	47
Kapittel 4, Ny bro, nye muligheter?.....	49
Innledning	49
Tautraporten.....	50
En seier for naturvernet?.....	50
Utfordringene står i kø for Tautraporten	51
Forskerne vil befeste det vernet som nå var oppnådd.....	52
Nye og bedre teknologier	54
Nye problemer for vernemyndigheter	54
Brudd med folks rettsoppfattelse.....	56
Fuglene forsvinner til tross for tiltakene.....	58
Oppsummering.....	59
Kapittel 5 – Konklusjon	60
Tautra i tre faser.....	60
En langvarig kontrovers med paradoksale utslag	62
Teknologiske løsninger til begjær og besvær	64
Litteratur	66

Kapittel 1, Innledning

Bilde av ærfugler, *Somateria mollissima*. Dette bildet er av hunnfugler, da hannfuglene er sorte og hvite. (Foto: Dick Nilsson)

«Hva vil statsråden gjøre for å bevare ærfuglbestanden på Tautra?».¹ Dette spørsmålet stilte Sandra Borch (SP) klima- og miljø-minister Ola Elvestuen (V) i januar 2018. Bakgrunnen for Borchs spørsmål var bekymringen over den minkende fuglebestanden og avtagende artsmangfoldet på den lille øya Tautra i Trondheimsfjorden. 34 år etter at øya ble fredet, med den hensikt å bevare blant annet ærfuglen, er fuglelivet fortsatt på retur.

Flere tiltak, konvensjoner, rovdyrhinder og spesielle vernesoner ser ikke ut til å hjelpe. Nå ser det ut som om artsmangfoldet minker i hele Norge. Dette er en beklagelig utvikling som kan tilbakeføres til mange ulike årsaker. De fleste må utvilsomt knyttes til det moderne industrisamfunnets uheldige konsekvenser som urbanisering, forurensing og overforbruk av naturressursene. Det er en utfordring og en situasjon som ofte beskrives i forhold til større sammenhenger og tiltak, og diskuteres ofte i sammenheng med globale endringer og nasjonale tiltak. Dette gjør det også noe med hvordan utfordringene blir sett og hvilke politiske løsninger det skal finnes på dem?

---

¹ Skriftlig spørsmål fra Sandra Borch (Sp) til klima- og miljøministeren. Dokument nr. 15:739 (2017-2018).

Det vi også vet er at for å få til endringer som kan bidra til å dempe klimakrisen og redusere fallet i naturmangfoldet, må hver og en av oss bidra. Dette gjør at stadig flere samfunnsvitenskapelige studier handler om hvordan endringer skjer lokalt og i praksis. Vil det å undersøke storsamfunnets politikk, løsninger og hvordan det virker lokalt, det små og konkrete, gi andre svar, annen type kunnskap og bedre løsninger for naturpolitikken? Det er denne typen undringer jeg har tatt med meg i denne masteroppgaven. Jeg er nysgjerrig på hvordan dyrelivet og artsmangfoldet på Tautra er søkt uttrykt og håndtert fra 1960 til i dag.

Tautra, Trondheimsfjordens perle

Tautra er en liten øy på ca. 1,5 km² som tilhører Frosta kommune. Den er ca. 3 km lang og på den lille flekken er det 50 fastboende mennesker. På Tautra er det et yrende fugleliv. Det er blant annet registrert 250 forskjellige fuglearter,² og flere av disse er på den norske rødlisten.³ På øya er det en lang tradisjon for å bevare dyrelivet. Allerede på 1800-tallet fikk grunneierne på Tautra tinglyst fredning av ærfugl, egg og dunvær, noe som tilsier at det er lange tradisjoner for skjøtsel av fugler. Ikke alt som skjedde etter dette gavnet fuglelivet. På 1970-tallet ble det bygget en molo til øya, slik at den nå ble landfast. Dette skapte i ettertid mye trøbbel for fuglelivet. I 1984 ble Tautra fredet som naturreservat, og året etter ble det fredet som våtmarks- og fuglereservat gjennom Ramsarkonvensjonen. Den internasjonale vernekonvensjonen ble undertegnet av Norge i 1974, og i 1985 fikk Tautra Ramsar-status. Nå skulle fuglene få et sterkere vern. Hva skjer når mennesker og fuglers behov kommer på kollisjonskurs og naturvern enda ikke er sterkt, politisk etablert?

Etter at Tautra med Svaet hadde blitt vernet, var det nå myndighetene som skulle forvalte naturen og fuglene på øya. Dette ble nok en bratt læringskurve for forvaltningsmyndigheter, da de ikke hadde erfaring fra lignende tilfeller. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag fikk hovedansvaret for forvaltningen, noe som gjorde at de satt langt unna det de skulle forvalte. Denne distansen var muligens ikke et fortrinn. De kom umiddelbart på kant med innbyggerne på Tautra og en del av politikerne i Frosta kommune. De nyinnførte vernereglene begrenset både liv og virke på øya, noe som førte til flere kontroverser. Hva lå til grunn for den fortsatt ustabile situasjonen på Tautra, og hvorfor var vernemyndighetene ute i hardt vær?

I 2003 ble den gang Norges dyreste naturrestaureringsprosjekt gjennomført på Tautra. Man endret på utformingen av moloen, for å gi bedre næringsforhold til fuglene. Prosjektet kostet 47 millioner kroner, men resultatene ser ut til å utebli. Ærfuglen har enda ikke etablert seg og returnert til Tautra til en pre-molo-tilstand. Hva nå? Borchs spørsmål til Elvestuen ble stilt i 2018, cirka 15 år etter at moloen ble endret for å restaurere fuglebestanden. Kontroversene ser enda ikke ut til å ha stilnet på Tautra. Hva har skjedd på disse 15 årene som gjør at det fortsatt er uro i de politiske rekker, hvorfor er kontroversen enda åpen?

---

² Hilde Ely-Aastrup (2017); UTKAST Forvaltningsplan for Tautra med Svaet naturreservat og fuglefredningsområde Frosta kommune 2017 – 2027, s.12

³ Norsk rødliste for arter 2015, er en oversikt over truede arter som står i fare for å dø ut fra den norske fauna.

Etter å ha satt meg inn i Tautra-moloens historie så dukket det mange spørsmål opp. Jeg valgte å se på naturvern. Spesifikt på hva som skjer lokalt når de store, internasjonale vernekonvensjoner skal senkes ned på lokalt plan og legges over som et «lokk» på natur og kultur. Min problemstilling er derfor: *Hva skjer når nasjonale eller internasjonale vernekonvensjoner skal implementeres på lokalt plan?* Dette skal jeg undersøke ved å se på utviklingen på Tautra. Problemstillingen er operasjonalisert i form av tre forskningsspørsmål: På hvilke måter opplevde Tautra gjennombruddet for naturvern og miljøpolitikken på 1970-tallet? På hvilke måter og med hvilke resultater ble den nasjonale og internasjonale regulering av naturmangfoldet implementert? Hvordan og med hvilke hjelpemidler håndterte øyfolket, kommunen og forvaltningsmyndigheter tapet av naturmangfold?

Et kort historisk tilbakeblikk på naturvern i Norge.

Det som har skjedd på Tautra handler om bevaring av naturen, og kanskje også restaurering av naturen slik den en gang var. Dette knytter seg til en lang tradisjon i Norge som handler om å bevare naturen. Tidlig naturvernhistorie i Norge frem til tidlig 1800-tall dreide seg i hovedsak om ressursvern, altså det var mer nytteorientert og handlet om ressursdisponering⁴. Grunneierne på Tautra tinglyste fredning av ærfugl, egg og dunvær i 1880⁵. Det som skjedde i forhold til naturen kan også knyttes til den samtidige opplevelse av natur og samfunn.

Fra tidlig 1800-tall gjorde den historiske epoken romantikken seg gjeldende i Norge, både i litteratur, filosofi og kunst. Den var en reaksjon på 1700-tallets fornuftsdyrkelse, nå la man vekt på individet, naturen og følelsene. ⁶ Norske kunstnere malte vakre landskapsportretter som for eksempel «Bjerk i storm» av I.C. Dahl, et nasjonalromantisk maleri som viste det ville og dramatiske i norsk natur. Maleren I.C. Dahl engasjerte seg også i kulturvern og stiftelsen av Foreningen til den Norske Fortidsminnemerkers Bevaring. Dette var forløperen til naturvernet, og det som først vekket verneinteressen.⁷

På 1800-tallet hadde folketallet i Norge en betydelig vekst, og på 60 år ble befolkningstallet fordoblet fra 0,9 til 1,8 millioner.⁸ Dette førte til et økt press på ressurser og rovdrift på naturen. Observante, samfunnsengasjerte sjeler fikk belyst dette problemet. Det ble fra midten av 1800-tallet blant annet nedsatt skogkommisjoner, og man fikk lov om allmenningene. Det første dyret som ble vernet på rent naturvernsgrunnlag var beveren i 1899. Den var utryddet i en rekke europeiske land og sterkt truet i Norge. Industrialiseringen rundt 1850 skapte også forurensningsproblematikk, som satte søkelys på bevaring av naturen. Nå var det ikke naturens romantikk, men naturen som ressurs og livsgrunnlag som var grunnlaget for hvordan man håndterte naturen.

---

⁴ Berntsen, B. (2011). *Grønne linjer: Natur og miljøvernets historie i Norge* (Rev. og utvidet utg.]. ed.). Oslo: Unipub. s.23

⁵ Ely-Aastrup 2017

⁶ Hagen, Erik Bjerck (2017); romantikken - litteratur i Store norske leksikon

⁷ Berntsen 2011, s.28

⁸ Berntsen 2011, s.30

I 1910 fikk man *Lov om naturfredning*, «Til grunn for loven om naturfredning lå interesser som ofte sto i motsetning til den rent næringsmessige bruken av naturen».⁹ Staten ønsket på tidlig 1900-tallet å styre bruken av ressurser på en rasjonell måte, men denne forvaltningen var ikke koordinert. Forvaltningen av lov om naturfredning ble underlagt Kirke – og undervisnings-departementet, da de allerede forvaltet kulturminneloven. Fra århundreskiftet og frem til 1920-tallet var det ulike stridigheter rundt vannkraftutbygging. Tidligere fredninger av for eksempel fossefall ble trukket tilbake, og de ble utbygget. På 1930-tallet fikk man blant annet fredet fuglelivet flere steder i landet. Grunnet 2.verdenskrig var det ikke de store bevegelsene i forhold til naturvern i 1940-årene, men i etterkrigstiden ble dette temaet atter gang aktuelt.

I etterkrigstiden fikk man en ny naturlov, dette kom i kjølvannet av at man ønsket å utvide naturvernbegrepet. *Lov om naturvern* fra 1954 erstattet naturfredningsloven av 1910. Den nye loven var et vendepunkt for naturvern i Norge, da man nå hadde utvidet lovverket til også å kunne verne på bakgrunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart¹⁰. På samme tid ble naturvernrådet opprettet.

I 1957 ble Norsk Ornitologisk forening stiftet (NOF).¹¹ På 1950-tallet gjorde Nils-Jarle Ytreberg, første formann i NOF, blant annet undersøkelser av hettemåkene i Måsdammen på Tautra.¹² Dette tiåret var et aktivt decennium for naturvern. Man fikk blant annet Lov om friluftsliv (1957) som slo fast retten til å ferdes fritt i utmark, allemannsretten og Norsk institutt for vannforskning (NIVA).¹³

På 1960-tallet fikk naturvern flere gjennombrudd via aksjoner som ble støttet av myndighetene. Landets første nasjonalpark, Rondane, ble etablert i 1962. Dette var også tiåret da det ble utarbeidet planer for nasjonalparker, naturreservater og innføring av strandloven. Forvaltningen av lov om naturfredning ble flyttet til den nyopprettede Administrasjonen for friluftsliv og naturvern. På 1970-tallet, samtidig som en nærmet seg byggestart på Tautramoloen, hadde naturvern sin nye storhetstid. Det ble vedtatt en ny naturlov i 1970 som favnet mer enn den gamle, og ikke minst ble Miljøverndepartementet opprettet i 1972.¹⁴

Fram til 1970-tallet hadde modernismens tankegods, med optimismen og troen på fremskrittet fått råde også når det kom til naturspørsmål. Men i løpet av dette tiåret endret dette synet seg noe. Dette kom i kjølevannet etter store forurensningssaker og store naturinngrep på 1960-tallet.¹⁵ Fra 1970-tallet og frem til i dag har fokuset bare blitt større på naturvern, og med opprettelsen av Miljøverndepartementet i 1972 ble bevaring av naturen satt i system. Det ble opprettet en ny og systematisk struktur hvor en bygget opp en miljøforvaltning i hvert fylke. Og en endret og fornyet struktur på direktorater og ytre etater.

---

⁹ Berntsen 2011, s.53

¹⁰ Naturvernloven i Store Norske Leksikon

¹¹ Norsk Ornitologisk forening

¹² Ely-Aastrup 2017

¹³ Berntsen 2011, s.380

¹⁴ Julsrud, O., & Norge Miljøverndepartementet. (2012). Mellom himmel og jord : Glimt fra Miljøverndepartementets 40 år. Oslo: Unipub.

¹⁵ Julsrud 2012, s.10

Vedtaksprosesser ble underlettet av den nye strukturen og antallet verneområder økte fra 55 til 444 det første tiåret:

Mye av dette var mindre naturreservater, men den vernede andelen av Norges areal steg fra 1 prosent i 1972 til 3,5 i 1982. Med en slik vekst for vern er det vel ikke til å undres over at også konfliktkurven fikk et oppsving, brattere enn for departementets øvrige saksområder. Og motkreftenes styrke var ofte proporsjonale med verneobjektets størrelse og naturfaglige betydning. Det finnes for den saks skyld noen tilfeller hvor frontlinjen var synlig også innad i departementet.¹⁶

Da miljøkampen startet på 1970-tallet, var mange både ukjente med og lite opptatte av hva som skjedde. Mange var en del av den norske velferdsstaten, hvor økonomien bygget på et sterkt og godt utviklet næringsliv, ofte i form av forurensende industribedrifter. Mange steder hadde røyken fra fabrikkpipene vært lukten av «pæng». Selv om det ikke var slik alle steder, var det tidlig slik at vernetanker var ukjente og noen ganger lite velkomne. Disse motsetningene mellom økonomisk vekst og bevaring, mellom nasjonale og lokale tiltak, og mellom globale og lokale virksomheter er et underliggende tema i denne oppgaven.

Tidligere forskning

Det er skrevet mange artikler og bøker rundt naturen og dyrene på Tautra. Mange av dem er naturvitenskapelige og særlig har biologene gitt mange bidrag. Mange av disse studiene er også i skjæringspunktet mellom naturvitenskap og forvaltning.

Forvaltningsmyndigheter og NTNU har i årenes løp utgitt utallige rapporter innen biologi som omhandler Tautra og verneverdiene. Eldar Ryan ved (den gang) Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, skriver i sin forvaltningsrapport av 1994 om hvilke tiltak som er gjennomført for å bedre fuglenes kår og resultatene av disse. Fokuset er på hekkebestanders utfordringer og forvaltningen av hekkeområder, problematikk og løsninger. Han skriver at «Tautras kvalitative status som Ramsar-område er i fare».¹⁷ Med denne uttalelsen sikter han til verneverdiene som er desimert over tid.

Dag-Inge Øien, Gunnar Austrheim, Per Gustav Thingstad, Kristian Hassel, Thyra Solem og Kaare Aagaard ga i 2009 ut en rapport om tilstanden på Tautra; Forvaltning og overvåking av biologisk mangfold på Tautra, Nord-Trøndelag.¹⁸ Her listes bevaringsmålene for øya relativt tydelig, og rapporten har et klart fokus på de biologiske aspektene ved Tautra og dens natur. Bevaringsmålene listes som; forvaltningsmyndighetene skal gjøre noe med gjengroing på øya og restaurere landskapet til tiden frem til 1950, altså et åpnere landskap. Fuglelivet skal reddes via bevaring av hekkekolonier og hekkeforhold på ulike områder på Tautra. En skal også bevare ulike beitebetingede vegetasjonstyper, og til sist skal en bevare sjeldne arter. Et enormt omfattende prosjekt, og en grundig rapport som tar for seg de biologiske aspektene

---

¹⁶ Julsrud 2012, s.23

¹⁷ Ryan, E. (1994). Forvaltning av verneområdene på Tautra. Statusrapport. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Miljøvern-avdelingen. Rapport, 9, 1-40, s.5

¹⁸ Øien, D. I., Austrheim, G., Thingstad, P. G., Hassel, K., Solem, T., & Aagaard, K. (2009). Forvaltning og overvåking av biologisk mangfold på Tautra, Nord-Trøndelag. NTNU Vitenskapsmuseet.

og utfordringene på Tautra. Den sier ikke så mye om samfunnet rundt fuglene. Forvaltningsplaner og de vitenskapelige rapportene dokumenterer de tiltak som er iverksatt på Tautra over mange år, og hvordan de har påvirket flora og fauna. De har gitt meg mye nyttig informasjon til oppgaven, men de beskriver ikke de sidene av forvaltningen som jeg ønsker å se på. Selv ønsker jeg et videre syn på forvaltningen, hva med mennesker, kultur og natur?

Oddveig Storstad gjorde i 1995 en undersøkelse på bestilling av innbyggerne på Tautra, «Lokalkunnskap som ressurs i en kommunal planleggingsprosess». Denne ble basert på intervjuer med fastboende og hyttefolk, altså kvalitative data. Rapporten dreier seg i hovedsak om samfunnsutviklingen på Tautra. Hun skriver om betydningen av den nye veien for folket, og avstanden mellom forvaltere og de som var innbyggere på øya. Denne undersøkelsen ble foretatt i forbindelse med Frosta kommunes arbeid med en kommunedelplan, og meningen med rapporten var at den skulle sørge for at innbyggerne ble hørt. Rapporten handler om innbyggernes behov og ønsker ovenfor de statlige forvaltningsorgan. Hvordan forvaltningen påvirker liv og virke, samtidig som den ikke lytter til innbyggerne.¹⁹

I Bente Sundsvolds Ph.d.-avhandling «Den nordlandske fuglepleie" - herligheter, utvær og celeber verdensarv Mellom tekster og praksiser i Vegaøyen», skriver hun om Vega-øyene og hvordan de ble skrevet inn på verdensarvlisten på grunnlag av dunværene. Avhandlingen beskriver hvordan dunsankingene gikk fra å være «... betegnet som stedets herligheter til å bli definert som marginaliserte utvær i etterkrigstiden og til i dag å framstå som celeber verdensarv». Hun skriver om praksisen rundt dunværene og hensikten med fredlysningene. Oppgaven er interessant fordi hun skriver om ærfuglen og dens spesielle posisjon i den norske kulturen. Jeg skal ikke ta for meg ærfuglen spesielt i oppgaven, men det er interessant i forhold til tanken om naturrestaureringen på Tautra.

Sett i sammenheng med min oppgave har miljøhistoriske studier gitt viktige bidrag. I «Grønne linjer» skriver Bredo Berntsen om hvordan naturvernet vokste frem i Norge og historiserer natur og miljø helt tilbake til middelalderen. Han tar for seg konfliktene mellom vekst og vern, noe som har blitt en stor politisk utfordring i vår tid. Han skriver om de store konfliktene som har oppstått, og hvordan de har formet miljøpolitikken i Norge.

Julsruds bok «Mellom himmel og jord: Glimt fra Miljøverndepartementets 40 år», handler om miljøverndepartementets tilblivelse og historie frem til 2012. Han skriver historien om hvordan departementet ble konstruert over tid og forteller om de større hendelsene. Hvordan økonomisk vekst og naturvern har kommet på høykant, både lokalt og på høyere politisk plan. Begge bøkene har vært gode innspill til oppgaven og gitt meg et innsyn i hvordan en så på naturvern den gang Tautra-moloen ble en idé, og frem til 1970-tallet når den ble bygd. Men jeg skal se på hva som skjedde med et lite lokalsamfunn i møte med en internasjonal konvensjon og hvordan dette utviklet seg.

---

¹⁹ Storstad, O. (1995). Lokalkunnskap som ressurs i en kommunal planleggingsprosess : Stedsutvikling på Tautra (Vol. 7/1995, Rapport (Senter for bygdeforskning : trykt utg.)). Dragvoll: Senter for bygdeforskning.

Thorvaldsen (2006) har skrevet en artikkel; «The eider conservation paradox in Tautra—a new contribution to the multidimensionality of the agricultural landscapes in Europe» som omhandler akkurat dette fokuset som preger forvaltningen på Tautra. Han skriver om hvordan ærfuglen gradvis har forsvunnet fra Tautra, og hvordan forvaltningsmyndighetene har forsøkt å restaurere bestanden via ulike tiltak:

This paper presents the conservation of declining eider populations in Tautra as a case study of conservation challenges in agricultural landscapes, and illustrates the complex interconnections of human use of biological resources and habitat shaping within the context of a subsistence agroecosystem.²⁰

I artikkelen belyser han hva som skjer når en ser på kun en side av bevaring og ikke tar med den menneskelige faktoren, og hvilken betydning den har hatt for forvaltningen av ærfuglene.

Marcus Hall har skrevet artikkelen "Extracting culture or injecting nature? Rewilding in transatlantic perspective", hvor han tar for seg termene re-wilding og re-gardening. Interessante termer som beskriver naturrestaureringsprosessen. Han setter naturrestaurering i et perspektiv der han ser på slike prosjekter i lys av kulturen i USA kontra Europa, og hvordan synet på urørt og vill natur er forskjellig på de to kontinentene. Han skriver at europeerne har en større toleranse for at en restaurerer tilbake til epoker der en tydelig kan se menneskelig inngripen, mens nord-amerikanerne ønsker det ville og urørte. Men begge kulturer har et problem, for hvilken tilstand er det man forsøker å føre naturen tilbake til? Hall skriver:

Of the many challenges facing ecological restoration, the one most often receiving attention is the issue of selecting a goal or target state. In the project of repairing degraded natural systems, do we aim to bring back a pristine, wild state or else a more humanized, pastoral state? Re-wilding is the general label of the former goal, whereas re-gardening might be the best descriptor of the latter effort.²¹

Artikkelen tar for seg hvorfor forskere som er ansvarlig for restaurering av natur har så ulikt syn på hva naturen skal inneholde av menneskelige spor og hvorfor.

Håkon Stokland har skrevet en hel del om hvordan Norge forvalter den norske ulvebestanden. Hans forskning er i et skjæringspunkt mellom teknologi og vitenskapsstudier og miljøhistorie og policy-studier. I artikkelen "Conserving Wolves by Transforming Them? The Transformative Effects of Technologies of Government in Biodiversity Conservation" skriver han om hvordan staten har med ulike styringsteknologier, endret den norske ulvebestanden betraktelig. Staten styrer blant annet hvor mange de er, og hvor de skal ha tilhold. Han argumenterer at denne typen styring fra staten gjelder også andre utrydningstruede arter i Norge. Slik at det han skriver om er interessant å se på, med tanke på hvordan staten forsøker

---

²⁰ Olsson, E. G. A., & Thorvaldsen, P. (2006). The eider conservation paradox in Tautra—a new contribution to the multidimensionality of the agricultural landscapes in Europe. *Environmental Science & Policy*, 9(4), 343-349. s.343

²¹ Hall, M. (2014). Extracting culture or injecting nature? Rewilding in transatlantic perspective. In *Old World and New World perspectives in environmental philosophy* (pp. 17-35). Springer, Cham. s.17

å styre naturen.²² Han ser på hvordan en enkelt art påvirkes av myndighetene, men jeg ser ikke på den enkelte art. Mitt fokus er rettet mot myndigheter og lokalbefolkning, hva som skjer når vernekonvensjoner innføres på lokalt plan.

Teori og perspektiver

For å svare på problemstillingen i denne oppgaven vil jeg bruke teorier fra fagfeltet Science and Technology Studies (STS), eller teknologi og vitenskapsstudier som det heter på norsk²³. I STS er man opptatt av å se på forholdet mellom vitenskap, teknologi og samfunnsendring. Dette handler med andre ord om hvordan ting og teknologier eller fakta blir til. Hva er det som avgjør hvilken kunnskap som blir forkastet eller som blir ansett som fakta, hvilke ting eller teknologier som lar seg konstruere og bruke.

I denne oppgaven vil jeg se på bruken av kunnskap og hvilken rolle den har for utviklingen av Tautrasamfunnet, men også hvordan teknologien inngår i de mange endringene som Tautra har gjennomgått mellom 1950 og frem til i dag. Dette betyr at kunnskapen om natur og naturvern og hvordan den har fungert er et viktig felt. Hvordan ulike teknologier muliggjør eller virker dysfunksjonelt et annet. Et eksempel på det er Tautramoloen. Den er et objekt som ble bygget for at bilen skulle kunne kjøre over og med det lette livet på Tautra. Den medvirket samtidig til at dyrelivet ble utsatt for støy og rovdyr. Sett i sammenheng handler dette om hvordan noe blir politiske teknologier. Det vil si hvordan kunnskap, regler, standarder, konvensjoner og teknologi er brukt for å håndtere natur og kultur på øya.

I STS snakker man ofte om såkalte «sorte bokser». Med dette mener man at en prosess er avsluttet og «lukket», og en ser bare hva som ble resultatet av prosessen. Tanken er at vitenskapen er «... som en autonom sfære som ikke lar seg påvirke av samfunnets makt og interessekonflikter».²⁴ Ifølge Kristin Asdal er ikke dette synet feil, men i mange tilfeller er ikke dette synet dekkende. Hun skriver at vitenskapelig kunnskap bidrar til å forme politikken saker og hvordan saker gripes an og forstås; «Dermed må vitenskapelig kunnskap analyseres som en mer integrert del av politikken enn det som ofte har vært tilfelle»²⁵. På samme måte kan en betrakte konstruksjonen av nye teknologier. Man ser bare hva som er resultatet, og ikke alle feil og mislykkede konstruksjoner.

På noen måter kan Tautrasamfunnets organisering betraktes som en slik sort boks. I dag er både dagligliv, næringsliv og natur organisert på måter som virker selvsagte og naturlig. Men slik har det ikke alltid vært. Det har vært diskusjoner og konflikter knyttet til hvordan man skulle få vei, til måten veien har vært anlagt på og på hvilke måter øyas dyreliv skulle forvaltes og skjermes. I den sammenheng er mange forskjellige kunnskaper og teknologier anvendt for å få dette til. Sett i sammenheng med økonomi og politiske valg, har dagens Tautra blitt formet. Den «boksen» har jeg lyst til å åpne.

---

²² Stokland, H. B. (2020). Conserving Wolves by Transforming Them? The Transformative Effects of Technologies of Government in Biodiversity Conservation. *Society & Animals*, 1(aop), 1-21.

²³ Skjølsvold, Tomas Moe (2015): Vitenskap, teknologi og samfunn - En introduksjon til STS, Oslo, Cappelen Damm Akademisk, s.9

²⁴ Sst. s.11

²⁵ Asdal, K. (2011). Politikken natur - naturens politikk. Oslo: Universitetsforl., s.12

Aktør-nettverksteori

Innenfor STS er Aktør-nettverksteori (ANT) en sentral teori/metode. Dette er et teoretisk / metodisk analyseverktøy som ofte anvendes innen STS når en skal se på saker der det har oppstått kontroverser.²⁶ I ANT ser man på relasjoner mellom aktører i prosesser hvor en produserer vitenskapelige resultater og teknologiske artefakter og hvordan de influerer på hverandre.²⁷

Et sentralt punkt innenfor STS, er at det ikke bare er mennesker som er aktører og har aktive roller i nettverket. Ting har også en rolle og har påvirkningskraft, de er såkalte aktanter.²⁸ Aktanten i denne sammenhengen er moloen og etter hvert Ramsar-vernet. De har også en rolle og influerer på nettverket. Eksempler på dette er at moloen i utgangspunktet bare er en veitrasé, men den skal dekke mange behov. Den påvirker både mennesker og dyrs liv. Så selv om den kun er en gjenstand, så vil den ha ulik betydning for aktørene og influere på flere sider av kontroversene på Tautra.

Bruno Latour beskriver på en enkel måte hvordan ting, altså aktanter, kan være både tekniske og sosiale, altså såkalt sosioteknisk og ha påvirkningskraft på miljøet rundt seg. I artikkelen "Technology is society made durable", beskriver han et tenkt scenario hvor en hotelleier disiplinere sine kunder til å levere inn nøkkelen i resepsjonen før de forlater hotellet. For å oppnå dette må han gjøre flere tiltak. Han gir kundene både muntlige og skriftlige påminnere, samt at han endrer utformingen på nøkkelen til en gedigen murstein som er upraktisk å drasse rundt på. Han viser så til hvordan disse handlingene hver for seg ikke vil være spesielt effektive i å endre folks handlingsmønster, men summen av disse både sosiale og tekniske endringene gir en god måloppnåelse.²⁹ Moloen og Ramsarvernet er som hotelleierens nøkler, de påvirker det sosiale og det tekniske, som moloens utforming for eksempel.

Et sentralt begrep innen STS er David Bloor's symmetriprinsipp. Her presenterer han sitt «sterke program», som er en kritikk av synet på vitenskapen som avskåret fra samfunnet, upåvirket og isolert. Han mente at det er viktig å se på hvordan og hvorfor noen forskere vinner frem med sine funn, men andre faller igjennom og mislykkes. Det handlet om å se på hvilke faktorer som ledet til at vitenskapelige fakta ble en del av samfunn og kultur. Dette betyr at både vellykkede og mislykkede konstruksjonsprosesser skal studeres på samme måte.³⁰

Kanskje viktigere er det at innen ANT brukes symmetriprinsippet i hovedsak til det forhold at både menneskelige og ikke-menneskelige aktanter har samme påvirkningsevne, såkalt agens.³¹ Så innen ANT er det viktig å se hvordan mennesker, kunnskap og ting

---

²⁶ Skjølsvold, 2015, s.

²⁷ Sst. s.67

²⁸ Sst. s.72

²⁹ Latour, Bruno (1991) "Technology is society made durable" i John Law (red.) A sociology of monsters. Essays on power, technology and domination s.103-132.

³⁰ Bloor, D. (1991). Knowledge and social imagery. University of Chicago Press.

³¹ Lyngø, I. J. (2013). Melkeemballasje: Glass, papp og handlekraft. Heimen 03/2013 (volum 50), s. 199-2014.

samkonstrueres og bygges opp i såkalte aktør-nettverk. For å bygge vellykkede og robuste konstruksjoner, enten fakta eller teknologier, oppstår det uenigheter og konflikter. Jeg vil derfor også undersøke hvordan kontroversene oppstår, håndteres og bilegges.

Kontroverser

Slik jeg beskrev det i innledningen så er mye av det som skjedde på Tautra klassiske kontroverser. Disse foregikk som jeg skrev i innledning i tre faser. I den første fasen diskuterte man om man skulle la bilene få komme til øya eller ei? I den neste handlet det om hvordan miljøpolitikken skulle implementeres. I den siste fasen så man hvordan ulike konvensjoner, politikk og teknologiske tiltak ble forsøkt for å regulere forholdet mellom folk og dyr. Skulle øya være et sted for næringsvirksomhet og biler, eller skulle den bli et fuglereservat med begrenset armslag for folk? Skal Tautra være et sted for mennesker, fugler eller begge deler? Er disse synene forenlige og hvordan kan de reguleres? Når aktørene er så polariserte som i denne debatten, så oppstår det kontroverser.

«Når ny kunnskap eller teknologi skal tas i bruk, må denne alltid «sammenveves» med kulturelle forhold. Det betyr at ny kunnskap og teknologi må *forhandles* inn i sine sosiale eller kulturelle kontekster, i dialog med involverte aktørers interesser og verdier».³² Men slike forhandlinger går ikke alltid smertefritt, slik som på Tautra der det har vært store konflikter særlig mellom de fastboende og aktører utenfra. Slike konflikter oppstår gjerne når kunnskapen eller teknologien medfører risiko for større omveltninger, og det er da kontroverser oppstår.³³ Når disse kontroversene så lukkes, så skjer det en samproduksjonsprosess, der teknologi, vitenskap, verdier og samfunn kommer til enighet ved å «gjensidig produsere vilkårene for hverandre». Resultatet fra disse samproduksjonsprosessene ender vanligvis i det Jasanoff refererer til som «faste ordninger». Disse kan for eksempel være infrastruktur eller regelverk som da stabiliserer konflikten.³⁴

Translasjon

Et sentralt poeng knyttet til kontroverser er at de kan løses gjennom translasjon. Translasjoner handler om måter for å se på hvilke aktører som handler i nettverkene rundt teknologier. Hvem er det som jobber for at teknologien, i dette tilfellet Tautramoloen, skulle bli en realitet? Hvem virket for at den skulle endres? Hvilke grupper og allianser ble det bygd rundt moloen? Ved å se på hvordan de ulike aktørene handler, hvordan de innruller aktører i nettverket, og hvordan de kommer til enighet, kan man si noe om hvordan de har blitt meningsfeller. Denne prosessen blir i ANT kalt translasjon.

Translasjon handler om hvordan en aktør identifiserer og bearbeider allierte for å tilegne seg deres støtte og på den måten kunne lukke en kontrovers. Translasjoner kan handle om å utforme en plan, et budskap eller politikk som er slik at den får tilslutning og det dannes nye aktør-nettverk. Ofte dreier det seg om å lage kompromisser, nye utgaver av et konsept eller praktiske løsninger. Som vi skal se var endringene av tautramoloen et forsøk på å samle eller forsterke allianser mellom viktige aktører. Callon presenterte en translasjonsmodell der han

---

³² Levold, N. (Ed.). (2014). Biopolitikk: kropp, kunnskap og teknologi. Fagbokforlaget., s.34

³³ Sst. s.34

³⁴ Jasanoff, 2004, s.17 i Levold 2014

illustrerer hvordan vitenskapsfolk innruller aktører i sitt nettverk ved å overbevise om at deres forskning har rett.

Translasjonsmodellen blir gjerne delt inn i fire faser. Den første fasen er problematiseringen. I denne fasen blir problemet definert, som i denne saken var å skaffe innbyggerne på Tautra en trygg og stabil måte for å frakte varer og mennesker. Den neste og andre fasen er kalt interesseskaping, her kommer det nye allierte inn i nettverket med ulike roller og betydninger. I tredje fase får aktørene gitte roller, og de blir en del av nettverket som jobber i den samme retningen. Dette går så til den fjerde og siste fasen, mobilisering. I denne fasen jobber partene sammen og trekker i samme retningen.³⁵ Tautra synes å gjennomgå alle fasene flere ganger. Mine data er imidlertid ikke samlet inn med denne hensikten. Det innebærer at forståelsen av translasjon som en prosess som inngår og bidrar i løsninger på kontroverser, og med det stabilisering av nye innramminger.

Innramming

Hvordan aktører rammer inn, har ulikt syn på objekter, teknologier, fenomener eller kunnskap kan føre til kontroverser. For å se på hvordan kontroverser oppstår og lukkes vil jeg bruke Michel Callons teori om innramming.³⁶ For å lukke en kontrovers må partene komme til enighet, og denne lukningsprosessen kalles innramming. Callon lånte dette begrepet fra Erving Goffman, en kanadisk sosiolog som brukte begrepet for å forstå mellommenneskelig interaksjoner i ulike sammenhenger. Han undret seg over rasjonale bak handlinger og virkelighetsforståelsen som lå bak.³⁷ Det vil si at han så på det vi på folkemunne kaller uskrevne regler, hvordan sosiale og materielle elementer ble rammet inn og skapte felles spilleregler.³⁸

Callon brukte begrepet innramming for å se på markeder, økonomi og hvordan de ulike aktørenes innramming påvirket kontraktforhandlinger og kommersielle transaksjoner. Denne innrammingen kan være hvilke aktører som involveres, hvordan penger skal forvaltes og lignende. Ifølge Callon kunne en ikke oppnå enighet i forhandlinger om hvordan en kontrakt skulle se ut, uten en slik form for innramming. En innrammingsprosess er en dynamisk prosess hvor ny kunnskap kan forstyrre den etablerte rammen, noe Callon kaller en oversvømmelse.³⁹

Når en kreerer en ramme, så vil alltid noen faktorer bli utelatt. Dette valgte Callon å kalle eksternaliteter. Et begrep som stammer fra økonomer som brukte det som en betegnelse på effekter, forbindelser og relasjoner som aktører ikke inkluderte i sine beregninger i forbindelse med markedstransaksjoner. Disse eksternalitetene kan både være positive og negative, og han viser til to eksempler. En fabrikk som ved et uhell har forurenset en elv, vil få uforutsette utgifter i arbeidet med å rydde opp etter uhellet. Dette er en negativ eksternalitet som ikke

---

³⁵ Callon, M. (1984). Some elements of a sociology of translation: domestication of the scallops and the fishermen of St Brieuc Bay. *The sociological review*, 32(1_suppl), 196-233., s.196

³⁶ Callon, M. (1998). An essay on framing and overflowing: economic externalities revisited by sociology. *The Sociological Review*, 46(1_suppl), 244-269.

³⁷ Levold 2014, s.35

³⁸ Skjølsvold 2015, s.80

³⁹ Callon 1998, s.244

var tatt med i beregningene i forkant. Et legemiddelfirma som patenterer en laboratoriemetode, som senere blir anvendt av andre firma i deres forskning vil være en positiv eksternalitet. Denne eksternaliteten får positive følger for firmaene som blir inspirert av tidligere oppdagelser, forsker videre på egen risiko og for egen regning. Noen ganger kan slike eksternaliteter som i utgangspunktet er skjøvet ut av rammen, flyte inn igjen og oversvømme den. Når en ramme så blir oversvømmet av en slik eksternalitet, oppstår det en kontrovers.⁴⁰

Ifølge Callon kan det oppstå to ulike situasjoner når en forsøker å lukke kontroverser, det han referer til som kalde eller varme situasjoner. I kalde situasjoner er alle aktørene lett identifiserbare. Aktørenes interesser er tydelig og definert, og ansvarsforholdene innen rammen er akseptert. Når oversvømmelser dukker opp i slike kalde situasjoner er det lett å komme til enighet. I varme situasjoner derimot vil slike oversvømmelser skape kontrovers og være vanskeligere å stabilisere.⁴¹

En slik situasjon er det gjerne mangel på robust og stabil kunnskap, og den involverer gjerne flere aktører. Som oftest varierer aktørene i stor grad, med ulike interesser og syn på saken. Callon referer til disse varme situasjonene som «hybride fora» fordi «facts and values have become entangled to such an extent that it is no longer possible to distinguish between two successive stages: first the production and dissemination of information or knowledge, and second, the decision-making process itself».⁴²

Det vil være interessant å se på hvilke innramminger som eventuelt eksisterer i forbindelse med Tautra og kontroversene der, hvilke er varme eller kalde eller eventuelt hybride. Når en skal se på hvordan rammer blir til, er det nyttig å se på hvordan aktørene handler i nettverket.

Styringsteknologi

Da denne oppgaven vil dreie seg mye om Tautramoloen, dens tilblivelse og det som skjer i etterkant, vil styringsteknologi være et begrep som det blir naturlig å anvende. Ordet styringsteknologi stammer opprinnelig fra Foucault og hans forelesninger i Frankrike om «gouvernementalité», eller styringspraksiser som det kan oversettes til. Forelesningene hans handlet om betydningen av teknologiske og vitenskapelige praksiser og hvordan disse muliggjorde statens styring.⁴³ Tanken er at det er ikke bare forhandlinger mellom politikere som styrer utkomme av saker, men også mer ordinære og relativt anonyme handlinger som for eksempel notater, statistikk og praksiser.⁴⁴ Så politikk handler ikke bare om interesser, verdier, ideer og ideologier, men det handler også om tekniske innretninger og praksiser som muliggjør og effektuerer politikken.⁴⁵ Disse teknologiske og vitenskapelige praksisene er det man kaller styringsteknologier. Ved å se på styringsteknologier, kan man se på hvordan politikk utføres i praksis, hvordan vitenskapelig kunnskap er integrert i politikken og bidrar til

---

⁴⁰ Sst. s.245

⁴¹ Sst., s.260

⁴² Callon 1998, s.260

⁴³ Asdal 2011, s.215

⁴⁴ Stokland, H. B. (2020). Conserving Wolves by Transforming Them? The Transformative Effects of Technologies of Government in Biodiversity Conservation.

⁴⁵ Asdal 2011, s. 13

å forme den. Asdal skriver at «Tallteknologier har bidratt til å omforme natur til kvantifiserbare, sammenlignbare og dermed regjerlige størrelser».⁴⁶

Ifølge Miller og Rose (2008) er listen over styringsteknologier heterogen og tilnærmet endeløs.⁴⁷ Marcus Hall skriver i «Extracting Culture or Injecting Nature? Rewilding in Transatlantic Perspective» om det han kaller «re-wilding» eller «re-gardening».⁴⁸ Termen som er mest dekkende for norske forhold er kanskje naturrestaurering. Som jeg nevnte innledningsvis, så er det vanskelig å skille ad natur og kultur. Hall skriver om dette forsøket på å skille kultur og natur, hvordan de som jobber med naturrestaurering sliter med å definere hvilke epoker og tilstander en forsøker å stille naturen tilbake til. Han stiller spørsmålet; "...is their activity an effort to push nature in or pull culture out?"⁴⁹ Naturrestaurering blir i så måte en form for styringsteknologi, da den belager seg på biologene og forskernes ideer om hva Tautras natur er. Jeg skal se på hvordan tallteknologier, dokumenter og ideer styrer, regulerer og effekturerer politikken på Tautra.

Metode

I denne delen av kapittel en, skal jeg redegjøre og begrunne for mitt valg av metode og deretter beskrive og diskutere det datamaterialet jeg har valgt å bruke for å undersøke og besvare min problemstilling: Hva skjer når nasjonale eller internasjonale vernekonvensjoner skal implementeres på lokalt plan, samtidig som natur og forvaltning enda ikke er sterkt, politisk etablert? Problemstillingen er som jeg skrev i innledningsvis operasjonalisert i tre forskningsspørsmål: På hvilke måter opplevde Tautra gjennombruddet for naturvern og miljøpolitikken på 1970-tallet? På hvilke måter og med hvilke resultat ble den nasjonale og internasjonale regulering av naturmangfoldet implementert? Hvordan og med hvilke hjelpemidler håndterte øy og kommune tapet av naturmangfold?

Jeg har valgt å beskrive og analysere dette materialet som en utvikling i tre faser. For å besvare mine forskningsspørsmål har jeg derfor lagt stor vekt på historiske kilder. Oppgaven er hovedsakelig en kvalitativ analyse. Mitt datamateriale består av ulike trykte kilder. Sentralt i det som skjedde på Tautra og som en nøkkel i min analyse er moloen som binder øya sammen med fastlandet på Frosta. Den fungerer som en analytisk inngang og et samlende element i analysen.

Valg av tema

Høsten 2018 startet jeg på min mastergrad i studier av kunnskap, teknologi og samfunn (STS) og var lenge usikker på hva min mastergradsoppgave skulle omhandle. Første semester av studiet hadde vi et fag som tematiserte natur og bevaring, hvordan politikk og vitenskap kunne komme i konflikt i prosessen med bevaring av naturmangfold. Jeg ble inspirert og skrev en eksamensoppgave om bevaringskontroverser på Tautra. Når det kom til å skulle peile seg inn på en retning for masteroppgaven falt dette feltet naturlig for meg, det er et spennende og engasjerende felt som er høyst aktuelt i dagens samfunn. Hvorfor ikke fortsette der jeg

---

⁴⁶ Sst. s.217

⁴⁷ Miller & Rose 2008, i Stokland 2020, s.3

⁴⁸ Hall, M. (2014). Extracting culture or injecting nature? Rewilding in transatlantic perspective. In *Old World and New World perspectives in environmental philosophy* (pp. 17-35). Springer, Cham.

⁴⁹ Sst. s.29

slapp med eksamensoppgaven? Problemstillingen tok form etter ganske mye arbeide med oppgaven, da det som handler om Tautra er både stort og uoversiktlig. Å skulle skrive alt om denne saken kan fort bli et livsverk, men jeg har valgt å holde meg til den smale masteroppgave-sti.

Valg av metode

I begynnelsen av prosessen med masteroppgaven handlet de mye om å få en generell oversikt over det som hadde skjedd på Tautra. Hovedpoenget var hvordan fuglelivet skulle berges gjennom forskjellige tiltak og hvilke kontroverser som oppsto og hvordan de ble løst. Etter å ha satt meg inn i stoffet fant jeg at Tautramoloen var en gjenganger og jeg snevret mitt faglige fokus til å handle om moloens tilblivelse og de kontroverser som kom før og etter den ble anlagt.

Oppgaven er derfor delt inn i en slags pre-per-post-moloen-oppgave, der del 1 handler om moloens tilblivelse fra planer og idéer på 1950-tallet til kontroversene som oppsto på 1970-tallet. Hvorfor skulle moloen bygges, og hvilke konflikter oppsto. Del 2 foregår fra 1980 til 2003 og dreier seg om hvordan en skulle håndtere fuglelivet på Tautra etter at moloen var blitt et faktum. Tautra fikk status som naturreservat og skulle nå forvaltes av offentlige myndigheter og nye kontroverser oppstår. Del 3 som går fra 2003 og fram til i dag. I disse årene prøvde man å løse utfordringene med et 350-meter langt brospenn. På denne måten skal bilene komme over og fuglelivet bevares.

Jeg har valgt kvalitativ metode for å besvare oppgaven, da jeg blant annet ser på aktørers meninger og disse lar seg vanskelig måle. Thagaard skriver at en i kvalitativ forskning «... søker en forståelse av sosiale fenomener ...» og det er dette jeg søker, kontra kvantitativ metode der «Problemstillingene ... er rettet mot statistiske generaliseringer» Kvantitative studier handler om å gi presise data som kan etterprøves, men i kvantitative studier søker en forståelse av fenomener en studerer, uavhengig av datagrunnlag.⁵⁰

En dokumentanalyse handler om å beskrive og analysere et fenomen eller endringsprosess med «foreliggende tekster og visuelle uttrykksformer». I studier av «foreliggende tekster» innbefattet dette offentlige dokumenter og private dokumenter som kan være relevante kilder i en kvalitativ studie. I min studie benytter jeg meg kun av offentlige dokumenter, da det er dette jeg har hatt tilgang til. Med «visuelle uttrykksformer» henviser man til for eksempel studier av internett eller tv-opptak. Ifølge Thagaard kan internett være ustabil informasjon kilde til informasjon, da sider kan endres uten at det kommer frem eller en kan ikke med sikkerhet vite hvor informasjonen kommer fra. Jeg anser det ikke som et stort problem i min oppgave, da jeg kun referer til store, seriøse aktører som for eksempel Stortingets-, eller Stor Norske Leksikons nettsider.⁵¹

---

⁵⁰ Thagaard, T. (2018). Systematikk og innlevelse : En innføring i kvalitative metoder (5. utg. ed.). Bergen: Fagbokforlaget.. s.15, 16 og 17

⁵¹ Sst. s.12, 13 og 146

«Grounded theory», er en form for retningslinjer for hvordan man systematisk analyserer kvalitative data og hvordan man kan utvikle teorier på dette grunnlaget.⁵² Denne metoden anvendes ofte i dokumentstudier. Måten jeg har jobbet på er sammenlignbar med denne teorien, da jeg systematisk har samlet tekster som er relevant for oppgaven. «A grounded theory of a studied topic starts with concrete data and ends with rendering them in an explanatory theory».⁵³ Jeg veksler mellom en oversikt over dataene, altså den historiske gjennomgangen hvor jeg har satt alle hendelser og uttalelser i en historisk sammenheng. Etter å ha skapt denne oversikten har jeg laget bolker med teoretiske refleksjoner og analyse av dataene.

Datamaterialet

For å svare på problemstillingen ble det naturlig å søke i offentlige dokumenter og avisartikler. Å samle empiri til oppgaven har vært en tidkrevende oppgave og jeg har brukt mye tid på å sortere ut det som skulle vise seg å være relevant for oppgaven. Jeg har valgt å gruppere kildene mine i tre kategorier, offentlige dokumenter, avisartikler og annen litteratur. Kategorien offentlige dokumenter består av forvaltningsdokumenter og diverse rapporter. Disse er produsert på bestilling av offentlige organer, ergo anser jeg de som offentlige dokumenter. Offentlige dokumenter regnes å være korrekte og etterrettelige. De er ikke bestandig like gode til å vise kontroversenes forløp. Av denne grunn valgte jeg i tillegg å se på avisartikler. De gir ofte en bedre forståelse av bakgrunnen for konfliktene på Tautra og hvem de sentrale aktørene var. Disse artiklene vært nyttige for å belyse andre aktører enn de som taler via de offentlige kildene. Det har gitt meg et bredere syn på saken enn hva bare offentlige rapporter ville ha gjort. Det kan ha vært nyttig å ha sett på større, nasjonale aviser, men på 1970-tallet var ikke Tautramoloen en stor, nasjonal sak, men den var stor for et lite lokalsamfunn.

Av de offentlige dokumentene har jeg for det meste støttet meg til rapporter som er spesifikke for Tautra og ikke de store rapportene som omhandler våtmarksområder generelt. For å lære om forvaltningsprosessen på øya, valgte jeg forvaltningsrapporter skrevet av representanter fra den gang Fylkesmannen i Nord-Trøndelags miljøvernnavdeling og rapporter fra biologer ansatt ved NTNU / Vitenskapsmuseet. Disse rapportene er profesjonelle og gir en god oversikt over hvordan de jobber på Tautra og hva mange av utfordringene er i forbindelse med naturforvaltningen.

Jeg har også benyttet meg av bøker og tidsskrifter både som perspektivering og som kilde. Jeg brukte for eksempel Bredo Berntsens bok «Grønne linjer» for å lære meg mer om Norges miljøhistorie, dette for å sette meg inn i synet på natur og bevaring. Dette har betydning for hva som skjedde i planleggingsprosessen av moloen og kontroversen rundt denne. Jeg har brukt bøker som understøtter teoretiske poenger jeg ønsker å få frem i analysen, som for eksempel Kristin Asdals «Poltikkens natur, naturens politikk».

---

⁵² Sst. s.18

⁵³ Charmaz, K. and Belgrave, L.L. (2015). Grounded Theory. In The Blackwell Encyclopedia of Sociology, G. Ritzer (Ed.). doi:10.1002/9781405165518.wbeosg070.pub2

Jeg har også noen artikler i denne oppgaven, hvor «Tautra – et Ramsarområde i fare» av Karl H. Brox er vel verd å nevne. Tidsskriftartikkel av Brox gir en kort gjennomgang av historien bak konflikten rundt anleggelsen av moloen.⁵⁴ Oddveig Storstads forskningsrapport (1995); «Lokalkunnskap som ressurs i en kommunal planleggingsprosess: Stedsutvikling på Tautra» ga meg gode skildringer på hva som skjer, ifølge innbyggerne, når staten skal forvalte naturen på Tautra og et lite lokalsamfunn.

I sum har alle disse kildene gitt meg god informasjon fra flere synspunkter, hvordan de offentlige forvaltningsmyndigheter ser på natur, forvaltning og til dels lokalsamfunn. Avisene har gitt meg innsikt i de forskjellige kontroversene. Her har jeg funnet uttalelser av offentlige personer, som politikere involvert i forvaltningen, samt lokale aktører.

Relevans og troverdighet

Jeg har til dels anvendt offentlige dokumenter og en NOU av 2004; NOU 2004: 28 Lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold— (Naturmangfoldloven). Slike offentlige dokumenter er gjerne sorte bokser i seg selv, da det ligger forhandlinger og diskusjoner bak som det vil være omfattende og tidkrevende å nøste opp i. Dette ligger utenfor rammen for en masteroppgave, så jeg har tatt informasjonen for gitt. I denne kategorien har jeg også innlemmet forvaltningsrapporter, disse er sammendrag av tiltak utført av ulike instanser og resultatene av disse. Rapportene har gitt meg en oversikt over hva myndighetene ser på som problemer og hvordan de forsøker å løse disse problemene. En slik rapport er ikke objektiv, den er skrevet fra en instans med en agenda og må derfor leses med tanke på at en «... må vurdere kildene i forhold til den konteksten de er utformet i».⁵⁵

Avisartiklene er i hovedsak hentet med Atekst retriever og i Nasjonalbibliotekets arkiver. De fleste artiklene er fra Adresseavisen, Trønder-Avisa, Stjørdalens blad og Frostingen og noen er fra nasjonale aviser som Verdens Gang og Dagbladet. Avisartiklene var nyttige, men avisartikler er ikke rent objektive talerør, de farges gjerne av journalistens personlige meninger og politiske syn. Jeg har brukt lokalavisene mest, det vil tilsa at journalistene gjerne er tett på saken og kan være farget av det. Men samtidig har disse artiklene vært nyttige for å belyse andre aktører enn de som taler via de offentlige kildene. Det har gitt meg et bredere syn på saken enn hva bare offentlige rapporter ville ha gjort. Det kan ha vært nyttig å ha sett på større, nasjonale aviser, men på 1970-tallet var ikke Tautramoloen en stor nasjonal sak, men den var stor for et lite lokalsamfunn.

Av annen litteratur har jeg brukt en del bøker som jeg ikke har noen grunn til å betvile validiteten ved, da disse er anerkjente forfattere publisert via store, veletablerte forlag. En bok som kan være verdt å omtale er Frosta kommunes jubileumsbok, «Frosta kommune 150 aar».⁵⁶ Denne er forfattet av en tidligere ordfører i Frosta kommune, Erling Wollan og utgivelsen er i regi av kommunen selv. Dette gjør selvfølgelig at jeg har brukt informasjonen fra boken deretter, da den skal kaste glans over Frostas historie. Hele kapittelet som jeg har

---

⁵⁴ Brox, Karl.H. (1993). Tautra - et Ramsarområde i fare. - Vår Fuglefauna 16: 196-204

⁵⁵ Thagaard 2018, s.119

⁵⁶ Wollan, Erling (1987) Frosta kommune gjennom 150 år, 1837 - 1987. Utgitt av Frosta kommune, 1987.

anvendt for historisk informasjon heter «Veg til Tautra», men den nevner ikke naturvernernes protester med et eneste ord. Derfor er den kun anvendelig til å hente ren fakta rundt molobyggingen, som datoer for hendelser og de økonomiske utfordringene i sakens forbindelse.

Utfordringer

I forskningsprosesser oppstår det gjerne ulike problemer og min masteroppgave er intet unntak i så måte. For det første slet jeg med å orientere meg frem til et bestemt fokusområde, da det er så mye som skjer på Tautra, både med tanke på vern, næringsinteresser, turisme også videre. Heldigvis hadde jeg mine gode veiledere å sparre med, som kunne hjelpe meg å stake ut en kurs og begrense oppgavens omfang. Jeg brukte en del tid på å lese meg opp på ting som viste seg å være lite relevant til oppgaven og jeg brukte også mye tid på å skrive om ting som ikke var relevant. Så i perioder var jeg på «bærtur», noe jeg antar ikke er så uvanlig når en har så mye en kan ta tak i.

Når kursen ble klarere fikk jeg nye utfordringer, var jeg objektiv i forhold til datamaterialet? Jeg har jo forbindelser til Tautra og har vokst opp med besteforeldre som hadde meninger om ornitologenes og forvalternes fremferd på Tautra, men jeg husker ikke så mye annet at de synes de var merkelige. Men mye av Tautramoloens historie begynte lenge før min tid og materialet fra nyere tid har jeg forholdt meg nøytral til og analysert det i forhold til teori.

Nå var jeg jo også riktig uheldig med det faktum at våren 2020 skulle bli en periode i unntakstilstand. Barn i hjemmeskole, fjernundervisning på til tider ustabile plattformer og stengte biblioteker gjorde dette til en spennende tid. Dette var også sammenfallende med at NTNU stengte tilgangen til Atekst grunnet høye kostnader. Jeg fant heldigvis ut ved ren skjær tilfeldighet at jeg hadde fri tilgang til Nasjonalbibliotekets avisartikkel-arkiver, noe som løste floken.

Oppgavens oppbygging

I denne oppgaven har jeg historisert Tautramoloens tilblivelse for å se på kontroversene som oppsto i forkant og etterkant av den nye veitraséen.

I kapittel 2 tar jeg for meg historien bak Tautramoloen og ser på hvordan den utviklet seg frem til slutten av 1970-tallet. Hvordan synet på natur og bevaring influerte på utkomme av saken og hvordan protestene fra naturvernensiden ble håndtert.

I kapittel 3 handler det om en ny tid fra 1980-tallet til 2003. Moloen er på plass og nå skal staten ta over forvaltningen på Tautra. Dette går ikke helt smertefritt, og forskere i samarbeid med forvaltningsmyndighetene møter utfordringer de ikke har tidligere erfaring med.

Det fjerde kapittelet handler om hva som skjer i nyere tid. I 2003 gjennomførte myndighetene den gang Norges dyreste naturrestaureringsprosjekt. Det er brukt 47 millioner norske kroner på å lykkes med naturvernet, men resultatene uteblir. Hva nå?

I avslutningskapitlet har jeg oppsummert analysekapitlene og drøftet oppgavens funn på bakgrunn av problemstillingen og de teoretiske perspektivene som jeg har presentert i teorikapitlet.

Kapittel 2 – Vegforbindelsen til Tautra

Veiforbindelsen til Tautra var et hett tema i lokalavisen Frostingen. (Irene Brustad 2020)

Innledning

På 1950-tallet var det ingen som snakket om bevaring av truede arter eller rødlistet. Det norske samfunnet var på vei inn i bilalderen, og det var bil og vei de fleste på Tautra var opptatt av. Forbindelsen til land gikk med båt, men mange ønsket seg veg. De 70 personene som bodde på øya, gikk sammen og dannet en egen veinemnd. Målet deres var å skaffe øya veiforbindelse. En beslutning om å skaffe øya vei ble tatt på slutten av 1960-tallet. Realiseringen kom mange år senere og ikke uten tvil og kontroverser.

Da vei-initiativet startet var det norske samfunnet opptatt av økonomi, velferd og vekst. Fra 1970 kom nye samfunnsproblemer på dagsorden og det som ofte ble kalt miljøkampen startet. På 1970-tallet ble også det som fikk betegnelsen naturvernere en del av diskusjonen om vei til øya. Folk var glade over å få veien, og innblandingene skapte harme og fortvilelse. Det vi ser er at noen jobbet iherdig for å få veiforbindelse, mens andre ville redde naturen. Denne stedsavhengige og lokale kontroversen vil jeg analysere med teorier fra STS-feltet. Hva var bakgrunnen for denne kontroversen, og hvordan utviklet den seg?

Mitt forskningsspørsmål for dette kapittelet er: På hvilke måter opplevde Tautra gjennombruddet for naturvern og miljøpolitikken på 1970-tallet? For å analysere kontroversen vil jeg bruke Callons teori om translasjon, innramming og hvordan kontroverser oppstår. Dette kapittelet skal derfor handle om hvordan Tautra fikk fastlandsforbindelse til

Frosta. Jeg vil vise hvilke drivkrefter som lå bak dette omfattende og kostbare prosjektet. For å gjøre det vil jeg først se nærmere på bakgrunnen for ønsket om veiforbindelse. Videre vil jeg beskrive hvordan det etter hvert i prosessen dukket opp protester mot veiprojektet. Dette var den nasjonale miljøpolitikken, og etter hvert mer lokale naturvernere som tok til orde mot utbyggingen.

Kampen for fastlandsforbindelse til Tautra

Båttransporten til Trondheim var livsnerven som ga innbyggerne på Tautra kontakt med omverdenen og muligheten til å drive med produksjon og salg. I 1958 ble Frosta D/S slått sammen med Fosen Trafikklag A/S, noe som resulterte i at båtforbindelsen mellom Frosta og Trondheim ble nedlagt etter kort tid. Etter sammenslåingen anløp Innherreds Aktie - Dampskipsselskap øya bare noen få ganger per uke på sin rute mellom Steinkjer og Trondheim, men disse anløpende opphørte i 1974. Etter det var de lokale på øya avhengig av motorbåtferdsel, altså mindre båter til frakt mellom Tautra og fastlandet på Frosta.⁵⁷

For Tautras innbyggere var en forbindelse til fastlandet snakk om et være eller ikke være, da de var avhengig av å få fraktet produksjonen fra fiske og jordbruk til fastlandet. I 1955 oppnevnte Tautra Idretts - og ungdoms-lag en egen trafikknemnd. Den fikk i oppgave å arbeide for en fast båtforbindelse over Svaet, men etter hvert ble denne oppgaven omdefinert til å handle om en fast veiforbindelse.⁵⁸ Antakelig var dette skiftet av fokus for trafikknemnden et resultat av stadig dårligere båtforbindelse, og en fast veiforbindelse over Svaet ville være en permanent løsning som ville fjerne de fleste logistikkproblemer.

Befolkningen på øya hadde vært i stor nedgang fra slutten av 1960 - tallet. Da var det omtrent 75 fastboende på øya. I 1995 var det bare 52 fastboende, altså en nedgang på ca. 30% på 25 år, men for resten av Frosta kommune var folketallet relativt stabilt med en nedgang på kun 6%. Det var altså bare på Tautra at folketallet gikk ned så voldsomt.⁵⁹ Det hersket bred enighet blant innbyggerne om at det å få fastlandsforbindelse i form av en bro eller molo, var av avgjørende betydning for å stanse avfolkningen av Tautra. Det ble hevdet at seks familier sto klare til å flytte dersom øya ikke fikk fast veiforbindelse.⁶⁰

Det var med andre ord ikke bare de fem som var medlemmer i trafikknemnden som jobbet for å skaffe fastlandsforbindelse til Tautra. Hele lokalsamfunnet sto bak. Veiforbindelsen var et være eller ikke være. Å få en veiforbindelse til fastlandet var avgjørende for enkelte familiers valg om å fortsette å bo på Tautra, "Veien var veldig viktig - hadde ikke den kommet hadde de reist en om senn og i dag hadde ikke noen vært igjen".⁶¹ Det var flere årsaker til at veien ble et «være eller ikke være», da innbyggerne på Tautra levde med stadig nye utfordringer, alt fra frakt av jordbruksvarer til postgangen.⁶²

---

⁵⁷ Wollan 1987

⁵⁸ Storstad 1995

⁵⁹ Storstad 1995, s.19

⁶⁰ Rygg, Guri (2000, 2.desember) Tautra og naturvern nok en gang. Adresseavisen Morgen, s.28

⁶¹ Storstad 1995, s.30.

⁶² Levanger-Avisa (1961 20.november) Tautringene vil ha postgangen som nå. Levanger-Avisa s.2

Det var flere grunner til at innbyggerne anså en veiforbindelse som prekært, da de levde med en konstant trussel om innskrenking i skoletilbudet på Tautra grunnet det lave elevtallet. Man kan lese i Adresseavisen av 20.juni 1934 at man ønsket å kutte sløydundervisningen på Tautraskolen fordi elevtallet var så lavt som 2 barn [som hadde sløydundervisning], og det ble for kostnadskrevenende å opprettholde undervisningen. I stedetfor ønsket myndighetene at de skulle få sløydundervisningen på fastlandet.⁶³

På 1960-tallet var det planer om å legge ned skoletilbudet på øya, da Frosta kommune jobbet med en sentralisering av skolen. Dette ville bety at barna måtte fraktes daglig til fastlandet med båt, slik at de kunne gå på skole på Frosta.⁶⁴ I 1966 besluttet Kirke- og undervisningsdepartementet å ikke godkjenne egen skole på Tautra skoleåret 1966-67. Det betød at de fem elevene nå måtte sendes til fastlandet hver dag for å komme seg på skolen.⁶⁵ Heldigvis for de lokale skolebarna ble ikke skolen lagt ned før i 1978, da fastlandsforbindelsen skulle stå klar den kommende høsten.

Her kan vi se hvordan Tautras problemer på dette tidspunktet ble definerte som utfordringene med båttransport over Svaet. Innbyggernes forhold til veitraséen var altså i hovedsak et nyttebehov, og et ønske om bedre transportforbindelser. Samfunn- og natur-utfordringer var i denne perioden innrammet som et spørsmål om bedre kommunikasjonsmuligheter. Utfordringene ble problematisert som god transport og vanskene med å få til det. I Callons translasjonsmodell i problematiseringsfasen ser vi at sjøveien er langt fra trygg, og det er ikke en stabil løsning. Ergo er en fast trasé via veifylling eller bro løsningen.⁶⁶

Her ser man avstanden mellom Tautra og Frosta. Turen over Svaet var over 2km lang og ikke ufarlig.
Kilde: Google maps

⁶³ Adresseavisen (1934, 20. juni) Smånytt fra Trøndelag. Skoleordningen på Tautra. Adresseavisen s.2

⁶⁴ Levanger-Avisa (1964, 6.november) Grunnundersøkelser for vei til Tautra – fastlandet til våren. Levanger-Avisa s.2

⁶⁵ Levanger-Avisa (1966, 9.juli) Opprettholdelse av Tautra skolekrets? Levanger-Avisa s.1

⁶⁶ Callon 1984, s. 196

Den 2.mai 1964 henvendte Tautra trafikknemnd seg til Frosta kommunestyre med et forslag til en trasé over Svaet. Dette førte videre til at det ble gjort grunnundersøkelser av Svaet i 1965, det grunne vannområdet som skiller Tautra fra fastlandet mot Frosta-siden. Disse undersøkelsene ble ledet av Kåre Senneset ved Institutt for geoteknikk og fundamenteringslære i Trondheim [ved NTH]. Disse undersøkelsene viste at det var dype partier med bløtleire, og dette fikk vegsjefen i den gang Nord-Trøndelag til å uttale at dette veiprojektet ikke lot seg gjennomføre. Istedenfor vei ønsket veisjefen, med støtte fra Fylkestrafikksjefen, en løsning med ferjeforbindelse til fastlandet. Fylket skulle bygge et ferjeleie på Tautra, og Frosta kommunen skulle bygge et på Holmberget. På bakgrunn av veisjefens utsagn valgte Frosta kommunestyre i 1966 å jobbe videre med en ferjeløsning.⁶⁷

Ferjeforbindelse var stipulert til å koste til sammen 800 000 kr per år. Det ble ikke sett på som en god løsning av kommunen, da man ikke hadde planlagt noen molo ved Holmberget som kunne være "temmelig værhardt".⁶⁸ Tautra trafikknemnd henvendte seg til Frosta kommune i 1967 med et ønske om 80 ekstra avganger i året med båtruten mellom Tautra og Småland. Frosta formannskap gikk derimot kun inn for 52 ekstra avganger i året.⁶⁹

Som en kan se var transportbehovet mellom Tautra og fastlandet stadig utfordret av innskrenkinger og økonomiske forhold, slik at denne debatten stilnet ikke med det første. Kampen for vei fortsatte. De ulike partene: Lokalbefolkningen, kommuneledelsen og sentralmyndighetene hadde ingen felles ramme for utfordringene. Innbyggerne hadde problematisert sjøvegen og fått Frosta kommune på lag. I denne fasen med interessering av andre aktører, ble det problematisk da translasjonen og overbevisningen av en viktig part, veisjefen og fylket, ikke lot seg innrullere som tenkt. De lot seg ikke overbevise om at sjøveien var en dårlig idé.

Mellomspill

I henholdsvis 1967 og 1968 fikk kommunen to tilbud fra entreprenører, som hevdet at de kunne bygge veifylling over til Tautra. Nilmar Janbu, leder for Institutt for geoteknikk og fundamenteringslære i Trondheim [ved NTH], konkluderte i en rapport av 16. november 1967 med at veiprojektet til øya var gjennomførbart. I Janbus rapport fra 1967, anbefalte han ytterlige undersøkelser av grunnforholdene. Janbu var engasjert av innbyggerne på Tautra, og Tautra trafikknemnd betalte selv blant annet hans honorar på 5000 kr.⁷⁰ Den 14. oktober 1968 vedtok Frosta kommunestyre å bygge en fastlandsforbindelse til Tautra, og det skulle være enten en bro eller vei.

I 1969 hadde Tautra trafikknemnd lagt ut veiprojektet på "prøveanbud", og fire entreprenører ble invitert til å delta. På grunnlag av disse prøveanbudene, stipulerte veisjefen fire alternativer for forbindelse mellom Tautra og fastlandet:

---

⁶⁷ Wollan 1987, s.63

⁶⁸ Sst. s.63

⁶⁹ Levanger-avisa (1967 12.oktober) Tautra får bedre forbindelse – men ennå for få båtturer
Levanger-Avisa s.2

⁷⁰ Storstad 1995, s.27

1. Ferjesamband, 800 000 kr ekskl. Mva.
2. Veg på fylling over Svaet 15 800 000 kr ekskl. Mva.
3. Bru over Svaet (vegvesenets beregning) 20 800 000 kr ekskl. Mva.
4. Kombinasjon bru / veg på fylling 16 300 000 kr ekskl. Mva.⁷¹

Utfordringen på dette tidspunktet var prislappen på veiforbindelsen. Det ble lagt ut prøveanbud på prosjektet. Anbudsrunden viste at veivesenets anslag for veiprojektet var i høyeste laget. Dette ga de som jobbet for fast veiforbindelse en sterkere sak. Å bygge fast vei representerte imidlertid en ny utfordring. Hvilken status skulle veien ha, og hvem skulle betale? Skulle det være en kommunal, fylkes eller riksvei? Hvis veien ble fylkesvei, så måtte Tautrabroen konkurrere med andre veiprojekter.

Under et møte på statsminister Per Bortens kontor den 8. oktober i 1969, stilte veisjef Johan Bjørnstad seg svært tvilende til et kostnadsforslag på 5 millioner kroner for byggingen av moloen. Dette forslaget var utarbeidet av ingeniør Olav Olsen⁷², men Bjørnstad mente at prosjektet ville bli vesentlig dyrere på grunn av grunnforholdene. Statsråd Håkon Kyllingmark erklærte at man kunne regne med et statstilskudd på minimum 2 millioner kroner til prosjektet. Dersom det ble vesentlig dyrere enn de estimerte 5 millionene, ville saken kunne komme i en annen stilling. Konklusjonen på møtet ble at en skulle gå fram på "vanlig administrativ måte", som betød at Frosta kommune måtte søke fylket via veisjefen om at veiprojektet skulle bli fylkesveianlegg. Saken måtte bli "teknisk og økonomisk forberedt på tilfredsstillende måte".⁷³

I 1970 ble fylkestinget forelagt et tilbud fra Tautra trafikknemnd der de tilbød seg å bygge tilførselsvei fra nærmeste bygdevei og fram til broprosjektet, Det lød som følger:

I forbindelse med bruprojektet Tautra - Frosta vil det bli en tilførselsveg som må bygges fram til nærmeste bygdeveg på Tautra. På vegne av innbyggerne på Tautra vil jeg gi følgende erklæring; Vi som bor på Tautra og som vet at det er avgjørende for vår framtid om vi får fastlandsforbindelse nå, tilbyr å bygge denne veg selv og samtidig stå ansvarlig for alle utgifter som grunnerstatninger. Eventuelt ulempeserstatninger m.v. Byggingen vil selvsagt skje etter vegmyndighetenes planer, kontroll og godkjenning.⁷⁴

Av innlegget kan en se at innbyggerne var villige til å strekke seg langt for å få fastlandsforbindelsen til Tautra, til og med en vilje til å ta utgiftene og arbeidet med å bygge tilførselsveien på selve øya. De hadde tidligere jobbet for å få strøm, vann og telefon og nå tok de også kampen for å realisere veiforbindelsen. Johan P. Skogseth, ordfører i Frosta kommune i 1962 - 1963, var primus motor i saken og reisene Skogseth måtte ta til Oslo i forbindelse med veisaken ble også dekket av medlemmene i Trafikknemden.⁷⁵

---

⁷¹ Wollan 1987, s.64

⁷² Han drev et privat firma, Dr.techn.Olav Olsen.

⁷³ Bae, Ole (1970 c, 17.desember) Bruprosjektet Frosta – Tautra. Frostingen s.1

⁷⁴ Tautra Trafikknemnd ved Arnt Grande (1970, 3.desember) Tautringene tilbyr å bygge veg. Frostingen s.1

⁷⁵ Storstad 1995, s.27

Det kan se ut som at de lokale aktørene i Frosta kommune lyktes i å interessere aktører med betydelig, politisk tyngde, slik som statsråd Kyllingmark. Når en slik sterk aktør lot seg overbevise og til og med lovte å stille midler til rådighet for en fast veiforbindelse, svekket han tilsynelatende veisjefens standpunkt på at dette ikke var gjennomførbart. På dette tidspunktet befant man seg fortsatt i interesseksapingsprosessen,⁷⁶ der de lokale aktørene fra Frosta greide å alliere seg med nye aktører, men ikke alle var overbevist og rammen var ikke stabil.

Veisjefens framlegg for fylkestinget i 1973, et forslag om å opprette en ferjeforbindelse mellom Tautra og fastlandet, ble utsatt for fjerde gang siden 1969. I stedet for å gå inn for en ferjeforbindelse stilte Fylkesutvalget i 1973 midler til rådighet, slik at Janbu kunne utføre de grunnundersøkelsene han hadde anbefalt i sin rapport i 1967. I 1973 skulle det innhentes nye tilbud basert på veivesenets masseberegninger for veifylling og bro. Den nye anbudsrunder resulterte i 7 anbydere og nytt grunnlag for byggesum mellom 10 og 12 millioner kroner. Betydelig lavere summer enn hva en tidligere hadde stipulert med.⁷⁷

Nye aktører – nye meninger

På 1970 – tallet var det enda en part som meldte seg på i veidebatten. Det var naturvernere og biologer som hadde innsigelser til planene. Bekymring fra naturvernensiden var at en molo over Svaet ville stenge for gjennomstrømningen av sjøen. Antakelsen var at den sterke strømmen over Svaet var en betingelse for de gode næringsforholdene for fuglene. Naturvernere og ornitologer argumenterte for at; "Høyst sannsynlig ville man som følge av at gjennomstrømningen ble stanset få bunnfelling av partikler i vannmassene og en sedimentering på bunnen som langt på vei ville ødelegge de naturgitte betingelsene for det rike fuglelivet".⁷⁸

I 1973, et år før det ble besluttet å bygge molo og vei, ga Miljøverndepartementet ut en rapport, "Oversikt over viktige våtmarker i Norden".⁷⁹ I denne rapporten var Tautra oppført som en av de viktigste verneobjektene i Norge.⁸⁰ På denne listen var det pekt ut 40 områder i Norge, samt 7 områder på Svalbard.⁸¹ På bakgrunn av blant annet denne rapporten var det åpenbart for ornitologer og naturvernere at veiplanene var på kollisjonskurs med verneinteressene de hadde for et av landets viktigste våtmarksområder. Ivar Berre skriver i et debattinnlegg i Adresseavisen at han som formann i Nord-Trøndelag Naturvern var aktiv i debatten i forbindelse med veiplanene på 1970-tallet. Han la frem innsigelser fra Nord-Trøndelag Naturvern og deres bekymringer i forbindelse med planene om å bygge en fast steinpylling over Svaet:

---

⁷⁶ Callon 1984

⁷⁷ Wollan 1987

⁷⁸ Brox, Karl.H. (1993) Tautra - et Ramsarområde i fare. - Vår Fuglefauna 16: s.196-204, s.199

⁷⁹ Suul, J. (1974). Ornitologiske undersøkelser i Rusasetvatnet, Ørland kommune, Sør-Trøndelag.

⁸⁰ Brox, Karl.H. (2003) Tautra - fortsatt en miljøskandale. Natur & Miljø, (3), 26-27.

⁸¹ Berntsen 2011, s. 221

På vegne av Nord-Trøndelag Naturvern gjorde eg overfor Fylkesmannen i Nord-Trøndelag krav på å vera høyringsinstans i denne saka. Ja, eg var så blåøygd at eg frå først trudde vi automatisk ville få saka til uttale slik lova eigentleg la opp til. Når dette ikkje skjedde, vende eg meg direkte til fylkesmannen og kravde å bli høyrd.⁸²

Her kan man tydelig se det Callon omtaler som en negativ eksternalitet, som truet med å oversvømme forsøkene på innramming og overbevisningen om at veibygging var det eneste rette i denne saken.⁸³ Translasjonen er enda ikke kommet dithen at alle aktørene trekker i den samme retningen. Utenifra kommer det en ny aktør, med et helt annet syn på livet på øya og veisaken.

Naturvernerne så ikke veiforbindelse som en veisak, men som en handling som ville forringe fugleliv og biologisk mangfold. Dette var en helt ny tanke som ingen av de andre partene hadde tatt høyde for i tidligere forhandlinger. Denne nye tanken som nå ble introdusert, truet en stund planene om å bygge en vei. Når denne typen eksternalitet dukker opp, så oppsto det en kontrovers mellom de som var opptatt av veiforbindelsen og de som var mest opptatt av dyrelivet og særlig fuglene på øya.⁸⁴ Kanskje kan vi si at innrammingen ble utsatt for en oversvømmelse.

Fylkeskommunens posisjon

I det nye miljøvernregimet etter 1972 var Fylkesmannen Miljøverndepartementets lokale utsending. Det fikk Berre merke. Han møtte hard, politisk motstand fra blant annet Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Leif Granli. Fylkesmannen viste til at han hadde mottatt et brev fra Nord-Trøndelag Naturvern, der de ba om et midlertidig vern av Svaet inntil verneforslaget for området som våtmarksområde var ferdig behandlet. Granli uttalte at han skulle snarest ta kontakt med Miljøverndepartementet før saken ble avgjort i Fylkestinget for å høre hva de mente om saken.

Trønder-Avisa stilte Granli et direkte spørsmål om han trodde at prosjektet ville bli forsinket på grunn av verneverdien i området. På dette svarte han: «Det kan jeg ikke tenke meg. Det ville være meningsløst».⁸⁵ Granli uttalte også at han personlig prioriterte innbyggerne på Tautra framfor sjøfuglene. Her kan det se ut som om saken hadde dreid delvis fra en økonomisk debatt til en verdidebatt hvor en satte menneskers ve og vel opp mot fuglenes beste. Ikke en ren naturverndebatt. Ennå var Fylkesmannen på øyboernes parti og argumenterte for vei.

Fra naturvernhold ble det ytret ønske om nærmere undersøkelser av grunnforhold og muligheter for en åpning i moloen, slik at en kunne beholde de gode bunnforholdene og vanngjennomstrømning over Svaet.⁸⁶ De første grunnundersøkelsene, som ble gjort på 1960-

---

⁸² Berre, Ivar (2000, 15.desember) Tautra og Nord-Trøndelag naturvern. Adresseavisen s.15

⁸³ Callon 1998, s.245

⁸⁴ Levold 2014.

⁸⁵ Trønder-Avisa (1974 6.desember) Granli: Hensynet til folket viktigere enn sjøfuglene. Trønder-Avisa s.24

⁸⁶ Brox 1993 og Brox 2003

tallet, dreide seg om grunnforholdene og den tekniske gjennomførbarheten av prosjektet og påfølgende kostnader.⁸⁷ Nå ønsket både naturvernere og andre instanser svar på hvilke konsekvenser en hel fylling over Svaet ville få for bunnfaunaen og fuglene.

I 1974 anbefalte fylkesmannen at veiprosjektet til Tautra ble bygget, men fylkestinget ble imidlertid gitt "fullmakt til å vurdere virkningene av de undersøkelser som foretas omkring de økologiske forhold, og i tilfelle godkjenning, vedta den endelige finansieringsplanen, samt iverksette arbeidene".⁸⁸ Det var altså enda uklart hvordan bunnforholdene over Svaet ville affekteres av en steinfylling, og det var satt i gang undersøkelser for å avklare dette. Når disse spørsmålene var besvart, skulle fylkestinget igjen ta stilling til om prosjektet skulle realiseres. Det som skulle avklares var av "hovedsakelig økologisk art og gjaldt graving og erosjon, sjølrensing av fjordområdet samt dyre- og fugle-liv". Fylkets veisjef ga uttrykk for at det var viktig å avklare om veiprosjektet skulle være en ren fylling eller en kombinasjon av fylling og bru. Mens en ren fylling ble stipulert til 9-10 millioner kroner, ble en kombinasjon fylling og bro anslått til å komme på vel 12 millioner kroner. Ferjeforbindelse var også et av alternativene, men det ville årlig "beløpe seg opp i nærmere 1 million kroner". På grunn av de høye kostnadene ble dette alternativet forkastet.⁸⁹

Den nye aktøren, naturvernerne, hadde med det greid å overbevise om at flere undersøkelser av situasjonen for dyrelivet var nødvendig. Disse undersøkelsene som skulle avdekke om utbyggingen ville ha konsekvenser for dyrelivet og derav avgjøre om man skulle velge åpen eller lukket utbygging av veitraséen over Svaet. Det medførte at innrammingen ble tilført nye elementer, som gjorde at den rommet både veiforbindelse og miljøvern. For å oppnå det måtte undersøkelsene bli gjort på riktig måte og gi de ønskede resultater. Mens alliansen av aktører som støttet veisaken hadde vært dominerende i første runde, ble de nå utfordret av de som arbeidet for en annen løsning. For å styrke sin sak ble ny type aktører, fra SINTEF forsøkt innrullert. De ønsket å oppnå tilslutning fra fuglelivet, som var en ikke-menneskelig aktant.

Den 18 oktober 1974 utførte Vassdrags- og havnelaboratoriet ved NTH strømmålinger over Svaet på oppdrag fra Vegkontoret i Nord-Trøndelag og Trondheimsfjordutvalget, som den gang var et utvalg for Norsk ornitologisk forening avd. Nord- og Sør-Trøndelag.⁹⁰ Strømmålingene viste at strømmen over Svaet var sterk, men til tross for den sterke strømmen ville det ikke by på tekniske vanskeligheter for veiprosjektet. Undersøkelsen foregikk kun i 13 timer. Oseanograf Per Jacobson fra Vassdrags- og havnelaboratoriet ved NTH, uttalte til Adresseavisen var «... som å åpne en dør på gløtt og så lukke den igjen ... vi vet med andre ord på langt nær nok ...».⁹¹ Undersøkelsen var med andre ord for kort i hans øyne. På samme tid foretok Vitenskapsselskapets zoologiske avdeling ved NTNU biologiske undersøkelser av forholdene i området ved Svaet. De konkluderte med at det ville ha negative

---

⁸⁷ Wollan 1987

⁸⁸ Frostingen (1974 6.juni) Fylkesmannen tilrår fastlandsforbindelse Frosta – Tautra. Frostingen, s.1

⁸⁹ Sst. s.1

⁹⁰ Thingstad, P. G., & Frengen, O. (1990). Kvalitative og kvantitative ornitologiske observasjoner fra Tautra. s.4

⁹¹ Brox, K.H. (1974 4.desember) Veien til Tautra kan bli tatt av strømmen. Adresseavisen s. 16

konsekvenser for bunndyrsfaunaen over Svaet og sjøfuglene om gjennomstrømningen ble stanset.

Forsøk på kompromiss mellom eksperter og lokalbefolkning

Fra naturvernensiden var ikke saken på Tautra en enten-eller-situasjon der man måtte velge imellom vei eller vern, da de argumenterte for at en måtte bare finne de tekniske løsningene som ivaretok alle parter. De anså den økonomiske situasjonen som et midlertidig problem som ville løse seg over tid.⁹² På veisiden var situasjonen i utgangspunktet avklart. Under et ekstraordinært fylkesting samme år hadde de avgjort veisaken og bestemt at den skulle bygges etter foreliggende planer.⁹³ Nå fryktet innbyggerne på Tautra at naturvernerne skulle forkludre disse planene og sette en stopper for hele prosjektet.⁹⁴

Innbyggerne på Tautra var opptatt av et levedyktig og godt nærsamfunn. I en artikkel av 7. desember 1974 kan en lese at to innbyggere som hadde tenkt seg til fastlandet ikke kom seg over grunnet uvær, og det samme gjaldt de to journalistene fra Trønder-Avisen som hadde begitt seg ut til Tautra. I artikkelen intervjuet journalistene flere av de som bodde på øya. Slik avisen skrev om det ble verdien av lokalsamfunnet på Tautra veid opp mot betydningen av å ha de sjeldne fugleartene på øya.⁹⁵ Det ble vist til at den eneste forbindelsen til fastlandet som innbyggerne hadde var en motorbåt. Eieren var alene om ansvaret og uttalte til avisen at hans 24-timers vakter var uten kompensasjon. Han vurderte å legge ned hele forbindelsen hvis han ikke ble tilstrekkelig kompensert for jobben.⁹⁶

Et annet forhold som mange snakket om, var øyas betydning som produsent av mat. Tautra var også ett av de mest produktive jordbruksområdene i Midt-Norge. Øya produserte ca. en million tonn mat i året. Med kunstig vanning kunne øyas jordbruk gi det dobbelte. Ble det sagt. Noen fastboende kunne fortelle om at den elendige kommunikasjonen med omverdenen var en betydelig begrensning. Konsekvensen av de dårlige transportmulighetene kunne bli nedslakting av kyr. I noen sammenhenger satte de fastboende spørsmålstejn ved betydningen av ordet miljøvern, og mente at det nettopp var tilstedeværelse av folk som gjorde at fuglene ynglet så bra.⁹⁷

Derfor stilte noen spørsmålstejn ble satt ved naturvernernes intensjoner og kunnskap, da innbyggernes egne erfaringer med fuglene ikke samsvarte med noen av de observasjonene som ble gjort av ornitologene. Tautra har hatt fredlysning på ærfuglen siden 1800-tallet, og innbyggerne hadde aldri drevet med jakt på fuglene. Tvert imot, de vokter over fuglene og tok vare på dem. De så seg selv som forvaltere av naturen på Tautra. I enkelte sammenhenger ble det vist til at ornitologenes hadde latt den ornitologiske stasjonen på

---

⁹² Brox, K.H. (1974 7. desember) Tautra har muligheter til å få både vei og vern. Adresseavisen s.22

⁹³ Wollan 1987

⁹⁴ Tønset G. og Fjesme S. (1974 7. desember) Verdien av lokalsamfunn veies mot sjeldne fugler. Adresseavisen s.34

⁹⁵ Sst. s.34

⁹⁶ Trønder-Avisa (1975 20. august) Innehaveren av Tautra-båten: 24-timers vakt er umenneskelig. Trønder-Avisa s.1

⁹⁷ Tønset G. og Fjesme S. (1974) s.34

Tautra forfalle. Ornitologene ble videre fremstilt som folk som tok seg til rette, forstyrret fuglene og forsøplet øya.⁹⁸

Vi ser at det ikke bare var et misforhold mellom lokalbefolkningens syn og ekspertenes rapporter. Også måtene utfordringene ble forstått og følt på var forskjellig. Forsøket på kompromiss innebar et forsøkt på å styrke innrammingen ved at alle aktørene jobbet for å mobilisere støtte for sine saker. Naturvernensiden forsøkte å innrullere innbyggerne og politikerne med å lansere en tanke om at det økonomiske spørsmålet skulle løse seg over tid. Motparten på sin side argumenterte for sin sak som en hastesak, da de sto i fare for å miste sin båtforbindelse. Dette svekket det ensidige samferdselsfokuset noe og styrket miljøsaken. Men, ikke nok til at innrammingen, som nå handlet om fortsatt utbygging, ble betydelig svekket.

Miljøverndepartementet

Når konflikter ikke kunne løses av Fylkesmannen ble de sendt til Miljøverndepartementet som var øverste instans. 10. desember i 1974 uttalte daværende byråsjef i Miljøverndepartementet, Jan Abrahamsen, at departementet kunne frede Tautra øyeblikkelig med hjemmel i naturlovens paragraf 18. De ønsket imidlertid å komme til en "minnelig ordning med Nord-Trøndelag fylke". Det var med andre ord intet ønske om å stanse veiprojektet. Det kan se ut til at den politiske prosessen var kommet så langt og motargumentene var så svake at de ikke kunne eller ville stoppe den 10 år gamle veisaken.

Noen dager senere, den 13. desember 1974, ble den endelige avgjørelsen angående veiprojektet tatt på et møte i Oslo. Det var fylkesmann Leif Granli, fylkesordfører Knut Aas og representanter fra Miljøverndepartementet og Samferdselsdepartementet som møttes. Til tross for usikkerheten rundt konsekvensene rundt igjenfyllingen over Svaet, ble det besluttet at veien skulle bygges.⁹⁹ Dagen etter var det ekspedisjonssjef i Miljøverndepartementet Gunnar Germetsen, sin tur til å uttale seg. Siden fredningsspørsmålet var avgjort innbyggerne på Tautras favør ga Germetsen følgende kommentar:

Vi fant, ut fra det man vet om området, ikke å kunne motsette at veiarbeidet blir igangsatt, Vi er selvsagt klar over områdets verneverdi, men det er i dag høyst uklart hvilke konsekvenser denne veifyllingen vil få for området. Vi vet ikke om den helt vil ødelegge området, slik det nå er, eller om man faktisk ikke vil merke noen særlig forandring.¹⁰⁰

Byggingen av moloen startet i 1975, og i 1976 kunne anleggsarbeiderne gå tørrskodd over Tautrasvaet.¹⁰¹ I 1978 ble Tautra del av en verneplan for våtmarker, tre år etter at man hadde startet arbeidet med moloen. Verneplanen ble for øvrig ikke vedtatt før i 1984, hele ni

---

⁹⁸ Sst. s.34

⁹⁹ Brox. K.H. (1975, 11.oktober) Ubegrunnet naturvern-frykt for Tautra-fuglene. Adresseavisen. s.17

¹⁰⁰ Brox, Karl. H. (1974 c, 10.desember) Øyeblikkelig fredning på Tautra er mulig.

Adresseavisen, s.1

¹⁰¹ Thingstad, P. G., Hokstad, S., Frengen, O., & Strømgren, T. (1994). Vannfugl og marin bunndyrfauna i Ramsarområdet på Tautra, Nord-Trøndelag. Konsekvenser av steinmoloen over Svaet.

År etter at en startet byggingen av moloen til øya. I 1985 fikk Tautra Ramsar-status etter den internasjonale Ramsar-konvensjonen.¹⁰²

Bautaen man reiste til ære for Johan Petter Skogseth sier mye om hvor betydningsfull veien var for innbyggerne på Tautra, og hvor stor innsats enkeltindivider, spesielt ved Skogseth hadde hatt av betydning for veisakens utkomme. (Foto: Irene Brustad 2020)

Oppsummering

I 1979 ble moloen høytidelig åpnet med Statsminister Per Borten og tidligere statsminister Trygve Bratteli til stede. Det ble også reist en bauta på øya til ære for Johan Petter Skogseth, forhenværende ordfører i Frosta kommune, som takk for hans iherdige innsats i arbeidet med å anskaffe fastlandsforbindelse til Tautra. Jobben med å skaffe Tautra en veiforbindelse hadde vist seg å være en lang prosess som tok mer enn 10 år før tanker og ønsker ble en realitet med den faste veifyllingen over til Tautra. Av historien kan vi se at det ble en opphetet debatt rundt veibyggingen på 70-tallet når moloen begynte å nærme seg en realitet.

De som protesterte mot veiprojektet og hensynet til fuglelivet kom sent på banen, og greide ikke å dreie debatten i en retning som gjorde dette til en naturvernsak. I tillegg var det ikke satt av mye tid og midler til å gjøre store undersøkelser. De undersøkelsene som ble gjort med tanke på fuglenes levede grunnlag kom sent i prosessen, og bærer muligens preg av at det hastet å få avgjort saken en gang for alle. Undersøkelsene av Svaet var mangelfulle og vitenskapelig svake og kunne ikke gi noen entydige svar. Her ble kanskje vitenskapen overstyrt av politikken. Tiden ennå ikke var moden for såpass store inngrep som vern var. De som kjempet for bevaring, greide ikke å engasjere og mobilisere andre instanser enn likesinnede miljøvernere. Dette betydde samtidig at myndighetene heller ikke lot seg innrullere. Hverken Fylkesmannen eller Miljøverndepartementet så dette som en sak de ville kjempe for.

Så som en kan se kom det nye tanker på 1970-tallet som rokket ved denne opprinnelige innrammingen. Tanken om at veitraséen kunne gi negative konsekvenser for fuglelivet på Tautra var en eksternalitet som truet med å oversvømme rammen. De nye aktørene som

---

¹⁰² Tingstad (1988) Forvaltningen av verneområdene på Tautra Frosta kommune, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag miljøvernavdelingen, rapport nr.10, 1988.

kjempet for natur og dyreliv innrullerte nye aktører, som SINTEF, for å styrke sin side av saken med ny kunnskap, samt at man ga fuglene en rolle som aktant og ville med det også innrullere dem. Alliansen av miljøvernere og myndighetsaktører destabiliserte innrammingen, Den var ikke lenger bare veisak. Til tross for det var ikke denne alliansen sterk nok til å innrullere og mobilisere nok aktører for sin sak.

Dette viser at den opprinnelige innrammingen som handlet om utfordringene med båttransport over Svaet, var rimelig stabil grunnet kommunen og lokalsamfunnets og kanskje samtidens syn på miljøvern. Samfunn- og natur-utfordringer var i denne perioden på 1960- og 1970-tallet, innrammet som et spørsmål om gode kommunikasjonsmuligheter. Utfordringene var god transport og vanskene med å få til det. De som jobbet for en fast veiforbindelse, hadde etablert en stabil ramme og vant frem med sitt syn. Miljøvernalliansen prøvde seg, men hadde ikke på dette tidspunktet, entydige, vitenskapelige fakta, som var en grunn til at de ikke nådde fram. De var ellers for svake, for lite organiserte og uten feste i den lokale opinionen. Derfor ble den rimeligste løsningen over Svaet med fast steinfylling valgt.

Kapittel 3 - Oppgjørets time

Bildet av den over to kilometer lange moloen er tatt på Tautra og en skimter Frosta (fastlandet) på den andre siden av Svaet. (Foto: Irene Brustad 2020)

Innledning

I forrige kapittel beskrev jeg historien bak Tautra-moloen og de kontroversene som oppsto rundt planleggingen av veien. Man fryktet for hvordan den store inngripen i naturen ville påvirke miljøet. Ville det at strømmen gjennom Svaet var endret influere på fuglelivet? Naturvernere forsøkte å endre planene om en fast steinfylling over Svaet, men tapte mot andre, sterke aktører i en tid der naturvern ikke var sterkt politisk etablert.

Fra moloen sto ferdig i 1978 begynte en kamp om å restaurere Tautra tilbake til en tilstand den hadde før moloen ble bygget. Siden naturvernere og ornitologer ikke seiret i første runde i kampen om moloen, ble det nå lagt opp til en omkamp. Den startet med utarbeidelsen av fredningsforslaget av Tautra og Svaet. Det som skjedde nå, hadde sitt utspring i nasjonale og internasjonale vedtak og konvensjoner. Forskningsspørsmålet er:

På hvilke måter og med hvilke resultat ble disse reguleringene av naturmangfoldet søkt implementert? Jeg vil se på og analysere denne omkampen med Callons teorier om innramming og translasjon, samt aktør-nettverksteori.

Dette kapitlet skal handle om hva som skjedde etter at moloen ble bygd til Tautra og hvordan dette ledet opp til Ramsarsekretariatets Norgesbesøk i 1997. Deretter vil jeg beskrive og analysere følgene av dette besøket som ledet til finansieringen av Tautra-broen.

Kommunen vil ha vei og næring

I 1979 åpnet moloen og man kunne kjøre bil over Svaet. Kampen var ikke over fordi moloen nå var på plass. Striden om vei eller ferge var over, men saken om vern av området var bare

så vidt kommet i gang. Nå skulle en utarbeide planer for hvordan fuglene og våtmarksområdene skulle tas vare på. I den sammenhengen var det ulike meninger og mange som ville ha et ord med i laget. En aktørgruppe var Frosta kommune som hadde investert mye tid og penger i den nye Tautra-veien. Ikke bare en vei, men en ny vannledning var lagt over til Tautra. Nå var det mulig å benytte kunstig vanning, noe som ville effektivisere jordbruket.

Frosta kommunes plankontor viste til at det nå var investert ca. 600 000 kroner per arbeidsplass på Tautra. I denne perioden var det ikke uvanlig at kommuner utarbeidet soneplaner. Soneplaner beskrev hvordan ulike deler av kommunen skulle ha for aktivitet og forvaltes. I Frosta kommunes nye soneplan for Tautra ble det vedtatt at man skulle drifte de drivverdige områdene på øya mest mulig intensivt og at skogsdriften skulle opprettholdes på samme nivå. En ønsket også at skogområder mellom Kuøra og Måsdammen kunne ryddes. Da kunne man dyrke opp de frigjorte arealene. Dette viser både til myndighetenes tro på aktivitet på Tautra, og at kommunen ville investere på Tautra.¹⁰³

I det som het soneplanen for øya, antydte kommuneledelsen at det ville bli muligheter for et oppsving i næringslivet og at det på sikt også ville skape nye arbeidsplasser på Tautra. Det kom ganske klart frem at kommuneledelsen ville synliggjøre at investeringene i veitraséen ville gi en økt verdiskapning på Tautra. Den nye moloen ville gjøre varetransporten enklere, slik at en nå kunne drive et mer lønnsomt og effektivt jordbruk.¹⁰⁴

Med den nye veitraséen ble det økende biltrafikk, og turister som ønsket å se den tidligere lite tilgjengelige øya med egne øyne. Noen søndager ble det observert så mange som 400 – 500 biler som besøkte Tautra. Noen så for seg at dette kunne være forstyrrende og skadelig for fuglelivet. Siden biologene antok at den økende næringsaktiviteten og store tilstrømmingen ville få konsekvenser, ble et intenst arbeid med verneplanen for Tautra igangsatt. Naturvernkonsulent Joar A. Gjerstad ga uttrykk for at den nyetablerte moloen til Tautra var en direkte årsak til at man nå ønsket å verne Tautra; «Det er vegen til Tautra som har aktualisert fredningen» uttalte han til Trønder-Avisa i 1979.^{105 106}

Frosta kommunestyret hadde i flere runder diskutert verneplanene og ansett planen som altfor restriktiv. På et kommunestyremøte i 1979 var saken om fredningsbestemmelser på Tautra oppe til uttalelse:

En del av utmarka på Tautra må være tilgjengelig for andre enn tautringene i sommerhalvåret. Kommunestyret mener derfor at området fra Kuøra til Måsdammen ikke må bli naturreservat. På Skaget bør naturreservatet bare

---

¹⁰³ Trønder-Avisa (1978 23.september) Soneplan for Tautra: Moloen betyr endringer for næringsliv og miljø. 23.sept. 1978. S.8

¹⁰⁴ Sst. : s.8

¹⁰⁵ Gjerstad var ansatt som Naturvernkonsulent ved fylkesmannens utbyggingsavdeling. Dette var en stillingstittel opprettet av Kommunal- og arbeidsdepartementet i 1971.

¹⁰⁶ Trønder-Avisa (1979, 10.februar) Trønder-Avisa s.18

omfatte et belte på rundt 50 meters bredde langs strandsonen og et ca. 35ha stort område på spissen av Skaget.¹⁰⁷

Her ser vi at kommunestyret ønsket dialog med vernemyndighetene. De ga, som en ser, rom for at en del av øya ble vernet, men ønsket ikke å verne deler som de mente kunne berøre turistnæringen. Næring i form av turistvirksomhet var like viktig som fuglelivet selv om det ikke ble sett på som en motsetning til det. Så en kan se en tydelig konturene av kommunens innramming av Tautra, som et sted for næring og virke. De avviste ikke verneplanen intensjon, men ønsker å begrense det vernede området betraktelig, vern var derfor ikke en ekternalitet, verneplanen var noe kommunen selv tilpasser til sitt formål.

Fylkesmannen som miljømyndighetenes representant

Fylkesmannen som hadde utarbeidet en verneplan for det planlagte naturreservatet på Tautra var også en part i saken. Verneplan-tankene som hadde vært satt i sving allerede på første del av 1970- tall, var nå en reel del av hvordan man utviklet øysamfunnet. Fylkets naturvernkonsulent J.A. Gjerstad uttalte til Adresseavisen at han ikke kunne se «... vesentlige konfliktspørsmål mellom kommunens og fylkets planlegger her».¹⁰⁸ Debatten nå ble hvor omfattende vernet av Tautra med Svaet skulle være.

Ifølge Gjerstad ville verneplanene for Tautra berøre innbyggerne, men det var tatt hensyn til jord- og skogbruk. Et eventuelt vern ville bli til hinder for fri næringsvirksomhet. Det var enda ikke avklart hvor omfattende verneplanen skulle være og hvor mye bånd en skulle legge på de fastboende, og deres mulighet til blant annet fri ferdsel på øya. Planen var å frede 15 000 dekar, hvor vann utgjorde ca.14 000 og dette ville berøre 23 grunneiere på Tautra. I tillegg til ferdselsbegrensinger i reservatene skulle det også bli forbudt å drive jakt, fangst og fiske. Igjen ble det en debatt med fugler vs. mennesker, hvilke hensyn skulle man tilfredsstillte og hvilke verdier man skulle ivareta.¹⁰⁹

Det var en forskjell mellom kommunens innstilling og hvor langt Fylkesmannen, som representant for Miljøverndepartementet ville gå. I mai 1982 avviste Frosta kommune forslaget til verneplan og sendte den tilbake til fylkesmannen. Kommunen henviste til et allmannamøte som var blitt avholdt, og at deltakerne hadde stilt seg negative til nærmest hele verneplanen. Det ble fra allmannamøtet hevdet at de foreslåtte tiltakene var en «motesak» og at det ikke ble tatt hensyn «... til den intensive driftsmåten som kreves i nåtidens jord-, skogbruk og fiske ...».¹¹⁰ Innbyggerne på Tautra skulle ha stilt seg positive til at de uberørte områdene på Tautra ble vernet, men ikke de områdene der det ble drevet jordbruk. Dette var motsetninger som ikke var uvanlig i denne perioden hvor naturvern ennå ikke var innarbeidet som sentralt for samfunnet.

---

¹⁰⁷ Trønder-Avisa (1979, 9.februar) Klar tale om Tautra i K-styret: Frosta advarer mot restriktiv fredning. Trønder-Avisa.s 8

¹⁰⁸ Adresseavisen (1978, 1.september) Verneplan for Tautra: Biltrafikk vil virke forstyrrende på dyrelivet. Adresseavisen s.14

¹⁰⁹ Bilkø, Trond (1982 a, 26. mars) Motstand mot verneplanen for Tautra. Trønder-Avisa. Side 8.

¹¹⁰ Bilkø, Trond (1982 b, 6. mai) Frosta k-styre avviser verneplanen for Tautra. Trønder-Avisa. s.8

Arbeiderpartimedlemmet og kommunestyrerepresentanten Gunnar Aursand, uttalte at en ønsket fredning av Tautra, men at slik den ble lagt frem ville det bare skape mange lovbrytere og «... mente at de som hadde utarbeidet forslaget til verneplan ikke var godt nok kjent i området».¹¹¹ Kåre J. Ulvik (Venstre), viste til at Tautra var utpekt som et viktig våtmarksområde, og Norge hadde forpliktelser til å verne om fuglene via et nordisk samarbeid.

Innrammingen fra forrige kapittel, hvor moloen dekket et rent nyttebehov var uendret fra kommunens side. Kommunen forsøkte imidlertid å styrke innrammingen med soneplanen, som skulle legge grunnlaget for hvordan Tautra skulle håndteres i sin nåværende tilstand. Fuglene og naturvernet var en eksternalitet som ble skjøvet ut av rammen i forbindelse med byggingen. Men når slike eksternaliteter blir skjøvet ut av rammen, kan de flyte inn igjen, slik naturvernet gjorde her. Når slike eksternaliteter flyter inn igjen slik som dette, blir rammen oversvømt, da soneplanen og verneplanen gikk på tvers av hverandre. Når innrammingen nå ble oversvømt, oppsto det en ny kontrovers. De ønsket ikke verneplanen, slik den var utformet velkommen og forsøkte å problematisere den. Det var et forøk på å innramme verneplanen som en umulighet slik den så ut nå.¹¹²

Innbyggerne på Tautra

Innbyggerne på Tautra var i høyeste grad en part i denne saken. Alle som hadde tilhold på øya, ville bli berørt av verneplanene i større eller mindre grad. Fra innbyggersiden ble det hevdet at kravene til vern var for strenge og at de knapt kunne bevege seg utenfor veien på øya, slik at et vern var ikke ønsket. Innføringen av vern ville legge begrensninger på alt fra skogsdrift og fiske, til ferdsel.¹¹³ Det er kanskje ikke vanskelig å anta at man så på vernet som en hemsko og unødvendighet, da øyboerne så på seg selv som forvaltere av øyen og myndighetenes inngripen som unødvendig.¹¹⁴

Det var ikke bare de som bodde på selve Tautra som protesterte mot verneplanen, men også de som ble berørt av det på fastlandet. Eierne av Hynne camping skrev i et brev til fylkesmannen, at han vurderte å stenge campingplassen og muligens også veien til områdene for friluftsliv. Årsaken til dette var ifølge brevet den foreslåtte fredningen av Øksningen,¹¹⁵ med totalforbud mot å gå i land fra 25.april til 15.august, ville influere på hans drift. Sjøen og båtliv var campingplassens trekkplaster, og denne verdien ville da bortfalle med verneplanen. Han uttalte at det kunne oppstå konflikter, da de lokales syn på saken [naturvern/verneplan] og myndighetene ikke ville harmonere.¹¹⁶

Kommunen og innbyggere i Frosta kommune jobbet hardt for å re-fortolke verneplanen for Tautra. Den var bare til bryderi og ville skape konflikter. Som en ser, så er dette et steg i forsøket på å translere verneplanen til de andre aktørene som en hemsko, som umulig vil

---

¹¹¹ Bilkø, T. (1982 b) s.8

¹¹² Callon 1998

¹¹³ Bilkø, T. (1982 b) s.8

¹¹⁴ Storstad 1995

¹¹⁵ Øksningen er liten holme imellom Tautra og Frosta, som i dag fredet som Øksningen naturreservat.

¹¹⁶ Trønder-Avisa (1983, 18.januar) Frosta: Truer med å stenge campingplass hvis verneplanen vedtas. Trønder-Avisa s.8

kunne domestiseres inn i liv og virke. Translasjonen var vanskelig all den tid at miljøspørsmål fikk stadig sterkere betydning i opinionen og hos miljømyndigheten enten det var hos Fylkesmannen eller Miljøverndepartementet.

Uenigheter innad i Fylkeskommunen

Kontroversen mellom kommune og fylket, hvor fylkesmannen var Miljøverndepartementets representant, tilspisset seg. I 1983 ønsket ikke Fylkeskommunens Arealplanavdelingen å oversende utkastet til verneplan for våtmarksområder i Nord-Trøndelag til Miljøverndepartementet. Arealplanavdelingen hadde ansvar for arealplanlegging i kommunen, og avdelingen behandlet reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven. Den gang sjefsarkitekt ved arealplanavdelingen Magnus Heide Westerberg hadde flere ankepunkter, blant annet striden om arealbruk. Planen var utarbeidet av Fylkesmannens miljøvernavdeling, og Westerberg pekte på at det i flere av de aktuelle områdene var konflikter med grunneiere. Områder vernet etter naturvernloven la restriksjoner på grunneiere, og hvis de ikke ble berørt i vesentlig grad ville det ikke resultere i vesentlige erstatninger.

Westerberg ønsket å holde tilbake verneplanen i påvente av Miljøverndepartementets forslag for nye erstatningsregler i forbindelse med oppretting av naturreservater. Disse reglene skulle resultere i at grunneiere ble erstattet på lik linje som ved ekspropriering, med dette grepet ønsket myndighetene å dempe konfliktnivået. Han nevnte Tautra spesielt som et problemområde, da verneplanen dekket et betydelig areal av lokalsamfunnet.¹¹⁷ Disse nye reglene tredde ikke i kraft før i 1985, da man endret Naturvernloven av 1970. Etter nye bestemmelser (§20), fikk eiere av eiendommer fredet som naturreservat erstatning etter de regler som gjelder for ekspropriasjon.¹¹⁸

Arealplanavdelingens ledelse så ikke bort ifra at deres avgjørelse om å stanse oversendelsen av verneplanen til Miljøverndepartementet kunne «... virke som en nesetyver for fylkesmannens miljøvernavdeling som har utarbeidet utkastet».¹¹⁹ Her ser vi at det ikke bare er strid mellom grunneiere og miljøplaner, men også mellom de ansatte i etaten. Dette sier noe om at man fortsatt var i en overgangstid, da det ikke var opplagt hvordan slike kontroverser skulle håndteres. Her ser vi at vitenskap og politikk samproduserer ulike løsninger. Dette var både nasjonal politikk og lokal politikk «in the making».

Verneplansaken for våtmarksområder skulle nå behandles av Hovedutvalget for ressurs-, miljø- og plansaker.¹²⁰ Naturvernkonsulent Gjerstad var uenig med utvalgets avgjørelse om å utsette verneplanen for våtmarksområder i ett år. Bakgrunnen for utvalgets avgjørelse var at de ønsket å rydde i eksisterende konflikter, og fordi området hadde «... større samfunnsmessig interesse».¹²¹ Han uttalte at Miljøvernavdelingens arbeide med planen var

---

¹¹⁷ Blikø (1983 a, 20 januar) Arealbrukskonflikter må først løses: Våtmarksplanen kan bli utsatt. Trønder-Avisa s.8.

¹¹⁸ NOU:2004:28 vedlegg 6 "Erstatning for rådgighetsreguleringer etter naturvernloven" av Advokat Frode Innjord jfr. Ot.prp.nr. 46 (1983-1984)

¹¹⁹ Blikø (1983 a), s.8.

¹²⁰ Avdeling hos Fylkeskommunen

¹²¹ Adresseavisen (1983, 20. januar) Verneplan bearbeides. Adresseavisen, s.7

ved veis ende, og at han ikke kunne se hvordan en skulle løse de gjenstående konfliktene på en annen måte.

Det var Miljøverndepartementet som skulle avgjøre om en skulle følge forslaget om å utsette arbeidet med verneplanen i enda et år, da fylkeskommunen bare kunne uttale seg i saken. Fylkesmannens miljøvernnavdeling sendte inn verneforslaget for våtmarker og uttalelser som hadde kommet inn til Miljøverndepartementet slik at de kunne avgjøre saken. Ifølge naturvernkonsulent Gjerstad ville miljøvernnavdelingen fraråde og følge hovedutvalgets henstilling hvis Miljøverndepartementet skulle ta kontakt for rådføring.¹²² Det kan se ut til at det var indre, politisk uenighet i fylkeskommunen rundt hvordan naturvernsaker skulle håndteres.

Her ser man hvordan det oppstår uenigheter og kontroverser når miljøvern ikke er en prioritet og godt innarbeidet i den politiske sfære. Fylkeskommunens arealplanavdeling og Fylkesmannens miljøvernnavdeling fremsto ikke som en enhetlig aktør. Dette gjorde at saken ble diffus og uoversiktlig. Arealplanavdelingens syn på naturvernet kom ikke tydelig fram, men de ønsket å dempe konfliktnivået med vente til man kunne gi grunneierne en form for erstatning. Naturvernkonsulenten så det som eneste løsning å trumfe igjennom verneplanen via Miljøverndepartementet. Dette ville ikke på noen måte løse opp i konflikten.

Miljøverndepartementet gir Tautra Ramsar-status

Den 14. desember 1984, mens konflikten om vern av Tautra ennå raste, vedtok regjeringen å opprette 19 nye verneområder i Nord-Trøndelag Fylke og Tautra med Svæet skulle være et av disse. I 1985 ble det besluttet å føre opp Tautra på Ramsar-listen. Ramsar-konvensjonen om våtmarker og vannfugl er en internasjonal våtmarkskonvensjon som Norge undertegnet i 1974. Norge har forpliktet seg via konvensjonen til å føre opp de viktigste våtmarksområdene med internasjonal betydning.

Tautra hadde tidlig på 1970-tallet vært utpekt som et betydningsfullt våtmarksområde og nå skulle dette altså formaliseres ytterligere med innlemmelsen i en internasjonal vernekonvensjon, Det som skilte Ramsarfredningen på Tautra fra de andre Ramsarområdene i Norge, var at store deler av området også omfattet et lite lokalsamfunn. Det betød at vernet ville påvirke lokalbefolkningen i betydelig grad.¹²³ Man hadde kanskje ikke sett for seg hvor stort og omfattende et slikt vern ville være, i og med at man ikke hadde noen tilsvarende erfaring med å innføre store internasjonale vernekonvensjoner i små lokalsamfunn.

I motsetning til den foregående «runden» der naturvernsdebatten kom inn fra siden som en uventet eksternalitet, kan en nå se at naturvernsaken var mer formalisert og hadde større tyngde. Nå var natur- og vernesaken styrket med blant annet en egen talsperson, Naturvernkonsulenten fra Fylkesmannens utbyggingsavdeling. Her kan man allerede se de tydelige konturene på en kontrovers med så ulike syn på vernesaken.

---

¹²² Blikø (1983 b, 29.januar) Miljøvernnavdelingen ønsker vedtak om våtmarker: Grunneierne vil ha en avklaring. Trønder-Avisa, s.9

¹²³ Arnstad G.B. (2007) Kommunedelplan Tautra. Frosta kommune. s.11

Moloen mellom Frosta og Tautra, roten til alt ondt?

Da Tautra ble fredet ved kongelig resolusjon i statsråd 14. desember 1984, var det gått åtte år fra man kunne gå tørrskodd over moloen.¹²⁴ Det var gått nesten et tiår uten særlige tiltak fra myndighetenes side. Året etter, i 1985 fikk øyen som tidligere nevnt internasjonal Ramsarstatus. Det skulle imidlertid gå enda gå tre år før man begynte jobben med å undersøke øyas fugleliv med på et mer systematisk vis. Før moloen ble bygget hadde man antatt at dette ville få konsekvenser for fuglelivet på øyen, men nå kunne man av observasjoner og telling foretatt over flere år, registrere at de ulike verneverdige fugleartene var i sterk tilbakegang.

En av konsekvensene av moloen var at mink, mår, rev og grevling nå hadde en lett vei over Svaet, til en buffet av fugler og egg som tidligere hadde vært nærmest utilgjengelig. Den tidligere sterke strømmen over Svaet gjorde at rovdyr sjeldent tok svømmeturen på flere kilometer over til Tautra, men den lette tilgangen gjorde nå at flere firfotede predatorer ble observert på tur over moloen.¹²⁵ I mangel av en forvaltningsplan for området var det iverksatt kun noen få tiltak på øyen for å redde fuglebestanden, men i 1988 kom den første, uformelle skjøtelsesplanen for Tautra.

Staten som forvalter av Tautra

Den første, uformelle skjøtelsesplanen hadde som formål å "... legge grunnlaget for senere skjøtelsesplaner og skjøtselstiltak".¹²⁶ Her skriver han at de [forskere, ornitologer og forvaltere] mangler tilstrekkelig kunnskap til å vite hvilke tiltak som vil øke bestanden av hekkende ærfugl. Så det vil si at de på sviktende empirisk grunn startet skjøtsel og forvaltning av naturreservatet i håp om å tilegne seg den nødvendige kunnskapen via prøving og feiling. Man hadde ikke tilgang til denne typen kunnskap da tilsvarende prosjekter ikke var utført tidligere.¹²⁷

Her virker det som at en del instanser hadde hastverk med å iverksette et vern, uten at de nødvendigvis hadde forutsett omfanget. I et forsøk på å stabilisere rammen og styre, så innfører man en form for kontrakt via Ramsarvernet. Dette er det som Callon beskrev som en varm situasjon, der alt er kontroversielt. I slike varme situasjoner er det vanskelig å stabilisere en innramming og lukke kontroverser som oppstår.¹²⁸ Slik som vi ser av denne saken, så manglet man en stabil kunnskapsbase, og det er mange aktører med ulike interesser i rammen.

Svaet

Kritikken mot planene for den kompakte moloen på 1970-tallet hadde vært sterke og hovedbekymringen fra den kritiske naturvernensiden var havbunnforholdene over Svaet. Hva

---

¹²⁴ Thingstad, P. G., Hokstad, S., Frengen, O., & Strømgren, T. (1994). Vannfugl og marin bunndyrfauna i Ramsarområdet på Tautra, Nord-Trøndelag. Konsekvenser av steinmoloen over Svaet.

¹²⁵ Ryan, E. (1994). Forvaltning av verneområdene på Tautra. Statusrapport. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Miljøvern-avdelingen. Rapport, 9, 1-40.

¹²⁶ Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Miljøvern-avdelingen. (1988. 6.desember) Verneområdene på Tautra – Forvaltning. Jnr.A9507/88. Arkiv 471.17

¹²⁷ Tingstad 1988

¹²⁸ Callon 1998

skjedde når strømmen avtok, ville de gode næringsforholdene i området bli ødelagt? Disse bekymringene ble ikke fulgt opp av myndighetene, og i 1988 hadde man enda ingen kunnskap om hvorvidt bunnforholdene over Svaet hadde endret seg. Tingstad skriver at det var for ham ukjent om bunnprøver tatt i Svaet før anlegningen av moloen var analysert. Han ønsket derfor å etablere et prosjekt hvor man sammenlignet de gamle prøvene med nye prøver tatt fra de samme punktene. Slik kunne man bygge opp et vitenskapelig kunnskapsgrunnlag rundt moloen, for å kunne si noe om dens påvirkning av bunnforholdene over Svaet.¹²⁹

Bekymringen om at næringsforholdene ville bli ødelagt ble bekreftet av Thingstad og Frengens rapport av 1990. De hadde på oppdrag fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag laget en tilstandsrapport om fuglebestandene på Tautra. Rapporten baserte seg på tidligere upubliserte data som ble sammenlignet med datidens antall fugler. Resultatet av sammenligningen var nedslående. Blant annet så var hekkebestanden av ærfugl halvert. De pekte på moloen som en sannsynlig synder for nedgangen blant fuglene og invasjonen av rovdyr via moloen.¹³⁰

Naturvernerne reagerer på statens forvaltning av Tautra

Norsk ornitologisk forening hadde fulgt nøye med på utviklingen av fuglefaunaen på Tautra, og i 1993 skrev Karl H. Brox, journalist for Adresseavisen, en artikkel i *Vår fuglefauna*, ornitologenes eget tidsskrift. Han skriver at fredningen av Tautra ble innført med «... bakgrunn i tilstand som hadde vært ...» og at den kom altfor sent. Han skriver at en kunne kanskje bøte på skadene som hadde blitt påført fuglelivet på Tautra, men dette ville koste penger og det måtte skje snart. Han stilte spørsmålsteget ved området Ramsar-status, da moloen hadde forårsaket så store endringer i fuglebestanden at en «langt på vei hadde [hadde] ødelagt [et] en gang unikt fugleområde». Artikkelen omtalte også et lokalt østersanlegg som hadde fått konsesjon til oppdrett ved Holmberget. Ifølge artikkelen hadde eieren flyttet anlegget inn i vernesonen til «... et av de bedre områdene for bl.a. ærfugl». De hadde rapportert saken inn for Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og nå krevde Norsk Ornitologisk forening at anlegget ble flyttet i tråd med konsesjonsvilkårene.¹³¹

Den flengende kritikken av miljøvernmyndighetenes tiltak, eller mangel av tiltak for å redde fuglefaunaen gikk ikke upåaktet hen. Adresseavisen fulgte opp Broxs artikkel i *Vår Fuglefauna* med en omtale av nevnte artikkel og et intervju av Eldar Ryan, Førstekonsulent ved Fylkesmannen i Nord-Trøndelags Miljøvernavdeling. Han pekte på moloen som hovedårsak til den negative trenden blant de hekkende fuglene. Moloen var ifølge Ryan hovedferdselsåren til rovdyr som grevling og rev, men at denne innvandringen var forsøkt stoppet med en lydssperre på moloen. Det var også spekulasjoner rundt strømforholdene over Svaet og eventuelle konsekvenser, som SINTEF hadde fått i oppdrag å undersøke nærmere. En rapport skulle komme i løpet av februar samme år.¹³²

---

¹²⁹ Tingstad 1988

¹³⁰ Thingstad, P. G., & Frengen, O. (1990). Kvalitative og kvantitative ornitologiske observasjoner fra Tautra.

¹³¹ Brox, Karl.H. (1993). Tautra - et Ramsarområde i fare. - *Vår Fuglefauna* 16: s.196-204

¹³² Asbjørn Lindmo (1994, 26.januar) Fuglebestanden undersøkes. Adresseavisen, s.11

Her kan vi se at moloen har fått agens, den er en aktant som ødelegger for fuglelivet ved å gi rovdyrene tilgang til Tautra, slik at den nå influerer på nettverket. Her gjorde Brox, via NOFs tidsskrift, et forsøk på å re-fortolke og innramme moloen som en miljøverstering. Fylkesmannens miljøvernavdeling var en aktør som delte denne oppfattelsen, og ønsket å underbygge denne innrammingen med vitenskapelige data.

En dyster rapport

I 1994 kom det en ny rapport som oppsummerte hvilke tiltak man hadde fulgt opp fra forvaltningsplanen av 1988. Vitenskapsmuseet [NTNU], skulle i løpet av 1994 undersøke sediment og bunnforhold over Svaet. SINTEF skulle utføre "Registrering av endrede strømnings-, erosjons- og sedimenteringsforhold som følge av moloen".¹³³ Så fra moloen offisielt ble åpnet i 1979, gikk det altså femten år før man fulgte opp de vitenskapelige undersøkelsene av Svaet.

I desember 1994 kom rapporten som sa noe om utviklingen på havbunnen over Svaet og resultatene viste seg å være nedslående. De nye prøvene fra 1994 ble sammenlignet med prøver tatt i 1974. Ifølge undersøkelsene fra 1974 var de sterkt strømpåvirkede bunnforholdene meget næringsrike for fuglene, men resultatene viste at moloens stenging av havstrømmen hadde hatt en negativ influens på havbunnfaunaen.¹³⁴ Endringene av bunnforholdene gikk hardt utover "... de artene som prefererer havbunnfaunaen (epifaunaen) som næring".

De nye prøveresultatene viste altså at det var en markant forskjell på havbunnfaunaen før og etter moloen. Det ble konkluderte med at det var lett å dra slutninger rundt nedgang i antall fugler som foretrakk havbunnfaunaen som næringskilde. "At sjøfuglbestanden i Svaet er blitt sterkt redusert, lar seg lett korrelere til den dramatiske reduksjonen i marin bunndyr-biomasse som har funnet sted etter at moloen ble bygd ...".¹³⁵ Som resultat av at Adresseavisen satte søkelyset på problemene med forvaltningen på Tautra, tok Miljøverndepartementet tak i saken og bevilget midler til Direktoratet for naturforvaltning. Det var nå satt av 400 000kr til undersøkelser som skulle kaste lys over årsakene til den drastiske nedgangen i fuglebestanden.¹³⁶

Etter publiseringen av Thingstads rapport gikk leder av Naturvernforbundet og «ildsjel i Stjørdal Ornitologiske forening», Kjell Arnfinn Aune ut i Trønder-Avisa og hevdet at en moloåpning ville kunne redde fuglelivet. Han hevdet at det var «en nasjonal oppgave å redde mangfoldet på Tautra». ¹³⁷ Han uttalte at det var på høy tid med en aktiv miljøhandling på Tautra og omkostninger på 20-30 millioner burde være summer en var villig til å ofre for å redde fuglene. ¹³⁸ Her ser vi at NOFs og Fylkesmannens miljøvernavdelings innramming og tolkning av problemet hadde innrullert enda en aktør, Naturvernforbundet. For denne

---

¹³³ Ryan, E. (1994). Forvaltning av verneområdene på Tautra. Statusrapport. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Miljøvern-avdelingen. Rapport, 9, 1-40. s.36

¹³⁴ Thingstad et. al.1994

¹³⁵ Thingstad et al. 1994, s.30

¹³⁶ Brox, K. H. (1994, 20 juni) Rovdyr truer Tautra-fugl. Adresseavisen, s. 8

¹³⁷ Fordal, Roar A. (1995 b, 28.januar) Fuglelivet raderes ut Trønder-Avisa s.20

¹³⁸ Sst. s.20

organisasjonen med røtter tilbake tidlig på 1900-tallet var det å arbeide for verneområder og nasjonalparker en helt vanlig oppgave. Fra etableringen av Miljøverndepartementet i 1972 og fram til 1982 økte antallet verneområder fra 50 til 444. Ottar Julsrud skriver at denne økningen også førte til at konfliktkurven steg raskt.¹³⁹

Miljømyndighetene forsøker å ta tak i problematikken

Thingstad m.fl. rapport av 1994 hadde ført til at det ble gjort undersøkelser av bunnforholdene over Svaet. Disse, som ble foretatt av SINTEF viste at det var endrede strømnings- erosjons og sedimentasjonsforhold. Deler av stranden vest for moloen sto i fare for å rase ut. Man mente også at selve moloen kunne bli salrygget grunnet de endrede forholdene.

Undersøkelser hadde vist at en åpning av moloen på 300- til 350 meter var den eneste løsningen på de uheldige forholdene som hadde oppstått. SINTEF skulle nå utrede effekten av en eventuell bruåpning, og Statens vegvesen skulle nå få klarlagt hva det ville koste å endre på moloen. Resultatene ble lagt fram på et møte på Frosta, da man nå anså en åpning av broen som mulig løsning for å redde Tautra som Ramsar-område. Ordfører i Frosta kommune, Jens Hagerup uttalte at det ikke var aktuelt for kommunen å betale for noen av kostnadene ved en eventuell endring av moloen.¹⁴⁰

I mellomtiden skulle miljømyndighetene følge opp anbefalinger fra Ryans forvaltningsrapport av 1994. Nå skulle man starte intensiv jakt på rovdyr på Tautra, samt at Frosta kommune i samarbeid med Fylkesmannens miljøvernnavdeling skulle lage en kommunedelplan for Tautra. Om moloen skulle åpnes var enda et ubesvart spørsmål, da man ikke visste om det var midler til et så omfattende og kostbart prosjekt. Fylkesmiljøvern sjef Svein Karlsen uttalte at «Foringelsen av ett av Norges Ramsar-områder er allerede en kraftig ripe i vårt lands miljøpolitikk». Målet for miljømyndighetene var nå å hindre at Tautra gikk tapt som Ramsarområde.¹⁴¹

Frosta kommunes dragkamp med Fylkesmannen og miljøvernmyndigheter

Samtidig som debatten raste rundt Miljøvernmyndigheter og naturvernerne, foregikk det en parallell debatt mellom sentrale og lokale myndigheter i forbindelse med vernet av Tautra. Det handlet i hovedsak om vern versus næring og lokal autonomi. På begynnelsen av 1990-tallet hadde Miljøvernnavdelingen hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag en konflikt med Frostalaks AS. I dette tilfellet hadde næringsvirksomheten til Frostalaks AS kommet i konflikt med vernemyndighetene som ønsket å fjerne oppdrettsanlegget som lå i sjøområdet Svaet.

Konflikten hadde endt hos Fiskeridepartementet som ga Fylkesmannens Miljøvernnavdeling medhold. Dette falt ikke i god gjord hos hverken innbyggerne eller Frosta kommune ved ordfører Karl Viken, som uttalte at dette var feilslått miljøpolitikk. Han uttalte til Trønder-Avisa at «ingen oppnår forståelse for naturvern ved å ramme en bedrift som ikke skader

---

¹³⁹ Julsrud 2012, 23.

¹⁴⁰ Fordal, R. A. (1995 c, 27.mars) Tautra-moloen kan bli åpnet. Trønder-Avisa, s.11

¹⁴¹ Fordal, R. A. (1995 a, 19.januar) Intens jakt- og forvaltningsplan. Trønder-Avisa s.5

omgivelsene».¹⁴² Fiskerisjefen i Trøndelag, Alf Albrigtsen, hadde gitt konsesjon for oppdrettsanlegget i 1985 og da på tross av ankepunkter fra Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Det at han nå hadde snudd i saken var på grunnlag av at situasjonen hadde endret seg i næringen forhold til «... problemene som hadde oppstått i næringen og vi er nødt til å tilpasse oss virkeligheten».¹⁴³ Saken endte med at oppdrettsanlegget ble flyttet fra Tautra.

Konfliktene mellom næring og vern stilnet ikke med det, og i 1994 innkalte Frosta kommune til et «oppvaskmøte» med Fylkesmannens miljøvernavdeling. Det var uklarheter rundt hvem det var som hadde råderetten på Tautra og da spesielt 100-metersonen. Kommunen ønsket blant annet å gi tillatelse til at to naust ble gjort om til overnatting for turister, men svaret var et blankt nei fra miljøvernavdelingen. Debatten rundt disse naustene hadde gått så langt at nå var saken oversendt departementet.

Fylkesmannen miljøvernsjef ønsket imidlertid ikke turistnæring med overnatting innen 100m-sonen, han uttalte at det ikke var noe poeng med overnattingsplasser i fjæresteinene på Tautra. Frosta kommune ønsket næringsinntektene til kommunen og repliserte med at dette handlet om hva folket på Tautra skulle leve av, de ønsket at turistene skulle legge igjen mere penger. Frosta kommunes ordfører ... «stilte spørsmål ved at en etat på Steinkjer skal forvalte arealer i kommunen» og han så «fram til den dagen vi kan ha et konstruktivt samarbeid og mer lokal forvaltning».¹⁴⁴

I 1995 engasjerte innbyggerne på Tautra, via Tautra Idretts- og ungdomslag Oddveig Storstad til å lage en bygdeforskrapport «for at beboerne skulle komme til orde», de ønsket at deres levende lokalsamfunn ikke skulle gå til grunne. Storstad var ansatt hos Norsk senter for bygdeforskning. Hun sammenfattet en kvalitativ rapport basert på intervju av de fastboende og hytteeiere på Tautra. Engasjement kom i forbindelse med at Frosta kommune jobbet med en ny kommunedelplan.

Lokalbefolkningen ønsket at lokalkunnskapen ble tatt med inn i beslutningsprosesser. I rapporten fikk Fylkesmannens miljøvernavdeling sterk kritikk for sine tiltak, som blant annet montering av en lydperre på moloen for å holde rovdirene unna.¹⁴⁵ Rapporten synliggjorde også mistilliten som eksisterte mellom innbyggerne på Tautra og forvaltningsmyndighetene. Et av spørsmålene som nå ble stilt var: «kan lokalsamfunnet, og Ramsar-statusen, bestå?».¹⁴⁶

Her kan vi se at forvaltningsmyndighetene førte en «krig» på flere fronter. Samtidig som en del aktører jobbet intenst for at myndighetene skulle løse fuglelivets problemer på Tautra og Svaet, ser vi omrisset av en parallell kontrovers. Frosta kommune og innbyggerne på Tautra forsøkte å styrke sin innramming, ved å translere saken slik at det ble etablert et verneområde som involverte både næring og utvikling. Vernet av Tautra, som tidligere var en eksternalitet,

---

¹⁴² Kvarme, S. (1991, 27.april) Miljøvern-bom. Trønder-Avisa s.1 og s.5

¹⁴³ Sst: s.5

¹⁴⁴ Fordal, Roar A. (1994, 23.september) Oppvaskmøte på Frosta. Trønder-Avisa, s.6

¹⁴⁵ Fordal, Roar (1995 d, 30.august) Tautringene refser tilreisende fagfolk. Trønder-Avisa, s. 5

¹⁴⁶ Storstad 1995

skulle nå styres og kontrolleres via blant annet en investering i denne «bygdeforskrapporten» og kommunedelplanen. Fra å kjempe mot, skulle en arbeide aktivt for å delta for å påvirke.

Er en åpning av moloen løsningen?

SINTEF fullførte sine undersøkelser av Tautramoloens betydning for Svaet i mars 1996. Konklusjonen var at en åpning på 300-350 meter ville i stor grad gjenopprette Svaet til en pre-molo-tilstand.¹⁴⁷ I etterkant av disse resultatene ankom Samferdselskomitéen Frosta for å se på forholdene, som Adresseavisen nå omtalte som en «gedigen miljøtabbe». Per Gustav Thingstad ved Vitenskapsmuseet [NTNU] understreket at det nå hastet å iverksette tiltak og han hevdet at Tautra ikke lenger fortjente sin Ramsarstatus.¹⁴⁸

Planene for å endre moloen begynte i løpet av 1996 å få momentum og flere aktører, som Fylkesmannens miljøvernavdeling, Norsk ornitologisk forening, Naturvernforbundet og forskere fra Vitenskapsmuseet stilte seg bak kravene. De krevde endring den faste steinmoloen til et brospenn på rundt 300 meter. Nå ønsket blant annet fylkesmiljøvernssjef Svein Karlsen at saken skulle bli et nasjonalt anliggende. Men for at dette skulle la seg gjøre, så måtte man innrullere parter med politisk tyngde, som i dette tilfellet var fylkeskommunen i første omgang.

Fylkesordføreren, som nå var Bjarne Håkon Hansen fra Arbeiderpartiet antydte at fylkeskommunen ville stille seg bak kravet. En av årsakene til at man ønsket at dette skulle være et nasjonalt anliggende var de økonomiske aspektene. Tautramoloen var fylkesvei, men kostnadene ved å endre moloen var anslått til 29 millioner kroner. Dette beløpet var omtrent det dobbelte av hva fylket investerte i vei per år.¹⁴⁹ «Vi betale itj» var fylkesrådmannens Østerås' spøkefulle respons til Trønder-Avisa da han måtte svare på spørsmål om kravene til ny bro over Svaet. Hans påstand var at siden saken var fremmet som en miljøsak og ikke en veisak, så var dette et anliggende for miljøvernmyndighetene.¹⁵⁰

Direktoratet for naturforvaltning inviterte en representant fra Ramsarsekretariatet i Sveits for å studere vern av våtmarker i Norge. Han skulle blant annet se på skadevirkningene av moloen til Tautra.¹⁵¹ Det kan se ut til at utsendingen fra sekretariatet ikke var videre imponert over norske myndigheters innsats for å redde fuglelivet på Tautra. Dette fordi myndighetene ikke hadde fulgt opp anbefalingene fra tidligere forskningsrapporter, som tilsa at man måtte restaurere gjennomstrømningen over Svaet. Etter Ramsar-representantens besøk ble det klart at Norge kunne havne på en internasjonal svarteliste. Det var snakk om den såkalte Moutreux-listen, en liste over land som ikke skjøtter sine våtmarker etter konvensjonens målestokk.¹⁵²

---

¹⁴⁷ Hofstad, Jan (1996, 15.mars) Møte om åpning i Tautra-moloen. Trønder-Avisa s.9

¹⁴⁸ Roel, Jan Erik (1996, 18.mars) Ny bru skal redde Tautra. Adresseavisen s.16

¹⁴⁹ Hofstad, Jan (1996, 15.juni) Samling bak kravet om åpning av Tautra-moloen. Trønder-Avisa, s.9

¹⁵⁰ Trønder-Avisa (1997 a, 7.juni) Vi betale itj. Trønder-Avisa, s.3

¹⁵¹ Trønder-Avisa (1997 b, 11.juni) Ekspert til Tautra. Trønder-Avisa, s.11

¹⁵² Ely-Astrup, H. (2017) s.9

Staten involveres i bro-prosjektet

Alt arbeidet som var lagt ned for å dokumentere og promotere moloen som den største synderen i forbindelse med nedgangen i fuglebestanden på Tautra, betalte seg for de aktørene som ønsket å åpne moloen. Daværende Samferdselsminister, Sissel Rønnbeck, lovte under et møte med nestleder i Steinkjer AP, Ketil Lindseth at vegsjefen i Nord-Trøndelag skulle få 70 000 kroner det samme året. Disse pengene skulle brukes stil å prosjektere en bro i moloen, og videre finansiering av broen skulle tas over statsbudsjettet for 1998 – 1999.¹⁵³

For å finansiere broprosjektet lovte Miljøverndepartementet å skyte inn 3 millioner kroner fordelt på 1998- og 1999-budsjettet. Samferdselsdepartementet skulle stille med 24 millioner kroner, men det betinget at fylkeskommunen stilte med de resterende 3 millionene. Eventuelle budsjettoverskridelser skulle Samferdselsdepartementet dekke. Veien var opprinnelig bygd som fylkesvei, men staten påtok seg nå ansvaret da «... fordi det er et nasjonalt ansvar å ivareta det biologiske mangfoldet på Tautra».¹⁵⁴ Hva utkomme av saken skulle bli var enda usikkert, da mange politikere ville «kvie seg for å kutte i fylkesveibudsjetter som er knappe fra før av».¹⁵⁵

Den planlagte broen ble godt mottatt av både Ramsar-utsendingen og politikere, samt innbyggere i Frosta kommune. Frostas ordfører, Jens Hagerup, var glad for at staten skulle ta regningen, men synes at det hadde vært «... litt for mye styr og litt for mye fugleprat ...»¹⁵⁶ Tim Jones, Ramsar-inspektør fra Ramsar-sekretariatet i Sveits var på inspeksjon på Tautra. I den forbindelse uttalte vegsjef Ingvar Tøndel at en bro-åpning var planlagt for å redde fuglelivet. Denne skulle forhåpentligvis være ferdig i løpet av 1999. Fylkesmiljøvernssjef Svein Karlsen, var glad for at finansieringen var på plass innen inspektørens besøk på Tautra. Hans ankomst skal ha fungert som «... en tidsfrist for å finansiere åpning av moloen».¹⁵⁷ Disse lovnadene førte til at trusselen om en oppføring på den lite flatterende Montreux-listen nå var borte, da Ramsar-sekretariatet valgte å ikke reise sak mot Norge.¹⁵⁸

Fylkesmannens miljøvernnavdeling i konflikt med Norsk ornitologisk forening

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag fikk i november 1997 kritikk fra Ramsar-kontakt, Øystein Størkersen, i Direktoratet for naturforvaltning (DN), for å ha gitt godkjenning til et byggeprosjekt på Åbåten, Tautra. Området var ikke omfattet av vernebestemmelsene for Tautra, men store deler av ærfuglbestanden hadde «paradoksalt nok»¹⁵⁹ flyttet til denne delen av øya. Ca.10% av reirene til ærfuglene befant seg i området som nå var regulert til boligformål.

---

¹⁵³ Stjørdalens Blad (1997, 19.juni) Tautra får bru. Stjørdalens blad, s.8

¹⁵⁴ Hofstad, J. (1997, 21.august) Tautra-bru på bekostning av fylkesveier? Trønder-Avisa s.12

¹⁵⁵ Sst: s.12

¹⁵⁶ Midjo P.M. (1997,19 juni) Hilser brua velkommen. Trønder-Avisa, s.13

¹⁵⁷ Sst: s.13

¹⁵⁸ Sst: s.13

¹⁵⁹ Roel, J.E. (1997, 18.november) Husprosjekt truer ærfugl. Adresseavisen, s.7

Norsk ornitologisk forening hadde sendt et brev til Fylkesmannens miljøvernnavdeling med kraftig kritikk av boligprosjektet og dets konflikt med ærfuglene, men dette brevet hadde forblitt ubesvart. NOF hadde kontaktet Ramsar-sekretariatet i Sveits da byggeprosjektet ble godkjent og innrapporterte Fylkesmannens miljøvernnavdeling for tjenesteforsømmelse. Dette fordi de hevdet at fylkesmannen også hadde et ansvar for å ivareta naturverdier som ikke var omfattet av naturvernloven. De krevde nå at fylkesmannen stanset byggeprosjektet.

Fylkesmannen på sin side hevdet at det var ingen konflikt med de hekkende ærfuglene og konsulent, Asbjørn Thingstad, understreket at utbyggingen var bestemt i henhold til den nye kommunedelplanen som var godkjent av fylkesmannen. Ifølge Thingstad hadde man ikke gitt NOF noen form for særbehandling, men henvendelsen var ikke besvart grunnet avdelingens kapasitet. Frosta kommunes bygningsssjef, Arild Axelsen, uttalte at kommunen «... hadde respekt for NOFs engasjement»¹⁶⁰, men påpekte at foreningen ikke hadde vært aktive da kommunedelplanen og bebyggelsesplanen var ute til høring. Bygningsssjefen henviste til at kommunen måtte ha tillit til miljøvernnavdelingens ekspertise og kompetanse, «I kommunen har vi ikke forutsetning til å vurdere om dette prosjektet kommer i konflikt med naturverninteressene».¹⁶¹

Størkersen (DN) var enig i Fylkesmannens vurdering som tilsa at prosjektet ikke ville ha noen dramatiske konsekvenser for ærfuglen. Men fordi ærfuglene nå hekket i det omtale området, så hevdet Størkersen at Åbåten var indirekte omfavnet av Ramsarvernet på et prinsipielt grunnlag. Størkersen uttalte at Fylkesmannens miljøvernnavdeling burde ha en bedre dialog med Norsk ornitologisk forening, da «Det er en kjensgjerning at NOF-medlemmene sitter på en vesentlig del av kunnskapen om fuglelivet i slike områder». Ramsar-administrasjonen på sin side responderte med at de ikke ønsket å gripe inn, da dette var lokal planlegging.¹⁶²

Alle aktørene, til tross for intensjoner om å redde fuglelivet var enda ikke enige om innrammingen av Tautra som verneområde. Fylkesmannens miljøvernnavdeling hadde ikke håndhevet Ramsarområdet slik Direktoratet for naturforvaltning anså det skulle gjøres. Her kan en se konturen av problematikken som kan oppstå ved naturrestaurering, slik Hall beskriver det. Her ville DN med NOF begrense omfanget av den menneskelige inngripen på Tautra, kontra Fylkesmannens avdeling som ville gi rom for flere innbyggere. Slik at her var ikke rollene til hver enkelt aktør klare, til tross for at de alle jobbet for å redde fuglelivet. Så en kan se at de aktører som enes om moloens behov for oppgradering, ikke er enige om hvordan vernet på Tautra skal håndheves.

Mye skrik og lite ull

I 1998 bevilget Miljøverndepartementet 1.5 millioner kroner til broprosjektet på Tautramoloen, det samme gjorde Nord-Trøndelag fylkeskommune. Samferdselsdepartementet hadde allerede stilt 12 millioner kroner til rådighet og ville også sette av den samme summen året etter. Å åpne moloen for gjennomstrømming av vann, samt en port som skulle hindre rovdyr å komme over, ville koste 30 millioner kroner. Planen var å

---

¹⁶⁰ Sst: s.7

¹⁶¹ Sst: s.7

¹⁶² Roel, J.E. (1997, 19.november) DN griper ikke inn på Tautra. Adresseavisen s.20

påbegynne byggingen av broen dette året, slik at den var ferdigstilt i løpet av 1999. Basert på ekspertuttalelser håpet man nå på å restaurere Tautras ornitologiske verdi.¹⁶³

Byggingen av moloen skulle igangsettes i løpet av 1998, men slik ble det dessverre ikke. Arkitekter ansatt hos Riksantikvaren, miljøvernmyndigheter og veikontoret var uenige om utformingen på broen. Representanter fra Frosta kommune stilte seg uforstående til at striden, som handlet om to forskjellige utkast til utformingen av broen, skulle stagnere hele prosjektet. Et annet problem var at det ikke var satt av penger på statsbudsjettet for 1999, hvilket tilsa at broen ikke kunne bygges.¹⁶⁴

I 1999 var byggingen av broen enda ikke kommet i gang grunnet manglende finansiering. Avdelingsdirektør, Ola Brattgård, i Samferdselsdepartementet anslo at finansieringen av broen ikke ville være på plass før statsbudsjettet for 2000 ble lagt frem. Bro-prosjektet, som nå ble omtalt som miljøopprettingsprosjekt, manglet fortsatt 6 millioner kroner. Årsaken til dette var at prosjektet nå var stipulert til 36 millioner kroner, 6 millioner mer enn tidligere antatt. En kunne ikke begynne arbeidet med broen før all finansieringen var på plass, noe som bekymret blant annet Fylkesmannens miljøvernavdeling. Debatten rundt designet var derimot avgjort, og vegvesenet hadde vunnet frem med sin opprinnelige plan for utformingen av broen. Riksantikvarens respons på den valgte løsningen var at «brua og fyllingen fremstår som et nødtørftig og traust ingeniørarbeid». Men vegvesenet vant altså frem med sin løsning som var 20 millioner billigere enn riksantikvarens. Denne disputten rundt den estetiske utformingen av broen hadde blitt sett på som en trenering av saken fra flere hold.¹⁶⁵

I 1999 gikk broprosjektet, som tidligere var estimert til 36 millioner kroner på en ny budsjettsmell. Nye beregninger viste at prosjektet ville koste 41 millioner kroner, noe som ville bety at alle parter måtte inn med større bevilgninger. Usikkerheten rundt bevilgningene hadde skapt tvil om man kunne påbegynne arbeidet med moloen fra 2000 og dette fikk Naturvernforbundet til å reagere.¹⁶⁶

Naturvernforbundet

De dårlige nyhetene for broprosjektet og fuglelivet på Tautra, resulterte i et brev til Samferdselsminister Dag J. Fjærvoll og miljøvernminister Guro Fjellanger fra Naturvernforbundet. I brevet krevde de at broprosjektet skulle tilbake på det kommende årets statsbudsjett. De krevde at byggingen skulle starte fra årsskiftet, og at myndighetene nå ikke kunne fortsette å «... trenere sine internasjonale forpliktelser etter Ramsarkonvensjonen». ¹⁶⁷ De skrev også at det var urimelig å kreve at Fylkeskommunen skulle ta del i den økte økonomiske byrden, da: «Tautras internasjonale status gir den norske stat spesielle forpliktelser som forvalter. Dermed er det bare rett og riktig at det som gjenstår hentes fra statskassen». ¹⁶⁸

---

¹⁶³ Bilkø, T. (1998, 20. januar) Bru redder fuglelivet. Trønder-Avisa, s.9

¹⁶⁴ Midjø, P.M. (1998, 17. desember) Uenige om utformingen. Trønder-Avisa, s.11

¹⁶⁵ Roel, J.E. (1999 12.juni) Bru til Tautra først til neste år. Adresseavisen, s.20

¹⁶⁶ Trønder-Avisa (1999, 8.september) Ny Tautra-sprekk. Trønder-Avisa, s.5

¹⁶⁷ Trønder-Avisa (1999 25.september) Krever fart i Tautra-bru. Trønder-Avisa, s13

¹⁶⁸ Sst: s.13

Journalist Karl H. Brox var heller ikke nådig i sin kritikk av miljøvernmyndighetene og skrev at miljøvernmyndighetene virket handlingslammet. Han siktet da blant annet til at det var Samferdselsdepartementet som stilte med de nødvendige midler til broprosjektet, ikke miljøverndepartementet. Han avsluttet med å beskrive miljøvernmyndighetene som en politisk lettvekter uten slagkraft og politisk tyngde.¹⁶⁹

Skrinlegges bro-prosjektet?

Året var 2000, og Tautra-broen var fortsatt ikke fullfinansiert. Ergo var byggeprosessen enda ikke påbegynt, til tross for høylytte protester fra naturvern-siden. Statens vegvesen hadde enda ikke fått noen signaler som tilsa at Tautra var nevnt i det nye [stats-] budsjettet, derfor antok de at veiarbeidet ville komme i gang tidligst i 2001. Ornitolog Otto Frengen mente at ting tok så lang tid at det var snart ikke noe poeng i å forsøke å redde fuglebestanden som var kraftig redusert.¹⁷⁰ Prislappen på broen var nå på 45 millioner kroner og av disse manglet det 15 millioner kroner. Partene hadde enda ikke kommet til enighet om hvem det var som skulle bevilge disse siste 15 millionene. Dette resulterte i at vegdirektoratet trakk tilbake 12 millioner kroner som de opprinnelige hadde bevilget.¹⁷¹ Det så nå mørkt ut for bro-prosjektet.

I oktober 2000 anbefalte Samferdselsdepartementet og Miljøverndepartementet at man skrinla hele Tautra-bro-prosjektet.¹⁷² Dette førte til at Arne Lyngstad (KrF) tok opp saken med miljøvernminister Siri Bjerke i Stortingets spørretime. Bjerke viste til at det manglet 36 millioner kroner og midlene ikke var mulig å skaffe til veie, slik at «... det vil ikke la seg gjøre å realisere prosjektet i 2001». ¹⁷³ Miljøverndepartementet hadde også mottatt en henvendelse fra Ramsar-sekretariatet som ba Norge om å vurdere å føre opp Tautra med Svaet på Mountreux-listen. Grunnet den betydelige nedgangen i fuglebestanden på øya, hadde Direktoratet for naturforvaltning nå planlagt å be Ramsar-sekretariatet føre Norge opp på denne «svartelisten». ¹⁷⁴ Lyngstad uttalte at denne saken «illustrer at det er vanskelig å skape samarbeid mellom ulike statlige etater – fylkeskommune, vegmyndigheter og miljømyndigheter»¹⁷⁵

At Tautra-broen nå var strøket av statsbudsjettet for 2001 gikk ikke upåaktet hen og Dagbladet omtalte daværende statsminister Jens Stoltenberg som en fuglefiende. Erik Solheim, leder for Norges naturvernforbund uttalte til Dagbladet at «Norge er i ferd med å gjøre seg til en internasjonal miljøforbryter for fattige 30-40 millioner kroner»¹⁷⁶ Innen november 2010 hadde Ramsarsekretariatet enda ikke mottatt noen henvendelser fra Direktoratet for naturforvaltning angående en oppføring på Mountreux-listen. De hadde derimot mottatt flere henvendelser fra norske miljøvernorganisasjoner. Hensikten med

---

¹⁶⁹ Brox, Karl H. (1999, 14.juli) Naturvern uten slagkraft. Adresseavisen, s.14

¹⁷⁰ Haugan, G.U. (2000, 12.mai) Lang vei til Tautra. Adresseavisen, s.4

¹⁷¹ Fordal, R. (2000 5.september) Lurte Ramsar trill rundt. Trønder-Avisa, s.12

¹⁷² Trønder-Avisa (2000, 5.oktober) Tautra-brua skrinlegges. Trønder-Avisa, s.13

¹⁷³ Stortinget - Møte onsdag den 25. oktober 2000 kl. 10.

¹⁷⁴ Sst.

¹⁷⁵ Nordmeland, A. (2000, 20.oktober) Lyngstad misfornøyd med Tautra-svar. Trønder-Avisa, s.5

¹⁷⁶ Jakobsen, O. (2000, 30.oktober) -Stoltenberg, en fuglefiende. Dagbladet, s.16

Mountreux-listen er å legge press på myndighetene, slik at de bevilger midler til å redde verneverdiene.¹⁷⁷

Her ser man hvordan økonomiske spørsmål skaper ustabile innramminger. Til tross for at Miljøverndepartementet hadde utpekt Tautra som Ramsarområde, så det ut til at det manglet politisk vilje til å opprettholde denne statusen. NOF og DN, som i saken om utbyggingen av Åbåten var allierte, kunne ikke sies å være det her. NOF ønsket å sette Tautra på Moutreux-listen for å sverte Norges renommé, slik at det ble bevilget penger til Tautrabroen. Men NOF trenerte dette ved å ikke føre opp Tautra på listen, slik de hadde fått beskjed om fra Miljøverndepartementet.

Saken endte med at brobyggingen ble påbegynt etter at Samferdselsdepartementet ga grønt lys for byggeprosjektet til Statens vegvesen i Nord-Trøndelag. Byggingen skulle starte etter påske i 2001, og moloen skulle være ferdig i løpet av 2002.¹⁷⁸ Midlene hadde blitt bevilget av Stortinget med en betingelse om at det ble «... en samfinansiering av prosjektet mellom Miljøverndepartementet, Samferdselsdepartementet og lokale myndigheter.¹⁷⁹

Den nye Tautrabroen, med brospenn på 350 meter. Riksantikvaren hadde nok rett, da han antydte at den ikke ville bli en arkitektonisk perle. (Foto: Lena Knutli)

Oppsummering

I 2003 var det Dronning Sonja som offisielt åpnet moloen til Tautra, slik Statsminister Per Borten og forhenværende statsminister Trygve Bratteli gjorde i 1979 da moloen var nybygd. Den celebre nyåpningen kom i etterkant av ombyggingen av moloen, fra en kompakt steinfylling til en stor åpning med et brospenn på over 300 meter og en mekanisk port på

¹⁷⁷ Roel, J.E. (2000, 9.november) Svartelister Tautra som press på Norge. Adresseavisen s. 4

¹⁷⁸ Brox, K.H. (2001,15.mars) Starter på Tautra-moloen uten penger. Adresseavisen s.13

¹⁷⁹ Innstilling fra finanskomiteen 13.12.2001 - Innst. S. nr. 73 (2001-2002). 3. Forslag om endringer i departementenes inntekter og utgifter. 3.15 Kap. 1426 Statens naturoppsyn (jf. kap. 4426) Post 71 Bro til Tautra

broen som skulle fungere som rovdyrstengsel. Jobben med å endre på moloens utforming, ble en omstendig prosess som tok mer enn 10 år før myndighetene ga etter for presset.

De som kritiserte myndighetene for dårlig forvaltning av Tautra og manglende handleevne kom sent på banen. I denne omgangen av kampen rundt moloen, kan en se at det var flere aktører som jobbet sammen mot et felles mål. Naturvernforbundet og Norsk Ornitologisk avdeling dannet en tydelig allianse. De brukte media og den internasjonale Ramsarkonvensjonen aktivt. Ved å klage inn Norske myndigheter til Ramsarsekretariatet med trussel om svartelisting og tap av ansikt søkte de støtte for sin sak Byggingen av en bro som åpnet gjennomstrømmingen på Svaet ble en måte å tilfredsstillere alle parter på. Dette var en god løsning som ikke ville affektere innbyggerne på Tautra på en negativ måte. Tautra-broen skulle rette opp vernefiaskoen som Tautra hadde blitt.

Kapittel 4, Ny bro, nye muligheter?

Tautraporten, slik den ser ut i dag. (Irene Brustad, 2020)

Innledning

I forrige kapittel så vi hvordan Norge lot Tautra bli et Ramsar-område med alle de konsekvenser det innebar. Etter moloen var åpnet hadde mange rovdyr forsynt seg av øyas rike fugleliv, og ærfuglbestanden ble sett på som truet. Biologene protesterte igjen og fikk støtte av Miljøverndepartementet som ville åpne sundet og lukke veien med en automatisk sperre. Fokuset hadde nå tippet fra behovet for vei, til ønsket om vern av naturmangfoldet og til teknologier som skulle løse disse utfordringene. Nå skulle man gjenopprette naturen i større skala, slik man hadde erfaring med fra eksempelvis Tyskland og Nederland.¹⁸⁰

Da dronning Sonja åpnet Tautrabroen den 8.mai 2003, var det den gang Norgeshistoriens dyreste naturrestaureringsprosjekt over.¹⁸¹ Selve brorestaureringen beløp seg til 43 millioner kroner. Naturopprettingsprosjektet var et spleiselag mellom «Samferdselsdepartementet med 33,7 millioner, Miljøverndepartementet med 11,7 millioner og Nord-Trøndelag fylkeskommune 3,4 millioner kroner»¹⁸². Bare navnet er i seg selv interessant. Naturen skulle nå gjenopprettes, koste hva det koste vil. Hva skjedde med restaureringen av Tautra? Mitt forskningsspørsmål for dette kapittelet er; Hvordan og med hvilke hjelpemidler håndterte øyfolket, kommunen og forvaltningsmyndigheter tapet av naturmangfold?

¹⁸⁰ Hagen, D. & Skringo, A. B. (red.). 2010. Restaurering av natur i Norge - et innblikk i fagfeltet, fagmiljøer og pågående aktivitet. - NINA Temahefte 42. 109 s.

¹⁸¹ Direktoratet for naturforvaltning, & Statens forurensningstilsyn. (2007). Fylkesmannens miljøvernnavdeling 25 år : Suksesshistorier Norge rundt. Oslo: SFT.

¹⁸² Statens vegvesen u.å. Årsrapport 2003, Åpningen av Tautrabrua. Lest 18.06.2020, hentet fra: https://www.vegvesen.no/s/region_midt/aarsmelding/2003/hoydepunkter/tautra.stm

I dette kapitlet skal jeg først se på hva som skjedde da moloen endelig var åpnet, for deretter se på hvordan situasjonen utviklet seg på Tautra. Var problemene for fuglelivet nå løst med en frisk strøm over Svaet og moderne teknologi på broen?

Tautraporten

Etter den høytidelige åpning for den nyrestaurerte moloen skulle man tre inn i en ny æra, der moloen som problem for dyrelivet skulle elimineres. Nå var steinfyllingen over svaet åpnet med et 350 m langt brospenn, slik at sjøen atter en gang kunne strømme fritt gjennom sundet. Målet var å restaurere bunnfaunaen og de sårbare fuglebestandene. Ikke nok med det, det var også installert en mekanisk port som skulle holde rovdyrene vekk fra Tautra. Nå skulle det ønskede og sårbare ærfuglene hekke i fred, mens den griske reven måtte finne andre jaktmarker å stille sulten på.

Fylkesmannens miljøvernavdeling så lyst på fremtiden og skulle nå satse på å bringe bestanden av ærfugl tilbake til den tilstanden man hadde før moloen ble bygd. Da hadde det vært nesten 1600 hekkende par på det meste. På dette tidspunktet, i 2003 var tallet nede i ca. 200 par. Med den nye rovdyrsperran, bedre næringsgrunnlag på havbunnen og en satsning på dunvær, skulle ærfuglen nå vende tilbake. Miljøvernavdelingens ambisjonsnivå var høyt. Med de rette tiltakene og den nyrestaurerte moloen skulle naturvernsprosessen på Tautra atter skinne.

Det vi ser er at det i tiden etter 2000 skjer en ny innramming av forståelsen av hva Tautra skulle være, eller ikke være. Mens bilsamfunnet var skapt med en forståelse av at fremkommelighet var den viktigste verdien, og veier til bilene en prioritet, hadde miljøaktørene, enten det var biologene fra Vitenskapsmuseet eller Miljødepartementet, en annen prioritet. Øya ble nå tenkt inn i en forståelse hvor hensynet til det opprinnelige artsmangfoldet var det viktigste. Hva innebar det?

En seier for naturvernet?

Åpningen av moloen med brospenn var helt klart en seier for naturvernerne som ikke ble hørt på 1970-tallet.¹⁸³ Men de hvilte ikke på laurbærene av den grunn, det gjenstod enda mye jobb for å redde fuglelivet.

Norsk Ornitologisk forening og Naturvernforbundet var to aktører som hadde jobbet aktivt for at moloen skulle åpnes på 1990-tallet, med blant annet skriftlige klager til Ramsar-sekretariatet i Sveits. Som resultat av dette, ble det sendt en utsending til Norge for å se på tilstanden på blant annet Tautra. Utsendingen var ikke imponert over forholdene og dette la press på norske myndigheter. Disse aktørene hadde støttet seg til forskningen som tilsa at å åpne moloen ville restaurere havbunnen over Svaet. Dette tiltaket ville igjen kunne redde fuglelivet hevdet de. Leder av Naturvernforbundet uttalte i 1995 at det var en «en nasjonal oppgave å redde mangfoldet på Tautra».¹⁸⁴

---

¹⁸³ Galaaen G.M (2003 5.mai 2003) Bruåpning med bismak. Trønder-Avisa, s.10

¹⁸⁴ Fordal, Roar A. (1995 b, 28.januar) Fuglelivet raderes ut, Trønder-Avisa s.20.

Men nå var blant annet Naturvernforbundet opptatt av å evaluere effekten av broåpningen, da denne typen prosjekt ikke var gjennomført tidligere. NTNU og SINTEF hadde utarbeidet forslag til undersøkelsesprogram for å dokumentere effekten av åpningen i moloen. De fryktet at etterundersøkelsene ikke skulle bli fulgt opp. Nå var det viktig å dokumentere de resultatene en gjenåpning av Svaet ville gi. De fryktet at myndighetene ikke ønsket å bruke tilstrekkelig med midler og at det kunne redusere omfanget av undersøkelsene. Deres anmodning gikk nå på at dette nå måtte får høyeste prioritet når det kom til finansiering, slik at prosessen kunne komme raskt i gang. «Det vil være en ny miljøskandale om undersøkelsesprogrammet ikke blir satt i gang så snart som mulig».¹⁸⁵

I 1999 hadde SINTEF avdeling for Kyst- og Havteknikk foretatt et omfattende arbeide, der de hadde kartlagt hvilke effekter en eventuell åpning av moloen ville ha. Dette prosjektet var støttet med midler fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Direktoratet for naturforvaltning. Nå var det viktig å følge opp disse tidligere målingene og dokumentere de effekter moloen nå eventuelt hadde hatt på havbunnen. Den gang Fylkesmiljøvernssjef Svein Karlsen oppfordret SINTEF og Vitenskapsmuseet til å «... arbeide aktivt for å finne finansiering av etterundersøkelsene». Så de offentlig myndigheter hadde altså ikke satt av midler i forkant av prosjektet til å finansiere etterundersøkelser av Norges største naturrestaureringsprosjekt.¹⁸⁶ SINTEF fulgte opp utviklingen av forholdene på havbunnen i 2005 og dette var paradoksalt nok finansiert av vegmyndighetene, ikke miljømyndighetene.¹⁸⁷

Utfordringene står i kø for Tautrapporten

Den mekaniske porten som Vegvesenet hadde installert på Tautrabroen, var en automatisk industriport i metall med gitter. På toppen av porten var det pigger og i bunnen var det en gummilist som beskyttet fotocellene som styrte porten. Her var det med andre ord montert et stengsel som skulle holde alle farlige og skadelige dyr borte fra øya.

Noen hadde observert at det hadde vært grevlinger ved porten. De hadde gnagd på gummilisten langs bakken. Denne listen dekket over fotoceller som skulle hindre porten i å lukke seg, hvis noe befant seg imellom portene. Når grevlingene så gnagde seg igjennom gummien gikk porten opp og ble stående åpen. Dermed kunne inntrengerne fritt vandre over. Trønder-Avisa skrev «Grevlingen fant det ut fortere enn oss hvordan han kunne komme seg ut på øya».¹⁸⁸ De som hadde satt opp stengselet, så dette som nybegynnerfeil og innretningen ble forbedret. En metall-list ble satt under porten, slik at det ikke var bare å gnage seg igjennom som før.

Vegvesenet vurderte også å sette opp kameraovervåkning, slik at man kunne se hvordan rovdyrene oppførte seg ved porten. Årsaken til at man ville finne ut hvordan grevlingen reagerte, var tidligere erfaringer med denne eggtyven. Grevlingen skal tidligere ha overlistet forskerne på Tautra og tatt seg igjennom et høyt, elektrisk gjerde som var satt opp rundt

---

¹⁸⁵ Flatberg P. (2003, 7.mars) Miljøoppfølgingsprogram for Tautra. Trønder-Avisa, s.47

¹⁸⁶ Koldaas E. (2001, 27.mars) Vil dokumentere effekten av molofjerningen. Trønder-Avisa, s.20

¹⁸⁷ Nordmeland (2005), s.6

¹⁸⁸ Okkenhaug H. (2003, 28.mai) Reparerte Tautra-port. Trønder-Avisa, s.13

hekkeområdet til fuglene som beskyttelse mot rovdyrene. Grevlingen hadde skadet 7-8 reir for så å forsvinne igjen. Ingen skjønnte hvordan den hadde greid å komme seg inn og ut av området.¹⁸⁹

Det var for øvrig ikke bare dyrene som ikke lot seg temme. Moder natur hadde heller ingen respekt for rødt lys og i juli 2003 slo lynet ned i porten. Dette resulterte i at den ble stående åpen i flere dager i påvente av nye deler, slik at en kunne sette den i stand igjen. I den tiden porten sto åpen var det fritt frem for alle dyr som ville til øya.¹⁹⁰

Det var heller ikke bare dyrene som ikke forholdt seg til de nye reglene. Enkelte bilister greide heller ikke å stoppe for rødt lys og porten var ved flere tilfeller blitt påkjørt for så å bli stående åpen. Den 20.november 2007 ble porten påkjørt, og skadeomfanget var såpass stort at det muligens ikke var mulig å reparere den. Hvis så var tilfelle måtte man bytte ut porten. Reparasjonen av porten skulle være ferdig i løpet av februar 2008. Det vil si at porten skulle stå åpen i 2-3 måneder.¹⁹¹ I august 2009 ble Rovdyrsperren atter en gang påkjørt. Porten hadde blitt påkjørt av et større kjøretøy og var påført betydelige skader. Denne gangen ble porten også stående åpen over tid.¹⁹²

Dessverre viste det seg at den tekniske innretningen som skulle skille de ønskede og nyttige fra de som skadet og ødela, ikke var så lett som man hadde trodd. Rovdyrene viste seg å være mer oppfinnsomme enn miljøvernmyndighetene hadde forutsett og de lot seg ikke stoppe av rødt lys på moloen. Blant annet hadde grevling blitt observert i det den satt og ventet på at biler skulle passere fotocellen til porten, slik at den kunne spasere over til matfatet ubesværet.¹⁹³

Den innrammingen som innebar at Tautra skulle reddes med hjelp av teknologier, i dette tilfellet åpning av Svaet og regulering av ferdsel med porten, ser ikke ut til å ha virket. Det er noe man ofte ser, at mange tror at teknologiske løsninger kan bidra til å løse det som i utgangspunktet er problemer av sosial, politisk eller økonomisk karakter. Teknologier bidrar om de er vellykket i slike innramminger. I dette tilfellet var teknologien mislykket, og innrammingen ble ikke stabil. Både Ramsar konvensjonen og porten kan betraktes som en form for politiske teknologier. Nå skulle forholdet mellom natur og samfunn styres med teknologiske løsninger, enten det var en konvensjon eller en port.

Forskerne vil befestе det vernet som nå var oppnådd

I februar 2003 hadde Thingstad med flere gitt ut en rapport, som omhandlet ornitologisk og marinbiologisk status på Tautra med Svaet, før broåpningen i moloen. Der skrev de at en effektiv rovdyrsperre på broen vil være en forutsetning for at en kunne opprettholde Ramsar-status på Tautra. Med økt kontroll over rovdyrene og en samtidig satsing på kontroll av ferdsel i hekkekoloniene, hevdet de at det var håp for fuglelivet. Det var også viktig at en fulgte opp

---

¹⁸⁹ Vestmo B. (2003, 5.juli) Rovdyr har fritt fram til Tautra. Adresseavisen, s.2

¹⁹⁰ Adresseavisen (2003, 22.juli) Lyn skaper nye port-problemer på Tautra. Adresseavisen, s.2

¹⁹¹ Nordmeland A. (2007, 12.desember) Påkjørt og ødelagt. Trønder-Avisa, s.4

¹⁹² Trønder-Avisa (15.august 2009) Rovviltssperre ble ødelagt Trønder-Avisa, s.45

¹⁹³ Falstad 2003 b, s.6

utviklingen og tilegnet seg kunnskap suksessivt, slik at forvaltningsmyndighetene var à jour og tilpasset forvaltningstiltakene løpende.¹⁹⁴

Biologene hadde jobbet aktivt for å sikre bestanden på øya siden den fikk status som naturreservat i 1984. Selv om måtene de valgte, ikke alltid var det samme som øyboerne hevdet var det beste, var det fuglebestanden de ville bevare. NTNU-forskeren Per Gustav Thingstad hadde både før og etter porten ble satt opp kommunisert med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Han hadde gitt tydelig uttrykk for sin bekymring for fuglebestanden på Tautra. Situasjonen for fuglene på Tautra var så prekær at en hadde ikke råd til å la rovdyr herje i hekkebestanden av ærfuglen. En annen forsker ved NTNU, Otto Frengen, hevdet at svakheter ved porten måtte utbedres. Begge innså at porten kun ville holde de største dyrene vekk. Måren var et spesielt problem som var vanskelig å holde ute. Men en forbedring var på sin plass.¹⁹⁵

Vegvesenet fikk også kritikk fra Svein-Håkon Lorentsen ved Norsk Institutt for naturforskning (NINA) for utformingen av porten og manglende oppfølging fra Statens vegvesen. Ifølge Lorentsen mente porten mer om en «... fengselsport enn et stengsel mot rovdyr ...».¹⁹⁶ Ikke hadde den fungert etter hensikten heller, som var å holde rovdyrene borte fra Tautra og fuglene. Utformingen av porten gjorde at de kunne kripe under, igjennom eller hoppe over og nå hadde forskerne sett seg lei på den dårlige utformingen av porten. Statens vegvesen bidro visstnok til problematikken, da de angivelig kun hadde to mann som kunne reparere porten ved skader og tekniske feil. Skulle begge være utilgjengelige ved feil på porten, så kunne porten bli stående åpen over tid, noe som ifølge Lorentsen var «... verre enn verst».¹⁹⁷

De som bodde på øya, hadde lenge hevdet at rovdyrene burde beskattes gjennom jakt. Det hadde Fylkesmannen satt seg imot. I juni 2004 måtte Fylkesmannen i Nord-Trøndelag gi etter og Statens naturoppsyn (SNO) fikk dispensasjon fra fredningsforskriftene for naturreservatet på Tautra, slik at en nå kunne skyte rovdyr. Rovdyrplagene på Tautra var enda ikke løst, slik at tillatelsen ble gitt med tanke på å «... gjøre Tautra fri for rovpattedyr som naturlig ikke har vært en del av øya Tautra».¹⁹⁸ Under jakten ble det skutt grevling, mink og mår. Kort tid etter at tiltaket med jakt var iverksatt, kunne man se fremgang i hekkingen til ærfuglen. Antallet hekkende fugl hadde gått opp fra 80 foregående år, til 90 i 2004. Tiltakene myndighetene antok hadde hatt en positiv effekt på bestanden var jakt, den nye Tautraporten og det elektriske gjerdet rund hekkekolonien på nordsiden av Tautra.¹⁹⁹

Den tekniske innretningen som skulle styre forholdet i til Ramsar-sekretariatet i en positiv retning, hadde nå sviktet. Samtidig var det også en annen form for styringsteknologi i bruk, naturrestaureringen. Denne er med å fasiliterer statens styring av Tautra, da den belager seg på forskernes og biologenes ideer om hva som er naturlig på øya. Det som ansees som «ikke

---

¹⁹⁴ Thingstad, P.G., Frengen, O., Hokstad, S. & Stokland, O. 2003. Tautra med Svaet naturreservat og fuglefredningsområder. Ornitologisk og marinbiologisk status før bruåpningen i veimoloen over Svaet. Vitenskapsmuseet Rapp. 2001. Ser. 2003, 1: 1-67.

¹⁹⁵ Falstad (2003b), s. 6 og 7

¹⁹⁶ Vestmo (2003), s. 2

¹⁹⁷ Sst. s.2

¹⁹⁸ Trønder-Avisa (2004, 5.juni) Skyter vilt på Tautra. Trønder-Avisa, s.6

¹⁹⁹ Hofstad J. (2004 1.juli) Ærfuglen øker igjen. Trønder-Avisa, s.11

naturlig» skulle forvaltes bort av myndighetene, og med dette verktøyet har biologer og forvaltningsmyndigheter muligheten til å bestemme hva det er som er naturlig på Tautra.

Nye og bedre teknologier

Konklusjonen for de første forsøkene med åpning av molo og bygging av bro og port var imidlertid forfeilet. Konklusjonen var ikke at løsningen var feil, men at teknologien var for dårlig utviklet. Planer for å bytte ut porten med en ny og bedre ble lagt. Årsaken til at man ønsket å skifte ut den foregående porten var at den ikke var beregnet til formålet, som i dette tilfellet var å sperre rovdyrene ute fra Tautra. Ifølge Thingstad, var den gamle porten en ordinær industriport og «... en altfor enkel løsning»²⁰⁰ som hadde blitt montert på grunn av kommunikasjonsproblemer. Den nye porten skulle være på plass i løpet av januar 2006 og den skulle ha nye funksjoner som lydspærre, elektrisk matte og fluktinnretning for rovdyrene.

Den nye innretningen skulle finansieres med 1 million kroner av Fylkesrådet. En forutsetning for finansieringen var at man nå satte sluttstrek for finansieringen av vernetiltaket, da Fylkesrådet antok at man nå hadde funnet frem til en effektiv stengning.²⁰¹ Firmaet som nå skulle montere ny port, var det samme firmaet som satte opp den originale porten. De hadde nå fått i oppdrag å konstruere og montere den nye porten. På spørsmål fra Adresseavisens journalist om hvorfor den opprinnelige porten ikke fungerte svarte daglig leder for firmaet at «Da dette oppdraget kom hadde vi ikke nødvendig kunnskap og teknologi».²⁰² Den 28.mars 2006 ble den gamle porten endelig byttet ut med en ny og spesialutformet port.²⁰³ Nå skulle rovdyrene få en topp moderne port å bryne seg på. Nå som den nye porten var åpen, var det gjerder på øya som skulle holde rovdyrene unna fuglene, inkludert forstyrrende elementer som mennesker.²⁰⁴

Vi ser her at man fortsatt trodde at problemene kunne løses bare teknologien var god nok. Dette er et godt eksempel på samproduksjon, der vitenskap har en sosial karakter og viten og teknologi blir produsert ut ifra politiske og økonomiske insentiver. Samtidig ser man at det er flere aktører med i spillet, og de har alle ulike insentiver. Det ble dannet allianser under kravet om å bygge Tautrabroen for å redde Tautras Ramsarstatus og fuglelivet. Men det er heller uklart om disse alliansene nå stod ved lag. Vegvesenet i Nord-Trøndelag, som en ser av forrige kapittel, var aktive for å starte restaureringen av Svaet, virket nå som en aktør på sidelinjen uten det samme engasjementet.

Nye problemer for vernemyndigheter

Med den nye rovdysperren som ble montert på moloen i 2006, så dreide debatten mot andre tiltak på selve Tautra. I 2006 hekket ca. 111 ærfugler på Tautra, dette var fremgang fra 2005, da kun 85 ærfugler hekket på øya. Fuglene hadde sluttet å hekke i strandsonene på Tautra, og også i de vernede områdene var den for det meste forsvunnet. Nå hekket de fleste fuglene i Åbåten, utenfor verneområdene, og dette ble et nytt problem for vernemyndighetene. På

---

²⁰⁰ Nordmeland A. (2005, 3.oktober) Lysning på Tautra Trønder-Avisa, s.6

²⁰¹ Trønder-Avisa (2005, 25.oktober) Portløsning på Tautra til 1.million. Trønder-Avisa, s.12

²⁰² Brox, K. H. (2006a, 18.mars) Skifter fiasko-porten. Adresseavisen, s.7

²⁰³ Brox K.H. (2006b, 29.mars) Ny Tautraport. Adresseavisen, s.2

²⁰⁴ Brox K: H. (2006c, 3.juni) Flere ærfugler på Tautra. Adresseavisen, s.20

Åbåten var det en del bebyggelse og ingen ferdselsbegrensninger, så nå måtte man finne nye tiltak for å hindre at mennesker kunne forstyrre fuglene i hekketiden.²⁰⁵

I 2007 var hekkebestanden av ærfugl helt nede i 72 hekkende par, noe som var historisk lavt. For ca. 30 år siden hadde det vært ca.1700 hekkende par. Redningen nå var ifølge seniorforsker Lorentsen ved NINA at forvaltningsmyndighetene, altså fylkesmannen i Nord-Trøndelag, innførte hyppigere overvåkning av Tautra. Han uttalte at nå måtte forvaltningsmyndigheten «... styrke overvåkingen på øya, bedre informasjonen, snakke med større bokstaver overfor grunneierne og iverksette nødvendige tiltak for å hindre at reder blir ødelagt eller forlatt som følge av uvettig fremferd ...».²⁰⁶

Nå som rovdirene angivelig var et mindre problem, så var det på tide å gjøre noe med den menneskelige faktoren på Tautra. Nå skulle forvaltningsmyndighetene være tydeligere i kommunikasjonen med innbyggerne på øya, slik at de kunne forstå at ærfuglen måtte få være i fred. Med tanke på at ærfuglen hadde flyttet dit menneskene hadde tilhold, måtte dette være en utfordrende oppgave å håndtere for Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

I 2009 var det kun et 50-talls hekkende par igjen på Tautra. Lorentsen fra NINA fortalte at gjerder og moloåpning ikke hadde gitt de resultatene biologene hadde håpet på. Nå måtte man finne andre tiltak for å berge fuglene.²⁰⁷ Gjerdet som sto på Tautra ble først flyttet, men nå ønsket han gjerdet på plass igjen. Årsaken til endringene rundt gjerdet var at gjerdet sto på privat grunn; Forut for hekkesesongen 2005 ble ca. 60 meter av gjerdet revet ned av en av grunneierne. Det ble etter hvert gjort en avtale med grunneieren slik at gjerdet kunne settes opp igjen.²⁰⁸ Så en kan anta, ut ifra rapporten at gjerdet var satt opp på privat grunn, uten tillatelse fra grunneieren.

Som jeg nevnte innledningsvis, så handlet den nye innrammingen nå om å gi det biologiske mangfoldet på Tautra førsteprioritet. Endringene på moloen var antakelig et forsøk på å restaurere Tautra og Svaet på en måte som ikke vil affekttere innbyggerne på Tautra. Men fordi porten ikke løste alle problemer, måtte man nå sette inn flere tiltak på selve øya. Vi ser her, at hva som er problemet og hvordan det skal løses for å nå det ønskede resultatet endrer seg. Innrammingen møter med det konstante oversvømmelser.

Disse tiltakene innebar blant annet å endre på vegetasjonen, slik biologene anså at den ville hjelpe fuglene. Olsson & Thorvaldsen (2006) skriver i sin artikkel «The eider conservation paradox in Tautra» om hvordan man har innført tiltak enkeltvis, uten å se på helheten.

Furthermore, when the Nature Reserve was established, the harvest of eggs and down was prohibited because the conservationists failed to recognize the fundamental impact of humans in maintaining the eiders at a high population level. This can be summarized as The Eider Conservation Paradox where the negligence

---

²⁰⁵ Brox 2006c, s.20

²⁰⁶ Brox K. H. (2007, 15.juni) Dramatisk for ærfugl på Tautra. Adresseavisen, s.5

²⁰⁷ Aune K.A. (2009, 20.mai) Følger ærfuglenes kamp. Stjørdals-nytt, s.36

²⁰⁸ Auran, J. A., & Lorentsen, S. H. (2005). Foreløpige resultater fra prosjekt "Restaurering av ærfuglbestanden på Tautra" 2005. NINA Minirapport 120, s.1-9.

of the positive human impact from the local community on Tautra on the eiders led indirectly to the decline of the eider population.²⁰⁹

Han skriver om hvordan det er viktig å ha et historisk perspektiv på slike landbrukslandskap i forbindelse med forsøk på å restaurere tilbake til en gitt tilstand. Men hvordan så Tautra egentlig ut før forvaltningsmyndighetene tok over? For å finne svaret på dette har jeg blant annet sett på en kronikk skrevet av en innbygger på Tautra.

Brudd med folks rettsoppfattelse

Før moloen ble anlagt til Tautra, hadde innbyggerne selv forvaltet øya etter deres oppfatning av hva som var best for folk og fe, altså den var en del av kulturen. Det var blant annet, som jeg nevnte i innledningen, tinglyst dunvær på øya allerede på 1800-tallet. Å plukke måseegg var ansett som en god forvaltning og noe som pågikk over en kort periode i hekkesesongen. De var nøye med hvilke reir de plukket fra, aldri de med tre egg og dette resulterte i, ifølge øyboerne selv, at måsen la flere egg. En kan vel tenke seg selv til at øyboerne valgte å forvalte måsebestanden på en slik måte at det ble enda flere egg den kommende sesongen. De plukket blant annet egg fra stormåse, da de spiste ungene til de andre måsebestandene. Ergo måtte bestanden holdes nede.²¹⁰

Det var også vanlig å skyte rovfugler eller rovpattedyr etter behov, slik at blant annet de fuglene som var nyttige skulle overleve.²¹¹ Denne naturlige forvaltningen ble det delvis slutt på da vernemyndighetene tok over tøylene i 1984. Nå var det staten som skulle forvalte. Av den grunn ble det blant annet ulovlig å skyte for eksempel rev og andre rovdyr som kunne gjøre skade på fuglebestanden. Det var derimot fortsatt lov til å sanke egg fra fiskemåke til eget bruk.²¹²

Eggsankingen på Tautra tok brått slutt i 2017. Det var året vernemyndighetene valgte å reagere voldsomt på eggsankingen på Tautra. Om dette var en oppfølging av Lorentsens tidligere uttalelser om å «snakke med store bokstaver» vet jeg ikke. En grunneier på Tautra, Ståle Andersen ble i 2017 tiltalt for å ha senket flere tusen måseegg fra fiskemåke på sin eiendom på nordsiden av Tautra. Han var eier og driver av kaféen ved klosterruinen, og han hadde sanket måseegg til eget bruk. I tillegg hadde han servert noen av de i kaféen. Fiskemåken hadde blitt totalfredet i 2012, men før den tid var det tillatt å plukke egg på Tautra til eget bruk.

Andersen hadde også tillatt at Fylkesmannens miljøvernnavdeling satte opp viltkameraer på hans eiendom og det var slik vernemyndighetene oppdaget at han sanket måseegg på egen eiendom. På gården var det ifølge Andersen en flere hundre år gammel tradisjon for sanking

---

²⁰⁹ Olsson, E. G. A., & Thorvaldsen, P. (2006), s.347.

²¹⁰ Brustad Moe, A.C. (2017, 1.juni) Lest 20.08.20, Hentet fra: Grov miljøkriminalitet skapte verneverdige Tautra. <https://www.nationen.no/kronikk/grov-miljokriminalitet-skapte-verneverdige-tautra/>

²¹¹ Olsson, E. G. A., & Thorvaldsen, P. (2006), s. 346.

²¹² Øverlid, B.E. (2017, 11.oktober) Ble dømt for eggsanking, anket og vant saken i lagmannsretten. Trønder-Avisa, s.6

av måseegg, og han hadde selv hadde sanket egg siden 1977.²¹³ Ordføreren i Frosta kommune, Jens Einar Hagerup (SP), tok opp måseegg-saken i et kommunestyremøte og han var «svært betenkt over at grunneieren skulle straffeforfølges for sanking av egg».²¹⁴ Han viste til at det var lange tradisjoner for eggplukking på Tautra, og at eggplukkingen var gjort i god tro, da folket på øya hadde tatt vare på fuglebestanden i generasjoner. At det nå var politiet som skulle ha oppsyn med eggplukkingen på Tautra ble feil.²¹⁵

Myndighetene ønsket å straffe grunneieren hardt; «Aktors påstand om straff er 8 måneders fengsel, hvorav 120 dager betinget, samt inndragning av utbytte med 50 000 kroner».²¹⁶ I Tingretten ble han dømt til 45 dagers betinget fengsel, og inndragning av utbytte med 5 000 kroner, samt 2000 kroner i saksomkostninger. Det var et stort sprik mellom aktors påstand og dommen Andersen fikk.²¹⁷ Dommen mot Ståle Andersen utløste kronerulling, og på et døgn var det samlet inn 25 000 kroner. Innsamlingsaksjonen hadde fått navnet «Vi ønsker å støtte grunneieren i denne saken, sett i lys av Fylkesmannens mislykkede forvaltning av fuglebestanden i verneområdet på Tautra».²¹⁸ 168 personer bidro med til sammen 30 910 kroner, noe som dekket alle utgifter Andersen hadde hatt i saken.²¹⁹

Statsadvokaten valgte så å anke dommen til lagmannsretten da de ikke var fornøyd med utkomme i første runde i Tingretten. De mente at han burde straffes hardere for det statsadvokaten anså som alvorlig miljøkriminalitet. Anken til lagmannsretten førte til at Anderssen ble frikjent, da det viste seg å være to forskrifter som gjaldt for fiskemåken. I jaktidsforskriften hadde fiskemåken blitt fjernet i 2012, men i verneforskriften for Tautra var den ikke det.²²⁰ Det vil si at det fantes to lovverk som var motstridende. Lagmannsretten ville ikke ta stilling til hvilken forskrift som hadde forrang, men «Under ankebehandlingen i lagmannsretten kom det fram, at både en seniorrådgiver fra fylkesmannen og en rådgiver fra kommunen, som begge jobber med miljø, er av den oppfatning at grunneieren har lov til å sanke fiskemåkeegg til eget bruk».²²¹

Denne rettsaken er verdt å nevne fordi den viser hvor stor avstanden var mellom de ulike aktørgruppene. Den illustrerer det store spriket det er mellom innbyggeren på Tautra og deler av forvaltningsmyndighetene. Her kan en se hvordan internasjonalt og nasjonalt forvaltning av natur kommer i konflikt med det som tidligere har vært folkelig forvaltning. Plukkingen av

---

²¹³ Trønder-Avisa (2017, 11.mai) Påstand om åtte måneders fengsel for måseeggplukking.

Fylkessekretær i NJFF: - straffen er for streng Trønder-Avisa, s. 4

²¹⁴ Trønder-Avisa (2017, 27.april) Forsvarer eggplukking. Trønder-Avisa, s.5

²¹⁵ Sst. s.5

²¹⁶ Lorentsen O. (2017, 10.mai) Aktor hevder plukking av fiskemåkeegg er mer alvorlig enn å plukke egg fra ørnereir – Tiltalen er en farse. Trønder-Avisa, s.6

²¹⁷ Lorentsen O. (2017, 18.mai) 45 dagers betinget fengsel for eggplukking. Trønder-Avisa, s.13

²¹⁸ Trønder-Avisa (2017, 24.mai) Dommen Ståle Andersen fikk etter måkeegg-sanking vekker harme hos mange. Gjør opprør mot fylkesmannens forvaltning. Trønder-Avisa, s.10

²¹⁹ Trønder-Avisa (2017, 28.mai) 168 spleiset på Ståles måkeegg-bot Lest 19.08.20, hentet fra: <https://www.t-a.no/nyheter/2017/05/28/168-spleiset-p%C3%A5-St%C3%A5les-m%C3%A5keegg-bot-14792348.ece>

²²⁰ Jaktidsforskriften regulerer blant annet adgangen til å sanke egg.

²²¹ Øverlid, B.E. (2017, 11.oktober) Ble dømt for eggsanking, anket og vant saken i lagmannsretten. Trønder-Avisa, s.6

måseeggene har tidligere vært uproblematisk. Det å forflytte seg fra folkelig og tradisjonell forvaltning til «alvorlig miljøkriminalitet» når myndighetene bestemmer, var en måte å hete opp debatten på. Det som så ryddig og fornuftig ut på papiret i andre land, eller sentralt i Oslo, var ikke nødvendigvis det som fungerte i et lite og ganske spesielt lokalsamfunn. Dette er også et godt eksempel på naturrestaurering som et styringsverktøy for å regulere flere aspekter ved Tautra og de utfordringer som det ga.²²²

Fuglene forsvinner til tross for tiltakene

I nyere tid har debatten dreid mot rødlisten og hvilke arter man skal verne. Innledningsvis startet jeg med å sitere Sandra Borchs spørsmål til miljøminister Ola Elvestuen: «Hva vil statsråden gjøre for å bevare ærfuglbestanden på Tautra?» Dette spørsmålet stilte Sandra Borch i januar 2018. Noen mener at rovfuglene har mye av skylden for at blant annet ærfuglen har forsvunnet i så stor grad de siste 40 årene. Det er angivelig et stort rovfuglpress på Tautra ifølge innbyggerne:

Nå har vi havørnene som sitter i flokk på veggen og som nettopp tok ei and ved traktoren på gårdsplassen. Rovfugltrykket på Tautra er så stort nå at stæren har trukket inn i fjøset. Hønsehauken sitter på taket på hønsegården og følger gråspurven inn i siloen.²²³

Borchs spørsmål handlet ikke direkte om rovfugler, men hun etterlyste et «forvaltningsverktøy» som kunne ta vare på det som var spesielt for Tautra. Årsaken til denne forespørselen var at en ikke kunne skyte alle rovdyr som truet for eksempel ærfuglen, da disse rovdyrene befant seg på rødlisten. Hun skriver i sin henvendelse at lovverket er uoversiktlig og fungerer ikke slik det er tenkt, «... det er regler og forskrifter som slår hverandre i hjel».²²⁴

Å restaurere fuglelivet på Tautra har vist seg å være vanskelig for vernemyndighetene. Til tross for mange ulike tiltak fra verneinstansene har ikke fuglene returnert slikt tenkt. Norge har fått en del kritikk for sin håndtering av Ramsarvernet og Direktoratet for naturforvaltning skriver; "Norge har store utfordringer med tanke på å følge opp forpliktelsene i Ramsarkonvensjonen og blir kritisert for manglende initiativ og aktiviteter både internasjonal og nasjonalt".²²⁵ Denne uttalelsen gjelder ikke Tautra spesifikt, men flere av Ramsarområdene i Norge. Det kan se ut til at myndighetene strever generelt med å gripe fatt i den ambisiøse våtmarkskonvensjonen. Forpliktelsene som følger med å utnevne områder til internasjonale verneområder koster også en hel del penger. Disse spørsmålene om midler skaper debatt og kontrovers. Og kontroversene har man helt ned til lokalt plan, der innbyggerne på Tautra ved flere anledninger har vært i konflikt med forvaltningsmyndighetene.

Men saken ser ikke ut til å være så enkel som tidligere antatt og nøyaktig hvorfor sjøfuglene forsvinner har ikke forskerne noe eksakt svar på. Klimaendringer, fiske, forurensning,

---

²²² Hall, M. (2014)

²²³ Brustad Moe A.C. (2017)

²²⁴ Borch S. (2018)

²²⁵ Direktoratet for Naturforvaltning 2010. Den norske våtmarksarven. Styrket forvaltning og utvidelse av nettverket av Ramsarområder og andre vernede våtmarker i Norge. DN-utredning 1-2007

forstyrrelser fra mennesker og dyr er årsaker som har bidratt til at sjøfuglbestandene forsvinner.²²⁶ Nyere forskning publisert i 2020, foretatt av blant andre Norsk institutt for naturforskning og Norsk Polarinstitut for SEAPOP, viser at mange av sjøfuglene sliter og nedgangen av sjøfuglbestanden fortsetter langs hele norskekysten.²²⁷

Oppsummering

Tautrapporten skulle holde de gode på en side og de onde på den andre. Slik var teknologien tenkt å virke. Teknologien – dette «teknologiske fikset» skulle løse problemene for fuglelivet. Her kan man se hvordan porten var en løsning som skulle redde flere aspekter ved Tautra. Moloen befester den tidligere innrammingen, som tilsa at dette var et nødvendig tiltak. Den skulle redde norske myndigheters ansikt utad med tanke på Ramsarvernet.

Som jeg beskrev i foregående kapittel, så var drastiske tiltak et krav fra Ramsarsekretariatet og et krav for å ikke før opp Norge på Mountreux-listen Nå skulle broen med rovdyrstengselet lukke denne kontroversen en gang for alle. Men kan en mekanisk innretning virke inn på problematikk som er et nasjonalt problem og muligens globalt? Ifølge forskning så er sjøfuglenes reproduksjonsproblemer større enn lille Tautra, nedgangen skjer langs hele kysten av Norge. Rettssaken mot Andersen var en annen måte å vise utad, at norske myndigheter tok Ramsarvernet på alvor, da dette var en voldsom reaksjon som virket uproporsjonal på «folk flest». Dette var nok et uklokt trekk fra myndighetenes side, da man lett kan anta at den svekket relasjonen mellom forvaltere og innbyggere. Mens relasjonen til omverden ble styrket, svekket det støtten innad på den lille øya.

Med ustabile innramninger av hva Tautra er og skal være, ser en at alliansene mellom de ulike aktørene fluktuerer igjennom hele historien. Dette er en del problemet, som gjør at Tautra, med Ramsar-vernet alltid vil være et sted for konflikt mellom ulike aktører og interesser. Dette er det som Callon (1998) omtaler som et varmt forum. En slik situasjon mangler en stabilisert kunnskapsbase, som her, der en er uenig om hvorfor fuglene forsvinner. Dessuten om det er problemet?

---

²²⁶ Amundsen B. (2016, 8. mai) De konservative sjøfuglene. Lest 21.08.20, hentet fra: <https://forskning.no/naturvern-miljogifter-miljoovervakning/de-konservative-sjofuglene/421412>

²²⁷ Signe Christensen-Dalsgaard (red.) (2020) Sjøfugl i Norge 2019. SEAPOP. Lest 21.08.20, hentet fra: <http://www.seapop.no/opencms/export/sites/SEAPOP/no/filer/pdf/arsbrosjyrer/seapop-arsbrosjyre-2019-web.pdf>

Kapittel 5 – Konklusjon

I denne oppgaven har jeg beskrevet og analysert hvordan nasjonal og internasjonal politikk for naturmangfold ble forsøkt integrert på Tautra. Som jeg viste, var dette en kontroversiell og mangesidig prosess. For å belyse og strukturere oppgaven har jeg beskrevet det som skjedde i tre faser. Den første fokuserte på hva som skjedde når det lokale bilsamfunnet møtte den nasjonale politikken for naturvern. I andre fase diskuterte jeg implementeringen av Ramsarkonvensjonen og hva den betydde for det lille øysamfunnet. Avslutningsvis viste jeg hvordan ulike teknologier ble brukt for å løse i utgangspunktet naturproblemer og samfunnsutfordringer, og hvilke paradoksale konsekvenser det ofte ga.

Tautra i tre faser

Til å begynne med handlet det om hvordan veibyggingen og behovet for veiforbindelse ble den viktigste saken for de som bodde på øya og for kommunen. Diskusjonen handlet om hvordan man skulle skaffe veg og hvilke utfordringer grunnforholdene over Svaet hadde. Ville det la seg gjøre å bygge en veitrasé? Det førte diskusjonen over til de økonomiske spørsmålene, skulle samfunnet bruke så mye penger på å gi så få mennesker en vegforbindelse? Det ble lanserte ulike alternativer som båtforbindelse til Trondheim, en fergeforbindelse eller en molo med veg. Det viste seg at alle alternativene var kostbare, men planen for fasteveiforbindelsen vant frem. Etter dette valget var tatt, gikk diskusjonen over til å dreie seg om finansiering og den skulle bli kommunal- eller fylkes-vei. Saken ble tatt helt til statsministerens kontor og der ble det lovet midler til veisaken. Med det var det besluttet at innbyggerne på Tautra skulle få sin vei.

Arbeidet med å etablere en veg handlet om denne tidens samfunnsverdier og opplagte, menneskelige behov. Tautra var en grøderik øy med stor produksjon av landbruksvarer. En avfolket øy ville ikke gi inntekter til en liten kommune. Kommunen hadde ikke ressurser til å finansiere veiforbindelsen selv, derfor måtte andre aktører på banen. Folks fortellinger om hasardiøse turer med båt over Svaet og vanskeligheter med å opprettholde liv og virke på Tautra gikk derfor ikke upåaktet hen. På denne tiden var dette oppgaver som ble sett på som samfunnsmessig og politisk viktige. Øyboernes og kommuneledelsens engasjement ble fanget opp på høyeste hold og veisaken vant frem. Bilvei var fremtiden, forutsigbar og stabil transport av varer, samt innbyggernes frihet. Dette var denne tidens prioriterte verdier.

Da saken nærmet seg en avgjørelse kom disse verdiene under press fra storsamfunnet. På nasjonalt hold hadde mange begynt å snakke om miljøvern og hvor viktig det var. Med etableringen av Miljøverndepartementet i 1972 måtte diskusjoner om næringsutvikling og transport stadig oftere konkurrere med tanker om vern av natur og dyreliv. Lokalt meldte det seg derfor naturvernere og biologer i debatten. Særlig biologene ved NTNU var opptatt av fuglelivet på øya. Deres bekymring var bunnforholdene over Svaet og de gode næringsforholdene dette ga for fuglene. En fast molo uten gjennomstrømning ville muligens forringe disse. De som kjempet for fuglene og miljøet greide å skape engasjement nok til at det ble satt i gang undersøkelser av bunnforholdene. Disse undersøkelsene kunne imidlertid ikke gi et gode nok svar. Miljø og naturvern var ennå ikke så viktig at bekymringene for dyrelivet kunne mobilisere politikere til å endre kurs. På grunn av se svake vitenskapelige

undersøkelsene og manglende politisk engasjement vant ikke naturvernerne frem med sin sak. Både moloen og vegen kom til stor glede for kommunen og øyas beboere.

I den neste fasen skiftet diskusjonen fokus. Det hadde vært snakk om verne Tautra allerede på første del av 1970-tallet, men naturvernet kom først i 1984. Mens folkene på øya jublet over fastlandsforbindelse, forberedte norske myndigheter seg på miljøkamp. Etter Miljødepartementets etablering var Norge i ferd med å utvikle nasjonale lover og inngå internasjonale samarbeidsavtaler om naturvern. I 1974 undertegnet miljømyndighetene den prestisjefylte Ramsar-avtalen, noe som blant annet innebar at Norge forpliktet seg til å oppføre betydningsfulle våtmarksområder. For Tautra sin del innebar det vern av øyas tidligere enorme mengder med hekkende fugl. En ting var å inngå denne juridisk bindende avtalen, noe annet var å implementere den lokalt. Lokalt sett ble avtalen en del av omkampen mellom naturvernere og myndighetene. Det var knapt noen som snakket om rovdyrinvasjon via moloen før den ble bygd, det var kun bekymringene for havbunnforholdene som var lansert. Men etter at moloen gjorde Tautra landfast, så fant ikke bare mennesker veien over Svaet, men også en hel rekke rovdyr.

Av historien kan en se at innbyggerne vant sin frihet til å bevege seg til å fra Tautra når de ønsket det, men samtidig mistet de en del råderett over egen grunn på Tautra. Nå skulle øyen og dyrelivet i større grad enn før forvaltes av myndighetene, ikke innbyggerne på Tautra. Nå skulle det lille øysamfunnet forholde seg til en internasjonal vernekonvensjon. Myndighetene lyktes derimot ikke med å bringe Tautra tilbake til sin fordums glans med tanke på fuglelivet. Derfor ropte naturvernere, biologer og ornitologer på flere tiltak. Nå skulle teknologien, i form av en automatisk port, redde fuglene fra rovdynene. Naturvernerne ønsket også å endre på moloens utforming, slik at sjøen atter kunne strømme fritt over Svaet. Med disse to tiltakene så ville ting bedre seg på Tautra.

Også denne gangen ble de økonomiske spørsmålene som kom til å styre den politiske debatten. Lokalt var det liten vilje til å bruke titalls millioner kroner for å redde fuglelivet på Tautra. Debatten ble derfor om hvordan man skulle rette opp i den gamle fadese og hvem skulle betale? Denne gangen kunne ikke veg trumfe naturvern. Med den internasjonale vernekonvensjonen som politisk brekkstang ble sentralmyndighetene de ansvarlige. Etter flere oppslag i media og diskusjoner i Stortinget, ble midlene skaffet til veie og prosjektet finansiert. En stor seier for naturvernerne og forvaltningsmyndigheter, som endelig skulle kunne redde fuglelivet på Tautra. Moloen ble åpnet og en helt spesiell port skulle bygges. Økonomi og teknologi skulle redde dyrelivet på øya.

I fase tre startet det hele med at naturvernerne vunnet frem med sine krav. Videre ble teknologien sett som essensiell for fuglenes overlevelse var på plass. Nå var vannstrømmen gjennom moloen åpen og rovdyrstengsel på den nye broen skulle holde den uønskede delen av dyrelivet ute. Men det gikk ikke som planlagt. Teknologien var ikke tilstrekkelig, og rovdynene tok seg fortsatt over til Tautra. De som hadde konstruert dette kunstige vernet hevdet at teknologien ikke var god nok ennå, den måtte forbedres slik at rovdynene kunne stenges ute en gang for alle. Ny port ble installert, denne gangen spesialprodusert for formålet. Nå skulle det bli bedre og Ramsar-avtalen nås. Ny og bedre teknologi var altså svaret. Slik ble det ikke.

Til tross for alle tiltakene fortsatte nedgangen i fuglebestanden, særlig gjaldt dette den truede ærfuglen, som ikke fikk den hekkesuksessen myndigheter og naturvernere hadde håpet på. Hverken mennesker eller dyr fulgte reglene slik forvaltningsmyndighetene hadde sett det for seg. Ærfuglen har ikke vendt tilbake i hopetall som en hadde håpet på og fremskrittene er så marginale at en kan ha vanskeligheter med å definere disse som en suksess. Å styre naturen har vist seg å være en meget kompleks prosess for myndighetene og nå hadde fokuset dreid mer mot regulering av menneskelig ferdsel på Tautra. Øya var ikke re-naturalisert eller ny-befuglet slik forutsetningene var. Samtidig var også forutsetninger og mål i ferd med å endre seg. Nå var diskusjonen i ferd med å handle om rødlisten og hvilke arter man skal verne. Noen mener at rovfuglene har mye av skylden for at blant annet ærfuglen har hatt en så stor tilbakegang de siste 40 årene. Klimaendringer er også utpekt som en mulig synder. Kanskje må man finne alle årsakene til at ærfuglen forsvinner, før man kan vurdere om det er mulig å restaurere bestanden på Tautra.

En langvarig kontrovers med paradoksale utslag

Fortellingen over viser oss de konkrete hendingene. Sett i en STS-sammenheng ser vi to ulike forhold. For det første hvordan nasjonale tiltak forhandles og domestiseres på lokalt nivå. For det andre hvordan man forsøker å styre og regulere naturforhold på avstand, med regler, avtaler og teknologi.

I den første delen av oppgaven stilte jeg forskningsspørsmålet: På hvilke måter opplevde Tautra gjennombruddet for naturvern og miljøpolitikken på 1970-tallet? En kan på ingen måte påstå at naturvern og miljøpolitikken ble tatt seriøst av de involverte aktørene i saken og miljøvernet ble aldri en del av innrammingen før moloen ble bygd. Aktørgruppen som jobbet aktivt for en fast veiforbindelse var innbyggerne på Tautra, Frosta kommune og sentrale toppolitikere. Disse aktøren skapte en innramming som kun handlet om nytte. Veien skulle dekke et menneskelig behov og gi innbyggerne en mulighet til sikker transport av mennesker og varer.

På 1970 – tallet, når aktører som Norsk Ornitologisk forening og Naturvernforbundet tok til orde for fuglelivet i denne saken, var dette en negativ eksternalitet man ikke hadde forutsett. Naturvern lå ikke i datidens tankesett, slik den gjør nå og denne eksternaliteten ble relativt raskt skjøvet til siden av sterkere aktører som anså miljøvern som en motesak. 1970-tallet blir omtalt som tiåret da naturvernet hadde sin storhetstid med Naturloven av 1970 og opprettelsen av Miljøverndepartementet i 1972. Til tross for dette maktet ikke naturvernensiden å innrullere og mobilisere aktører som kunne endre utkommet. Dette skyldes ikke kun synet på naturvern og uteblivelse av andre, sterke aktører med samme syn, men også mangel på stabil, vitenskapelig kunnskap. Slik at det ble ikke dannet en ny kunnskapsbase som kunne endre den gamle innramming, og naturvern forble en eksternalitet.

Men som Callon (1998) skriver, når slike eksternaliteter blir skjøvet ut rammen, så kan de også flyte tilbake og oversvømme rammen, dette skaper kontroverser, slik vi ser skjedde i kapittel 3. Her stilte jeg forskningsspørsmålet: På hvilke måter og med hvilke resultater ble den nasjonale og internasjonale regulering av naturmangfoldet implementert? I det tredje kapitlet kom miljøspørsmålet tilbake og oversvømmet denne gangen den gamle

innrammingen. Denne gangen var det i mer formelle former, med sterke, politiske aktører som Miljøverndepartementet. Dette var et departement som ikke var i stand til å stanse byggeprosessen i kapittel 2, men som nå bestemte at Tautra skulle vernes. Innbyggerne på Tautra med Frosta kommune var en allianse som kjempet for sin innramming og forsøkte å få gjennomslag for sin side av saken. Men dette var en annen tid og til tross for kontroversen som oppsto, så ble øyen vernet. Miljøverndepartementet ga så Tautra Ramsar-status, for å befeste vernet og styrke naturvernsidens innramming. Nå skulle fuglene ha førsteprioritet, ikke mennesker og næring.

Men internasjonale verneavtaler, som i utgangspunktet kan fungere utmerket i et land, er ikke dermed sagt universell i sin utforming. På det tidspunktet vernemyndighetene ga Tautra vernestatus, var fuglebestanden allerede i tilbakegang. Ramsar-vernet, som nå var en del av innrammingen, tilsa nå at staten skulle redde fuglelivet. Men her var det flere ting som ble skjøvet ut av rammen, kultur, næring og menneskelig ferdsel, da disse ikke var en del av fuglereservatet. Men vernestatus var ikke nok til å stabilisere statens nye innramming og nye kontroverser oppsto på løpende bånd mellom de ulike aktørgruppene, som ikke var innrullert. Frosta kommune og innbyggerne på Tautra kjempet for næring og andre økonomiske insentiver, de fleste i konflikt med verneplanene. Moloen fikk også en ny innramming, den ble nå re-fortolket av vernemyndighetene som en miljøversting. Denne nye fortolkningen av moloen var understøttet av akkumulerte, vitenskapelige data, som styrket den nye innrammingen.

Men til tross for ny kunnskap, nye rammer og sterkere politiske allianser, så slet fortsatt fuglene på Tautra. Det var nå helt klart at moloen skulle endres, men hvem skulle betale? Denne økonomiske eksternaliteten sørget for en ny kontrovers, der fuglers verdi ble målt opp mot økonomiske insentiver. Etter hvert ble det vanskelig å definere hvilke aktører som jobbet for hva, da saken gikk fra et relativt kaldt fora, med klare intensjoner fra de ulike aktørene til et varmt forum. Ramsarvernet, som et instrument, som var ment å styrke innrammingen, skapte flere eksternaliteter og muligheter for oversvømmelser, og derav kontrovers. Norsk ornitologisk forening, Naturvernforbundet dannet nå en allianse med Ramsarsekretariatet. Trusler om tap av anseelse for den norske stat skulle vise seg å bli en effektiv brekkstang. Med ny, vitenskapelig, robust kunnskap og en sterk allianse, ville de nå ha gjennomslag for at man måtte endre den gamle miljøflausen. Naturen og hensynet til fuglene vant frem.

I kapittel 4 var Tautrabroen på plass. Til dette kapitlet hadde jeg spørsmålet: Hvordan og med hvilke hjelpemidler håndterte øy og kommune tapet av naturmangfold? I denne fasen av Tautramoloens historie var moloen endelig åpnet og Ramsarsekretariatet tilfredsstillt. Nå skulle fuglene returnere, da nye, teknologiske innretninger var på plass. I dette kapitlet kommer det tydelig frem hvordan Ramsar som statens styringsteknologi, skal effektivt utføre offentlig forvaltning på Tautra. Men hverken teknologien eller Ramsar-status reddet fuglene. Når teknologien sviktet, vill men menneskelig ferdsel og lokal inngripen til livs. For å befeste naturinnrammingen, gikk man nå til rettsak mot lokal forvaltning i form av eggsanking. Dette trekket fra forvaltningsaktørene skulle vise seg å bli et nederlag for denne aktørgruppen, da de, paradoksalt nok, ikke hadde god nok kunnskap om egne lovverk.

Det en kan lese av denne historien er at å forvalte natur er en kompleks oppgave. Å hasteinnføre Naturvernlovverk på Tautra har ikke sett ut til å gagne hverken fugler, forvaltningsmyndigheter eller lokalbefolkningen. Det var også en disharmoni mellom historisk kunnskap om folkelig forvaltning på øya og den vitenskapelige kunnskapen. Det er nå brukt enorme summer på å restaurere fugler og natur tilbake til en pre-molo-tilstand, men resultatene har uteblitt. Så som tidligere nevnt, man må kanskje avdekke alle årsakene til fuglenes problemer, før en konkluderer med hva som vil gi positive resultater.

Teknologiske løsninger til begjær og besvær

Opgaven beskriver nasjonale og internasjonal politikk som implementeres på lokalt plan. Dette kan beskrives som innramming og oversvømmelser, med Callos teoretiske rammeverk. Det handler også om hvordan ulike teknologier blir brukt for å hekte sammen og kontrollere denne typen prosesser. Både Ramsarkonvensjonen, vernetiltakene, moloen og porten var teknologier som ble brukt for å holde plass og kontrollere politiske målsetninger.

I de senmoderne samfunn er ulike former for styringsteknologier blitt mer vanlig for å drive politikk på avstand. I dette tilfelle er porten også et godt eksempel på det jeg kalte en teknologisk løsning (fiks). Den skal løse flere direkte og indirekte problemer. Den skal redde Norges anseelse som miljønasjon utad ved å tilfredsstille Ramsarsekretariatet. Den skal redde fuglelivet ved å stenge uønskede predatorer ute. Den skal hjelpe øyboerne med å huske å lukke grinden. Den skal gjøre at myndighetene ikke må ha en portvokter som åpner og lukker den. Ved å utgi seg for å løse flere problemer skulle porten også lukke flere av de pågående kontroversene.

Ramsar som styringsteknologi og justeringsinstrument har slått begge veier for forvaltningsmyndighetene. Ramsarvernet på Tautra var i utgangspunktet tenkt som et styringsverktøy som skulle styrke innrammingen av naturvernsprosessen. Det har for så vidt fungert slik tiltenkt i så måte. Men det er ikke bare forvaltningsmyndighetene som har benyttet dette verktøyet, slik en ser skjedde når Norsk Ornitologisk forening og Naturvernforbundet brukte det mot staten. Det er et tosidig og tvetydig verktøy, som ikke bare kan brukes ovenfra til å effektivere statens styring. Det viste seg også en kunne gripe fatt i Ramsarvernet nedenfra, for å styrke innramming til en annen allianse og styrke dens posisjon i saken. Denne muligheten vil også i fremtiden kunne skape nye oversvømmelser og derav kontroverser for myndighetene.

Avslutningsvis vil jeg også vise til at dette kan i en annen kontekst analyseres i forhold til domestisering av internasjonal og nasjonal politikk. Domestisering er beskrevet og brukt av Thomas Skjølsvold, Knut H. Sørensen og Thomas Berker for å nevne noen. Her kunne denne måten å beskrive og analysere blitt brukt til å vise hvordan internasjonale og nasjonale politiske målsetninger, konvensjoner og rammer ble integrert og forsøkt tilpasset lokale forhold. I Trondheimsmodellen vises det til kognitive, symbolske og praktiske forhold. De politiske påleggene skulle tilpasses etablerte strukturer og tradisjoner bygget over mange år. Der så vi hvordan tradisjonelle aktiviteter som innsamling av fugleegg kom på tvers av mer generelle og ideelle politiske målsetninger. Innsamlingen og forsøkene på straff rammet både symbolsk, kognitivt og praktisk.

Dette er ikke gjort, men min oppgave viser til hvor viktig nær- og brukerperspektiver er for å forstå slike prosesser. Ikke minst viser min oppgave hvordan ulike teknologier, enten det er konvensjoner eller automatiske broer, er løsninger som er ettertraktede og begjærte, men som svært ofte viser seg som løsninger til mye besvær.

Litteratur

- Adresseavisen (1934, 20.juni): *Smånytt fra Trøndelag. Skoleordningen på Tautra.*
Adresseavisen s.2.
- Adresseavisen (1978, 1.september) *Verneplan for Tautra: Biltrafikk vil virke forstyrrende på dyrelivet.* s.14.
- Adresseavisen (1983, 20. januar) *Verneplan bearbeides.* Adresseavisen, s.7.
- Adresseavisen (2003, 22.juli) *Lyn skaper nye port-problemer på Tautra.* Adresseavisen: s.2.
- Amundsen B. (2016, 8. mai) *De konservative sjøfuglene.* Hentet fra:
<https://forskning.no/naturvern-miljogifter-miljoovervakning/de-konservative-sjofuglene/421412>.
- Arnstad G.B. (2007) *Kommunedelplan Tautra.* Frosta kommune.
- Asdal, K. (2011). *Politikkens natur - naturens politikk.* Oslo: Universitetsforlaget., s.12.
- Asbjørn Lindmo (1994, 26.januar) *Fuglebestanden undersøkes.* Adresseavisen, s.11.
- Aune K.A. (2009, 20.mai) *Følger ærfuglenes kamp.* Stjørdals-nytt, s.36.
- Auran, J. A., & Lorentsen, S. H. (2005). *Foreløpige resultater fra prosjekt "Restaurering av ærfuglebestanden på Tautra" 2005.* NINA Minirapport 120, s.1-9.
- Bae, Ole (1970 c, 17.desember) *Bruprosjektet Frosta – Tautra.* Frostingen s.1.
- Berntsen, B. (2011). *Grønne linjer: Natur og miljøvernets historie i Norge* (Rev. og utvidet utg.]. ed.). Oslo: Unipub.
- Berre, Ivar (2000, 15.desember) *Tautra og Nord-Trøndelag naturvern.* Adresseavisen s.15.
- Bilkø, Trond (1982 a, 26. mars) *Motstand mot verneplanen for Tautra.* Trønder-Avisa. Side 8.
- Bilkø, Trond (1982 b, 6. mai) *Frosta k-styre avviser verneplanen for Tautra.* Trønder-Avisa. s.8.
- Blikø (1983 a, 20 januar) *Arealbrukskonflikter må først løses: Våtmarksplanen kan bli utsatt.* Trønder-Avisa s8.
- Blikø (1983 b, 29.januar) *Miljøvern avdelingen ønsker vedtak om våtmarker: Grunneierne vil ha en avklaring.* Trønder-Avisa, s.9.
- Blikø, T. (1998, 20. januar) *Bru redder fuglelivet.* Trønder-Avisa, s.9.
- Bloor, D. (1991). *Knowledge and social imagery.* University of Chicago Press.
- Brox, K.H. (1974 a, 10.desember) *Øyeblikkelig fredning på Tautra er mulig.* Adresseavisen, s.1.

- Brox, K.H. (1974 b, 14.desember) *Fastlandsforbindelse en realitet om to-tre år*. Adresseavisen, s.23.
- Brox, K.H. (1974 4.desember) *Veien til Tautra kan bli tatt av strømmen*. Adresseavisen s. 16.
- Brox, K.H. (1974 7.desember) *Tautra har muligheter til å få både vei og vern*. Adresseavisen s.22.
- Brox, K.H. (1975, 11.oktober) *Ubegrunnet naturvern-frykt for Tautra-fuglene*. Adresseavisen. s.17.
- Brox, K.H. (1993) *Tautra - et Ramsarområde i fare*. - Vår Fuglefauna 16: s.196-204.
- Brox, K.H. (1994, 20 juni) *Rovdyr truer Tautra-fugl*. Adresseavisen, s. 8.
- Brox, K. H. (1999, 14.juli) *Naturvern uten slagkraft*. Adresseavisen, s.14.
- Brox, K.H. (2000, 28.oktober) *Naturvern i solnedgang*. Adresseavisen Morgen, s.22.
- Brox, K.H. (2001,15.mars) *Starter på Tautra-moloen uten penger*. Adresseavisen s.13.
- Brox, K.H. (2003) *Tautra - fortsatt en miljøskandale*. Natur & Miljø, (3), 26-27.
- Brox, K. H. (2006a, 18.mars) *Skifter fiasko-porten*. Adresseavisen, s.7.
- Brox, K.H. (2006b, 29.mars) *Ny Tautraport*. Adresseavisen, s.2.
- Brox, K.H. (2006c, 3.juni) *Flere ærfugler på Tautra*. Adresseavisen, s.20.
- Brox, K.H. (2007, 15.juni) *Dramatisk for ærfugl på Tautra*. Adresseavisen, s.5.
- Brustad Moe, A.C. (2017, 1.juni), Hentet fra: *Grov miljøkriminalitet skapte verneverdige Tautra*.<https://www.nationen.no/kronikk/grov-miljokriminalitet-skapte-verneverdige-tautra>
- Callon, M. (1984). Some elements of a sociology of translation: *domestication of the scallops and the fishermen of St Brieuc Bay*. The sociological review, 32(1_suppl), 196-233.
- Callon, M. (1998). An essay on framing and overflowing: *economic externalities revisited by sociology*. The Sociological Review, 46(1_suppl), 244-269.
- Charmaz, K. and Belgrave, L.L. (2015). *Grounded Theory*. In *The Blackwell Encyclopedia of Sociology*, G. Ritzer (Ed.). doi:10.1002/9781405165518.wbeosg070.pub
- Christensen-Dalsgaard, Signe (red.) (2020) *Sjøfugl i Norge 2019*. SEAPOPOP. Hentet fra: <http://www.seapop.no/opencms/export/sites/SEAPOPOP/no/filer/pdf/arsbrosjyrer/seapop-arsbrosjyre-2019-web.pdf>
- Direktoratet for naturforvaltning, & Statens forurensningstilsyn. (2007). Fylkesmannens miljøvernnavdeling 25 år: *Suksesshistorier Norge rundt*. Oslo: SFT.

- Direktoratet for Naturforvaltning 2010. *Den norske våtmarksarven. Styrket forvaltning og utvidelse av nettverket av Ramsarområder og andre vernede våtmarker i Norge*. DN-utredning 1-2007.
- Ely-Aastrup (2017); UTKAST *Forvaltningsplan for Tautra med Svaet naturreservat og fuglefredningsområde*, Frosta kommune 2017 – 2027, s.12.
- Flatberg, P. (2003, 7.mars) *Miljøoppfølgingsprogram for Tautra*. Trønder-Avisa, s.47.
- Fordal, R. A. (1994, 23.september) *Oppvaskmøte på Frosta*. Trønder-Avisa, s.6.
- Fordal, R. A. (1995 a, 19.januar) *Intens jakt- og forvaltningsplan*. Trønder-Avisa s.5.
- Fordal, R. A. (1995 b, 28.januar) *Fuglelivet raderes ut*, Trønder-Avisa s.20.
- Fordal, R. A. (1995 c, 27.mars) *Tautra-moloen kan bli åpnet*. Trønder-Avisa, s.11.
- Fordal, R. A. (1995 d, 30.august) *Tautringene refser tilreisende fagfolk*. Trønder-Avisa, s.5.
- Fordal, R. A. (2000 5.september) *Lurte Ramsar trill rundt*. Trønder-Avisa, s.12.
- Frostingen (1974 6.juni) *Fylkesmannen tilrår fastlandsforbindelse Frosta – Tautra*. Frostingen, s.1.
- Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Miljøvernavdelingen. (1988. 6.desember) *Verneområdene på Tautra – Forvaltning*. Jnr.A9507/88. Arkiv 471.17.
- Galaaen G.M (2003 5.mai 2003) *Bruåpning med bismak*. Trønder-Avisa, s.10.
- Hagen, D. & Skrindo, A. B. (red.). 2010. *Restaurering av natur i Norge - et innblikk i fagfeltet, fagmiljøer og pågående aktivitet*. - NINA Temahefte 42. s.109.
- Hagen, Erik Bjerck (2017); *romantikken* - litteratur i Store norske leksikon på snl.no. Hentet 20. juli 2020 fra https://snl.no/romantikken_-_litteratur
- Hall, M. (2014). *Extracting culture or injecting nature? Rewilding in transatlantic perspective*. In *Old World and New World perspectives in environmental philosophy* (pp. 17-35). Springer, Cham. s.17.
- Haugan, G.U. (2000, 12.mai) *Lang vei til Tautra*. Adresseavisen, s.4.
- Hansen, Tor Ivar; Horg, Beate: *Ruralis* i Store norske leksikon på snl.no. Hentet fra <https://snl.no/Ruralis>
- Hofstad, J. (1996, 15.mars) *Møte om åpning i Tautra-moloen*. Trønder-Avisa s.9.
- Hofstad, J. (1996, 15.juni) *Samling bak kravet om åpning av Tautra-moloen*. Trønder-Avisa, s.9.
- Hofstad, J. (1997, 21.august) *Tautra-bru på bekostning av fylkesveier?* Trønder-Avisa s.12.
- Hofstad J. (2004 1.juli) *Ærfuglen øker igjen*. Trønder-Avisa, s.11.
- Innstilling fra finanskomiteen 13.12.2001 - Innst. S. nr. 73 (2001-2002). 3. Forslag om endringer i departementenes inntekter og utgifter. 3.15 Kap. 1426 Statens naturoppsyn

- (jf. kap. 4426) Post 71 *Bro til Tautra*: "en samfinansiering av prosjektet mellom Miljøverndepartementet, Samferdselsdepartementet og lokale myndigheter".
- Jakobsen, O. (2000, 30.oktober) -*Stoltenberg, en fuglefiende*. Dagbladet, s.16.
- Julsrud, O. (2012): *Mellom himmel og jord* – Glimt fra Miljøverndepartementets 40 år, Oslo: Unipub, 23.
- Koldaas E. (2001, 27.mars) *Vil dokumentere effekten av molofjerningen*. Trønder-Avisa, s.20.
- Kvarme, S. (1991, 27.april) Miljøvern-bom. Trønder-Avisa s.1 og s.5.
- Latour, Bruno (1991) "*Technology is society made durable*" i John Law (red.) *A sociology of monsters. Essays on power, technology and domination* s.103-132.
- Lein, Jan (2000, 20. november) *Naturvern i solnedgang*. Adresseavisen Morgen, s.15.
- Levanger-Avisa (1961 20.november) *Tautringene vil ha postgangen som nå*. Levanger-Avisa s.2.
- Levanger-Avisa (1964, 6.november) *Grunnundersøkelser for vei til Tautra – fastlandet til våren*. Levanger-Avisa s.2.
- Levanger-Avisa (1966, 9.juli) *Opprettholdelse av Tautra skolekrets?* Levanger-Avisa s.1.
- Levanger-avisa (1967 12.oktober) *Tautra får bedre forbindelse – men ennå for få båtturer*. Levanger-Avisa.
- Levold, N. (Ed.). (2014). *Biopolitikk: kropp, kunnskap og teknologi*. Fagbokforlaget.
- Lorentsen O. (2017, 10.mai) *Aktor hevder plukking av fiskemåkeegg er mer alvorlig enn å plukke egg fra ørnereir – Tiltalen er en farse*. Trønder-Avisa, s.6.
- Lorentsen O. (2017, 18.mai) *45 dagers betinget fengsel for eggplukking*. Trønder-Avisa, s.13.
- Lyngø, I. J. (2013). *Melkeemballasje: Glass, papp og handlekraft*. Heimen 03/2013 (volum 50), s. 199-2014.
- Midjo P.M. (1997,19 juni) *Hilser brua velkommen*. Trønder-Avisa, s.13.
- Midjo, P.M. (1998, 17.desember) *Uenige om utformingen*. Trønder-Avisa, s.11.
- Miljøvern-avdelingen. Rapport, 9, 1-40, s. Øien, D. I., Austrheim, G., Thingstad, P. G., Hassel, K., Solem, T., & Aagaard, K. (2009). *Forvaltning og overvåking av biologisk mangfold på Tautra, Nord-Trøndelag*. NTNU Vitenskapsmuseet.
- Naturvernloven* i Store norske leksikon på snl.no. Hentet fra <https://snl.no/naturvernloven>
- Nordmeland, A. (2000, 20.oktober) *Lyngstad misfornøyd med Tautra-svar*. Trønder-Avisa, s.5.
- Nordmeland A. (2005, 3.oktober) *Lysning på Tautra*, Trønder-Avisa, s.6.

- Nordmeland A. (2007, 12.desember) *Påkjørt og ødelagt*. Trønder-Avisa, s.4.
- Norsk rødliste for arter 2015, Lest 08.08.20 Hentet fra: <https://artsdatabanken.no/Rodliste>
- Norsk Ornitologisk Forening, Lest 02.08.20 hentet fra <https://www.birdlife.no/organisasjonen/>
- NOU:2004:28 vedlegg 6 "Erstatning for rådighetsreguleringer etter naturvernloven" av Advokat Frode Innjord jfr. Ot.prp.nr. 46 (1983-1984).
- Okkenhaug H. (2003, 28.mai) *Reparerte Tautra-port*. Trønder-Avisa, s.13.
- Olsson, E. G. A., & Thorvaldsen, P. (2006). *The eider conservation paradox in Tautra—a new contribution to the multidimensionality of the agricultural landscapes in Europe*. Environmental Science & Policy, 9(4), 343-349.
- Roel, J.E. (1996, 18.mars) *Ny bru skal redde Tautra*. Adresseavisen, s.16.
- Roel, J.E. (1997, 18.november) *Husprosjekt truer ærfugl*. Adresseavisen, s.7.
- Roel, J.E. (1997, 19.november) *DN griper ikke inn på Tautra*. Adresseavisen s.20.
- Roel, J.E. (1999 12.juni) *Bru til Tautra først til neste år*. Adresseavisen, s.20.
- Roel, J.E. (2000, 9.november) *Svartelister Tautra som press på Norge*. Adresseavisen s.4.
- Ryan, E. (1994). *Forvaltning av verneområdene på Tautra*. Statusrapport. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Miljøvern-avdelingen. Rapport, 9, 1-40.
- Rygg, Guri (2000, 2.desember) *Tautra og naturvern nok en gang*. Adresseavisen Morgen, s.28.
- Signe Christensen-Dalsgaard (red.) (2020) *Sjøfugl i Norge 2019*. SEAPOPOP. Lest 21.08.20, hentet fra: <http://www.seapop.no/opencms/export/sites/SEAPOPOP/no/filer/pdf/arsbrosjyrer/seapop-arsbrosjyre-2019-web.pdf>
- Skjølvold, Tomas Moe (2015): *Vitenskap, teknologi og samfunn - En introduksjon til STS*, Oslo, Cappelen Damm Akademisk, s.9.
- Skriftlig spørsmål fra Sandra Borch (Sp) til klima- og miljøministeren. Dokument nr. 15:739 (2017-2018), hentet fra: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=70888>
- Statens vegvesen u.å. Årsrapport 2003, *Åpningen av Tautrabrua*, hentet fra: https://www.vegvesen.no/s/region_midt/aarsmelding/2003/hoydepunkter/tautra.stm
- Stjørdalens Blad (1997, 19.juni) *Tautra får bru*. Stjørdalens blad, s.8.
- Stokland, H. B. (2020). *Conserving Wolves by Transforming Them? The Transformative Effects of Technologies of Government in Biodiversity Conservation*. Society & Animals, 1(aop), 1-21.

- Stortinget - Møte onsdag den 25. oktober 2000 kl. 10, spørsmål 16. hentet fra:
<https://stortinget.no/no/Saker-ogpublikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2000-2001/001025/ordinarsporretime/16/>
- Storstad, O. (1995). Lokalkunnskap som ressurs i en kommunal planleggingsprosess: Stedsutvikling på Tautra (Vol. 7/1995, Rapport (Senter for bygdeforskning: trykt utg.)). Dragvoll: Senter for bygdeforskning.
- Sundsvold, B. (2016). "Den nordlandske fuglepleie" - herligheter, utvær og celeber verdensarv. Mellom tekster og praksiser i Vegaøyan.
- Suul, J. (1974). *Ornitologiske undersøkelser i Rusasetvatnet, Ørland kommune, Sør-Trøndelag*.
- Tautra Trafikknemnd ved Arnt Grande (1970, 3.desember) *Tautringene tilbyr å bygge veg*. Frostingen s.1.
- Thagaard, T. (2018). Systematikk og innlevelse : En innføring i kvalitative metoder (5. utg. ed.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Thingstad, P. G., & Frengen, O. (1990). *Kvalitative og kvantitative ornitologiske observasjoner fra Tautra*. s.4.
- Thingstad, P. G., Hokstad, S., Frengen, O., & Strømgren, T. (1994). *Vannfugl og marin bunndyrfauna i Ramsarområdet på Tautra, Nord-Trøndelag*. Konsekvenser av steinmoloen over Svaet.
- Thingstad, P.G, Frengen, O, Hokstad, S. & Stokland, O.2003. *Tautra med Svaet naturreservat og fuglefredningsområder. Ornitologisk og marinbiologisk status før bruåpningen i veimoloen over Svaet*. Vitenskapsmuseet Rapp. 2001. Ser. 2003, 1: 1-67.
- Tingstad, A. (1988). *Forvaltning av verneområdene på Tautra*, Frosta kommune. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Miljøvernavdelingen. Rapport, 10, 1-26.
- Trønder-Avisa (1974, 6.desember) Granli: *Hensynet til folket viktigere enn sjøfuglene*, s.24.
- Trønder-Avisa (1975, 20.august) Innehaveren av Tautra-båten: *24-timers vakt er umenneskelig*, s.1.
- Trønder-Avisa (1978, 23.september) *Soneplan for Tautra: Moloen betyr endringer for næringsliv og miljø*, s.8.
- Trønder-Avisa (1979, 9.februar) *Klar tale om Tautra i K-styret: Frosta advarer mot restriktiv fredning*, s.8.
- Trønder-Avisa (1979, 10.februar) kommentar fra naturvernkonsulent Joar A. Gjerstad. Trønder-Avisa s.18.
- Trønder-Avisa (1983, 18.januar) *Frosta: Truer med å stenge campingplass hvis verneplanen vedtas*.s.8.
- Trønder-Avisa (1997 a, 7.juni) *Vi betale itj*, s.3.

- Trønder-Avisa (1997 b,11.juni) *Ekspert til Tautra*, s.11.
- Trønder-Avisa (1999, 8.september) *Ny Tautra-sprekk*, s.5.
- Trønder-Avisa (1999 25.september) *Krever fart i Tautra-bru*, s.13.
- Trønder-Avisa (2000, 5.oktober) *Tautra-brua skrinlegges*, s.13.
- Trønder-Avisa (2004, 5.juni) *Skyter vilt på Tautra*, s.6.
- Trønder-Avisa (2005, 25.oktober) *Portløsning på Tautra til 1.millon*, s.12.
- Trønder-Avisa (2009, 15.august) *Rovviltsperre ble ødelagt*, s.45.
- Trønder-Avisa (2017, 11.mai) *Påstand om åtte måneders fengsel for måseeggplukking. Fylkessekretær i NJFF: - straffen er for streng*, s. 4.
- Trønder-Avisa (2017, 27.april) *Forsvarer eggplukking*, s.5.
- Trønder-Avisa (2017, 24.mai) *Dommen Ståle Andersen fikk etter måkeegg-sanking vekker harme hos mange. Gjør opprør mot fylkesmannens forvaltning*, s.10.
- Trønder-Avisa (2017, 28.mai) *168 spleiset på Ståles måkeegg-bot*, Lest 2.august, hentet fra: <https://www.t-a.no/nyheter/2017/05/28/168-spleiset-p%C3%A5-St%C3%A5les-m%C3%A5keegg-bot-14792348.ece>
- Tønset G. og Fjesme S. (1974 7.desember) *Verdien av lokalsamfunn veies mot sjeldne fugler*. Adresseavisen s.34.
- Vestmo B. (2003, 5.juli) *Rovdyr har fritt fram til Tautra*. Adresseavisen: s.2.
- Wollan (1987) - *Frosta kommune gjennom 150 år, 1837 - 1987*. Utgitt av Frosta kommune, 1987. ISBN 82-7358-006-7.
- Øien, D. I., Austrheim, G., Thingstad, P. G., Hassel, K., Solem, T., & Aagaard, K. (2009). *Forvaltning og overvåking av biologisk mangfold på Tautra*, Nord-Trøndelag. NTNU Vitenskapsmuseet.
- Øverlid, B.E. (2017, 11.oktober) *Ble dømt for eggsanking, anket og vant saken i lagmannsretten*, s.6.

